

ARXIUS I ARXIVÍSTICA A LES COMARQUES GIRONINES

PER

RAMON ALBERCH i FUGUERAS

És raonable de pensar que els primers arxius –entesos com un conjunt de documents– neixen espontàniament paral·lelament a la gènesi i evolució de les institucions públiques –laïques i eclesiàstiques– de les nostres comarques. Per tant, la creació de documents és una necessitat consubstancial i indissoluble de l'activitat pública i privada –constatable d'ençà de les primeres civilitzacions–, i la seva preservació obeeix a la voluntat que els documents esdevinguin la garantia d'uns drets (generalment de propietat) i un instrument de prova i d'ostentació de l'autoritat¹.

En aquest sentit, les institucions públiques apleguen ben aviat els seus documents originals en uns espais físics concrets –els arxius–, adopten un seguit de disposicions per garantir-ne la conservació mitjançant la transcripció-duplicació i hi restringeixen l'accés perquè hom els atorga una funció marcadament administrativa i jurídica amb l'objectiu de garantir-ne la legalitat i constituir-se en dipositaris exclusius dels documents conceptuals com a autèntics.

A casa nostra, la consolidació dels municipis i de les institucions eclesiàstiques es produeix durant l'alta edat mitjana, i és a partir del segle XII que els sobirans, els senyors i els primers òrgans de direcció col·legiada –les

¹ L'evolució històrica dels arxius queda ben reflectida en els següents treballs: BAUTIER, Robert-Henri: "La phase cruciale de l'histoire des archives: la constitution des dépôts d'archives et la naissance de l'archivistique (XVIème début du XIXème siècle)", *Archivum*, XVIII (1968), p. 139-149; FAVIER, Jean: *Les Archives*, París. Què sais-je?, 4a edició, 1985, 127 p.; CASADEMONT i DONAY, Miquel: "Unde veniunt ac quo vadunt archiva", *Lligall. Revista catalana d'arxivística*, 4 (1991), p. 57-92, i AGUINAGALDE, Borja de: "Elementos para una historia de los archivos y la archivística desde una perspectiva interdisciplinaria", *Irargi*, I (1988), p. 63-109.

universitats, bàsicament— procedeixen a organitzar els seus arxius en un lloc especial per tal de preservar els títols fonamentals dels seus drets i dominis. Els comtes de Barcelona i els de Tolosa de Llenguadoc són els primers a organitzar els seus arxius. També s'inicia la pràctica per part de les institucions eclesiàstiques i, més tard, per les laiques de compilar els seus títols més importants en els cartularis, i l'aplec sistemàtic dels acords en registres o manuals².

1. LES PRIMERES NOTÍCIES

L'Arxiu de la Ciutat de Girona és, sens dubte, un dels primers antecedents que podem documentar amb una certa precisió. Quan el juny de l'any 1182 el rei Alfons II lliura un privilegi a la ciutat de Cervera per tal que s'organitzi corporativament, remarca que ho faci de la mateixa manera que Girona, a la qual havia conferit el mateix privilegi poc abans, en una data que no podem precisar. Suposem que existia un incipient arxiu, per bé que no és fins al gener del 1284 que el rei Pere II fixa definitivament les bases per a la constitució formal del municipi i determina que per al regiment de la ciutat siguin elegits cada any sis jurats entre les tres mans o estaments³.

La documentació conservada d'aquest període inicial és molt escassa, i hom ho ha atribuït tradicionalment a la destrucció i saqueig de la ciutat per part de Felip l'Ardit l'any 1285. Una referència més tardana, concretament de l'any 1702, amb motiu del fet que la Diputació del General sol·licitava notícies dels anys 711 a 1100 per a la realització de la *Historia General de Catalunya*, de Pau Ignasi de Dalmasas confirma aquesta suposició perquè els Jurats contesten que no és possible atendre-la a causa que durant la invasió dels francesos el setembre del 1285 "*foren cremades totes las scripturas de esta Ciutat*"⁴.

Si bé al llarg del segle XIV es va estructurant l'arxiu d'acord amb el desenvolupament del municipi —el 1333 s'inicia la sèrie de correspondència i el 1345, la d'acords del Consell—, no és fins a l'any 1445 que es dicten unes

² ROURA, Gabriel: "Per una revisió de la història de l'Empordà: els fons d'arxiu", *Jornades d'història de l'Empordà. Homenatge a J. Pella i Forgas*, Girona, Patronat Eiximenis, 1987, p. 316.

³ BATLLE i PRATS, Lluís: "Alfonso II en los cartularios del Archivo Municipal de Gerona", *VII Congreso de Historia de la Corona de Aragón*, II (1962), p. 161-169.

⁴ AHCG, M d'A 1702, fol. 534-537.

ordinacions, un capítol de les quals conté un conjunt de disposicions que donen carta de naturalesa a l'arxiu en tant que realitat física indiscutible⁵. Però no és només el municipi de Girona que pren consciència de tenir cura de la seva documentació. A Puigcerdà es troba la primera referència a l'arxiu municipal l'any 1566⁶, a Olot, el 1595⁷; a Palafrugell, el 1707⁸, i en dates més tardanes, Castelló d'Empúries, Sant Feliu de Guíxols i Salt.

A banda dels municipis, els grans senyors laics i eclesiàstics prenen també disposicions relatives als seus arxius. La primera referència de l'arxiu comtal d'Empúries és de l'any 1029, en què el comte Ponç mana recollir i ordenar els seus documents en el castell de Quermançó. Més tard, l'arxiu és traslladat a Castelló, de manera que el 1368 era situat al mateix edifici de la Cort del Comtat i dirigit per un notari. A la primeria del segle XVII, concretament l'any 1622, aquest arxiu passà a Arbeca⁹. La traginada es féu amb nou matxos de bast i quatre traginers, i el viatge d'anada i tornada durà tretze dies, inclòs un dia de repòs¹⁰. L'entroncament de la casa d'Empúries amb d'altres nissagues nobiliàries va propiciar una itinerància de l'arxiu, que finalment s'instal·là a Sevilla, a la denominada Casa de Pilatos, on actualment és consultable¹¹.

Pel que fa a la Catedral de Girona, l'any 882 el bisbe Teotari reorganitzà la canònica gironina, de manera que els canonges començaren a viure en comunitat i regint-se per la regla d'Aquisgrà. D'aquest moment data la formació de l'Arxiu Catedralici¹², format inicialment per documents acredita-

⁵ AHCG, M d'A 1445, fol. 77.

⁶ BOSOM, Sebastià: "Arxiu Històric Comarcal de Puigcerdà", *Guia dels arxius històrics de Catalunya*, 5 (1992), p. 131.

⁷ MAYANS, Antoni: "Arxiu Històric Comarcal d'Olot", *Guia dels arxius històrics de Catalunya*, 2 (1987), p. 158.

⁸ SAGUER, Enric; SAURÍ, M. Concepció: "Arxiu històric de Palafrugell", *Guia dels arxius històrics de Catalunya*, 3 (1989), p. 292.

⁹ COMPTE, Albert: "Un inventari de l'arxiu de Castelló d'Empúries de mitjan del segle XVIII", *AIEE*, 20 (1987), P. 175-228.

¹⁰ PUJOL i CANELLES, Miquel: "Un inventari de la notaria d'en Bonfill fins al primer terç del segle XVII a Castelló d'Empúries", *AIEE*, 21 (1988), p. 105, nota 2.

¹¹ La itinerància dels arxius senyorial i reials, i la pràctica dels arxius "ambulants" en casos de guerra són la causa determinant de la pèrdua de fons documentals excepcionals. Jean FAVIER, op. cit. p. 11, esmenta el cas del desastre de Fréteval (1194), on Felip August va perdre "les tresor des chartes" que transportava en plena campanya militar.

¹² MARQUÈS, Jaume: "El archivo catedralicio de Gerona", *Revista de Gerona*, 42 (1968), p. 81.

tius de les seves possessions, aplegats en cartularis, i de textos religiosos il·lustrats amb miniatures i dotats de luxoses enquadernacions.

De l'alta edat mitjana data el costum de compilar els documents en pergami més rellevants en els cartularis. La transcripció sistemàtica en aquests llibres de cartes reials, privilegis, drets de propietat, etc. permetia la consulta ràpida i còmoda dels documents cabdals de la institució, sense haver de recórrer en primera instància als originals, que així quedaven perfectament preservats.

Als arxius gironins es conserven un bon nombre de cartularis. Així, l'Arxiu Catedralici conserva el Llibre Verd, copiat a la baixa edat mitjana per tal de justificar l'organització i propietats del Capítol, i l'Arxiu Diocesà, el cartoral de Carlemany, editat el 1905 i el 1993, i el cartulari *De Rubricis Coloratis*, ambdós del segle XIV¹³. Finalment, l'Arxiu Històric de la Ciutat de Girona disposa dels denominats Llibre Verd, Llibre Vermell i Llibre Groc, en referència al color de les cobertes de l'enquadernació. El més antic és el Llibre Verd, del segle XIV, que conté privilegis i concessions de caire polític (s. XII-XVI), mentre que el Llibre Vermell és un complement de l'anterior i recull documents de caire econòmic (s. XII al XVII). En darrer terme, el Llibre Groc aplega documents dels segles XVI i XVII¹⁴.

Però no és només a la ciutat de Girona on podem trobar aquests llibres de privilegis. A Olot es conserva el *Llibre de privilegis de la vila*, copiat a la darrerria del segle XVI i que abraça el període 1314-1702, i a la Bisbal, un llibret de transcripció de privilegis del s. XV. Contràriament, Puigcerdà i Palafrugell han sofert l'espoli dels seus cartorals al primer terç d'aquest segle. Puigcerdà disposava de dos llibres de privilegis, el Llibre Verd (s.XIII-XIV) i el *Dietari de la fidelíssima vila de Puigcerdà*, copiat el 1584 però amb documents anteriors a aquesta data. Desapareguts el 1919, apareixen anys més tard a l'Institut d'Estudis Catalans com a llegat de J. Miret i Sans. Pel que fa a Palafrugell, el llibre de privilegis fou sostret en una data desconeguda, i no se'n tornà a tenir notícia fins a l'any 1926, quan la Biblioteca de Catalunya el va comprar a un llibreter barceloní. Finalment, esmentem el cartoral de Santa

¹³ MARQUÈS, Josep Maria: *El Cartulari "de rubricis coloratis" de Pere de Rocabertí, bisbe de Girona. 1318-1324*. UAB, tesi de llicenciatura, 1981, 2 vols.

¹⁴ A l'apèndix bibliogràfic, concretament en l'apartat 2, donem una relació exhaustiva de totes les publicacions del Dr. Lluís Batlle dedicades a l'estudi dels cartularis del municipi gironí. Tanmateix, val a dir que l'any 1879 es procedí a una nova enquadernació i restauració d'aquests tres llibres, que és la que podem contemplar actualment. Cfr. *Revista de Gerona*, III (1879), p. 292.

Maria de Roses (s. X-XIII), el *Llibre ferrat* de privilegis i ordinacions de la vila de Llúvia, el *Llibre de la universitat de Blanes*, dels segles XIII-XV¹⁵, i el *Llibre Vermell* de Sant Feliu de Guíxols.

La pràctica de la creació de cartularis anà acompanyada del costum d'aplegar les sèries més importants en registres. Paral·lelament a la vertebració de l'organització municipal, es produeix la burocratització i la delegació de poder, i la creació de càrrecs municipals que generaran les primeres tipologies documentals. El notari o escrivà municipal gestionarà tot el desenvolupament competencial i donarà lloc a les primeres sèries documentals estructurades¹⁶. Coneixem bé el cas de Girona, on el notari Guillem Dosquers (1329-1339) redactà una part del *Llibre Verd* i les primeres ordinacions municipals, i Ramon Bruguera (1339-1369) exercí el càrrec de notari en un moment clau, quan es desenvoluparen les sèries constituïdes (ordinacions dels Jurats, manuals del Consell) i se'n crearen de noves (llibres d'èpoques, comptes del clavari, llibres de censos, censals i violaris, i de fortificacions).

A partir del segle XIV les tipologies documentals són cada vegada més complexes, i reflecteixen clarament l'activitat del govern municipal i els serveis que ofereix a la col·lectivitat. Amb tot, sovintaja el cas de les municipalitats que concentren els seus esforços a aplegar els documents més valuosos en caixes o armaris tancats amb panys per tal de garantir-ne la seguretat i confidencialitat. Aquesta pràctica, emprada inicialment a l'alta edat mitjana per manca de locals específics per a arxiu, es generalitza posteriorment i se n'institueix l'ús més enllà del fet de disposar d'un espai concret. El cas de Girona és ben clar: en un principi, la documentació tenia una ordenació topogràfica, en armaris, calaixos o caixes, "*tots ells ubicats en diferents estances de la Casa del Consell, sense que l'arxiu es destaqués com a lloc físic únic o específic per guardar la documentació*"¹⁷.

Més tard, quan ja es coneix l'existència d'un arxiu en tant que espai diferenciat, es continua col·locant la documentació en armaris i en contenidors especials si és molt valuosa. Així, l'any 1459 es fa referència a una gran caixa on hi havia els privilegis i cartes reials, fermada amb tres panys. Una clau la tenia el jurat de mà major, una altra el de mà mitjana, i la darrera, el jurat de

¹⁵ Els cartularis de Puigcerdà han estat transcrits per Mn. Galceran, el de Santa Maria de Roses, per Mn. Josep Maria Marquès; el de Llúvia, pel pare Cebrià Baraut, i el de Blanes, per Josep M. Pons i Guri. Vegeu les referències específiques a l'apartat 2 de l'apèndix bibliogràfic.

¹⁶ BASTIT i GUDAYOL, Dolors: *Organització del municipi gironí en els segles XIII-XV*. Barcelona, I Màster en arxivística, UAB-AAC, 1990, p. 46 i 116-117.

¹⁷ *Ibidem*, p. 225.

mà menor. Sovint se la denomina "l'arca de les tres claus"¹⁸. Semblantment, a Olot un document del 1579 esmenta "*duas caxas y un coffre cada hu ab tres tancaduras dins las quals caxas y coffre estan los llibres de la vila, cartes, privilegis y lo capbreu de la almoyna*"¹⁹. De la mateixa manera, Gabriel Roura esmenta que una de les primeres urgències en la classificació de l'Arxiu Capitular fou el fons de pergamins "*per tal com havia desaparegut l'antiga distribució en Armaris i Plecs que la composava, impeding el fàcil accés als estudiosos*"²⁰.

2. UN TRESOR DESATÈS

Si bé l'edat mitjana representa el període de consolidació de l'arxiu com un espai físic amb personalitat diferenciada, persisteix la idea de magnificar-ne el contingut atenent als documents més rellevants i de més valor estètic. Així, s'utilitza la denominació de "tresor" –molt emprada a França– o bé la de "joiell", més arrelada a l'administració catalana. Aquesta valoració dels documents originals en tant que prova irrefutable de l'autoritat i les propietats no es correspon amb una atenció continuada pel que fa a la seva conservació. Talment com Penèlope, que de nit desteixia allò que havia teixit de dia, la història dels arxius gironins durant molts segles es caracteritza per l'alternança tàcita de la més absoluta descurança amb el neguit d'ordenar-los, en constatar-se els desavantatges que es derivaven de la incúria dels locals i de la manca de classificació dels fons. Uns quants exemples permeten d'il·lustrar-ho perfectament.

El Capítol de la Catedral de Girona procedeix a l'agencament del seu arxiu durant el segle XVIII, com a mesura destinada a "*refermar l'explotació senyorial del seu domini, tal com ho demostren els plets incoats contra la pagesia i altres senyors jurisdiccional del bisbat*"²¹. Passat aquest període

¹⁸ AHCG, M d'A 1459, fol. 125.

¹⁹ MAYANS, Antoni: *Els arxius parroquials, municipals i notariais de la Garrotxa. Una aproximació*. Girona, Diputació, 1987, p. 220.

²⁰ ROURA, Gabriel: "Un diploma desconegut del rei Odó a favor del seu fidel Wicfrid (888-898)" *La formació i expansió del feudalisme català. Actes*. Girona, 1985-86, p. 65.

²¹ PORTELLA, Jaume; SANZ, Antoni LL.: "Reacció senyorial i resistència pagesa al domini de la Catedral de Girona (segle XVIII). Notes per a una recerca", *Recerques*, 17 (1985), p. 141-151.

d'interès estrictament financer, l'arxiu torna a restar en un cert estat d'abandó, ja que l'any 1880 el Capítol ha de destinar-hi un dels seus membres per tal de procedir a la seva classificació²². L'Arxiu de la Ciutat de Girona és també sovint objecte de discussió en les reunions del Consell per la manca d'ordenació i l'estat d'abandó en què es troba. Se'n parla diverses vegades al llarg dels segles XV, XVII i sobretot del XVIII, concretament els anys 1744, 1755, 1766, i sobretot, el 1782. En aquest cas, el síndic Narcís Ferrer i Clos presenta un informe on es fa ressò de l'extraordinària humitat d'un dels dos locals destinats a arxiu, mentre que l'altre és ple de "*ratonos y otras sabandijas*", però insisteix sobretot en els plets que ha perdut l'Ajuntament amb els Protectorats dels Aniversaris de la Col·legiata de Sant Feliu, particularment en un assumpte referent a la construcció d'un molí, o amb el convent de la Mare de Déu de la Mercè. Conclou l'informe dient que "*por falta de noticia correspondiente de los títulos, escrituras, autos y documentos que paran en el archivo de VS queda expuesto a perder muchas prerrogativas, que otramete pueden serle muy apreciables, de las cuales si bien se tenga a vezes alguna noticia pero confusa, cuesta sumas inmensas, y harto trabajo para encontrarlas*"²³. El 1789 es reunifiquen els càrrecs d'arxiver i comptador de propis i arbitris, i el 1803 es nomena Francesc Burch Sorís per al nou càrrec. A partir d'aquest moment, i llevat de curts períodes de temps, la corporació disposa d'un arxiver per tal de treballar en les tasques d'arxiu.

El cas de Palafrugell reflecteix la mateixa problemàtica: es coneix una primera intervenció de l'any 1879, una altra del 1935 i una darrera del 1970, fins que als anys vuitanta es normalitza el servei²⁴. A Olot els planys pel desordre de l'arxiu es concreten en els anys 1595 i 1704 –moment en què es confegeix un inventari–, i al 1860 sembla que era raonablement ordenat. Amb tot, el veritable avenç es produeix a partir dels anys trenta, quan hi exerceix d'arxiver el Dr. Joaquim Danés²⁵. Pel que fa a Puigcerdà, hi ha intents de redreçar l'arxiu els anys 1566, 1592 i al llarg del s. XVIII, per bé que el 1887 devia estar ben ordenat, ja que el visitaren les primeres autoritats civils i mili-

²² *Revista de Gerona*, IV (1880), p. 159.

²³ ALBERCH i FUGUERAS, Ramon: *Guia-inventari de l'arxiu històric de l'Ajuntament de Girona*. Girona, Ajuntament, 1983, p. 31-33.

²⁴ SAGUER, Enric; SAURÍ, M. Concepció: op. cit. p. 294-295.

²⁵ MAYANS, Antoni: op. cit. p. 220-222.

tars. El 1930 es va inaugurar la nova seu, però l'incendi del 1938 i el posterior trasllat del 1955 varen trencar la seva evolució. Amb tot, la tasca de Mn. Martí Sanjaume, primer, i Mn. Salvador Galceran, més tard, permeteren mantenir el fons en condicions dignes²⁶.

Altres ajuntaments, com els de la Bisbal²⁷ i Salt²⁸, hagueren d'esperar fins als anys 1982 i 1985, respectivament, per tal de poder procedir a la dignificació del seu patrimoni documental, mentre que Torroella de Montgrí va fer un seguit d'actuacions d'inventariació els anys 1903, 1911 i 1945, generalment a càrrec del secretari²⁹. Aquest context de desatenció secular de l'arxiu ha provocat que les pèrdues, sustraccions, incendis, aiguats i l'abandó hagin malmès una part del nostre patrimoni documental històric, fins al punt que n'ha pervingut una part difícil de quantificar. Albert Compte, en la inauguració d'un "*Seminari sobre fons i arxius per a la història de l'Empordà*"³⁰, es dolia de la gran pèrdua documental soferta als arxius, sobretot als religiosos, i ho imputava a les guerres que han sacsejat les nostres contrades, les desamortitzacions i l'exclaustració, la revolta del 1936 i, també, la ignorància i la incúria. Per la nostra part, recentment plantejàvem la hipòtesi "*que la pervivència a hores d'ara de fons documentals i bibliogràfics d'un interès remarcable és més obra de la fortuna i de la lenta sedimentació al llarg dels segles de grans volums de documents emanats de les nostres institucions –que ni les catàstrofes naturals, ni, sobretot, la desídia i la inconsciència han pogut fer desaparèixer totalment– que no pas conseqüència d'una acció programada de govern*"³¹.

La troballa d'inventaris d'arxius duts a terme en dates força reculades permet de constatar i quantificar amb una certa precisió l'extraordinària pèrdua documental que ha patit el patrimoni documental del nostre país. Així, un inventari del notari i secretari de l'Ajuntament de Castelló d'Empúries

²⁶ BOSOM, Sebastià, op. cit. p. 130-136.

²⁷ SOLER, Santi; MATAS, Josep: "Arxiu Històric Comarcal de la Bisbal", *Guia dels arxius històrics de Catalunya*, 5 (1992), p. 53-103.

²⁸ BOADAS, Joan; COLOMER, M. Assumpció: "Arxiu Municipal de Salt" *Guia dels arxius històrics de Catalunya*, 5 (1992), p. 325-366.

²⁹ ADROHER i BONA, Carme: *Guia de l'Arxiu Històric de Torroella de Montgrí*. Torroella: Ajuntament, 1989, 69 p.

³⁰ AIEE, 21 (1988), p. 263-266.

³¹ ALBERCH i FUGUERAS, Ramon: "La història local i el patrimoni documental", *I Congrés d'història local de Catalunya*, Barcelona, 1991 (1993), p. 22.

Domingo Anglada del 1765 mostra la riquesa de l'arxiu, del qual queda ben poca cosa actualment³², igual que el cas d'Olot, de l'any 1707³³. Inventaris més tardans del primer terç del nostre segle, i generalitzables a bona part dels arxius gironins, han de permetre precisar l'abast d'aquesta pèrdua.

Pel que fa a les causes i a banda de les desamortitzacions, que es limitaren als arxius religiosos, cal remarcar la incidència de les guerres, concretament de la Guerra Gran, que afectà bona part de l'Alt Empordà (Roses, Castelló); l'espoli sofert durant la guerra del Francès, les guerres carlines i, sobretot, la Guerra Civil espanyola. En aquest darrer cas, sabem que el 1936, en un incendi provocat a l'església parroquial de Palafrugell, es perdé part del fons municipal antic, que el 1938 un incendi afectà greument l'arxiu de Puigcerdà i que durant la Guerra Civil es destruí totalment l'arxiu parroquial de Sant Pere Pescador³⁴.

En altres ocasions, la destrucció és una conseqüència directa dels aldarulls i les tensions polítiques locals. És il·lustratiu del primer cas l'incendi de gran part de l'arxiu municipal de Portbou el 1885, arran dels aldarulls produïts a Colera –antiga capital del municipi– en el moment de transferir la capitalitat a Portbou. Quan dos inspectors, amb tres guàrdies civils, varen anar a Colera per endur-se la documentació de la secretaria de l'Ajuntament, el veïnat s'amotinà i calà foc a l'arxiu³⁵. Per la seva banda, el municipi de Roses és escenari en els anys del tombant d'aquest segle d'una pugna entre l'alcalde i el secretari per al control de l'arxiu mitjançant la possessió de les claus; ja abans, l'espoli de l'arxiu és moneda corrent amb un rerafons de tensions polítiques³⁶.

Però és, sobretot, la desatenció secular, la causa fonamental de la incessant pèrdua del patrimoni documental. A banda dels desastres climàtics –a Girona apareixen sovint referències a les destrosses provocades pels

³² COMPTE, Albert: op. cit. p. 175-228.

³³ MAYANS, Antoni: op. cit. p. 221.

³⁴ ROIG i SIMON, Marisa: "l'Arxiu Municipal de Sant Pere Pescador", AIEE, 25 (1992), p. 211-222.

³⁵ COMPTE, Albert: "Sobre els orígens i primera expansió urbana de Portbou", AIEE, 24 (1991), p. 329, 333 i 381-382.

³⁶ BARRIS, Josep Maria: *Projecte de creació d'un sistema de gestió de documents administratius per a l'Ajuntament de Roses*. Barcelona, II Màster en arxivística, 1993, concretament el capítol dedicat a la història de l'arxiu, p. 37-72.

aiguats—, l'abandó de la documentació ha fet que humitats i rosegadors hagin malmès impunement els arxius d'ençà de l'edat mitjana, i que en aquest context alguns desaprensus hagin executat veritables espoliacions. No és gens estrany, així, que valuosos documents de procedència gironina apareguin a la venda en llibreries de vell barcelonines, en altres institucions catalanes —com el cas dels llibres de privilegis de Puigcerdà o de Palafrugell— i, sovint, en arxius i biblioteques francesos i nord-americans. I val a dir que bona part de les pèrdues i sustraccions s'esdevenen ja en ple segle XX; ens ho prova el fet que molts documents que Francesc Monsalvatge i Josep Pella i Forgas havien pogut consultar per a la redacció de les seves respectives obres no han pervingut fins a nosaltres. En altres casos, mans privades retenen documents d'arxius públics³⁷ i justifiquen aquesta apropiació adduint el desgavell secular del patrimoni documental institucional. Amb tot, la creixent dignificació de molts arxius tendeix a convertir en irrellevant aquest pretext —tot i que cal convenir que hi ha casos en què hom se'ls havia apropiat per tal que no es perdessin definitivament, sense cap voluntat d'espoli— i el nou impuls està actuant de catalitzador per al seu retorn a les institucions públiques.

3. L'IMPACTE DE LES DESAMORTITZACIONS

Les mesures desamortitzadores dutes a terme pel govern de l'Estat per tal de reduir el nombre de membres de les comunitats religioses i aconseguir recursos econòmics mitjançant la venda de bona part dels seus béns, varen tenir uns efectes catastròfics per als arxius i biblioteques dels antics convents i monestirs. Abandonats els convents i mancats de qui en pogués tenir cura, foren objecte dels excessos dels ciutadans més radicals i espoliats per gent de tota mena, fins al punt que el govern hagué de dictar, tot i que amb molt de retard, una sèrie de disposicions encaminades a redreçar la situació.

Així, una real ordre de 13 de juny del 1844 decretava la creació a cada província d'una "Comisión de Monumentos históricos y artísticos", amb l'objectiu de vetllar per la preservació del patrimoni dels ordes religiosos suprimits. A Girona es reuneix per primera vegada l'any 1847, però en realitat no

³⁷ PONS i GURI, Josep Maria: *El llibre de Santa Cristina de Lloret*. Barcelona, Tip. Empòrium, 1977, p. 5, esmenta el cas de velles consuetuds i altres documents de l'arxiu parroquial "i de la part del fons de l'arxiu de la vila, que avui es troben captius en mans estranyes i fora de l'abast dels investigadors".

actuà amb continuïtat fins a partir del 1851³⁸. La primera reunió formal tractà del Monestir de Ripoll, i tota la documentació que generà la Comissió al llarg de més de cent anys d'actuació és conservada al Servei d'Investigacions Arqueològiques de Girona, com a prova de l'interès d'un grup de gironins per la salvaguarda del nostre patrimoni històric.

Tot i així, bona part del mal ja era fet. El mateix 1835, en produir-se l'exclaustració dels monjos de Ripoll en aplicació de les lleis desamortitzadores de Mendizábal, hom incendià l'església i l'edifici monacal, de manera que es destruï l'antic arxiu documental. Només se salvaren els manuscrits que es trobaven a Barcelona per al seu estudi i que actualment es conserven a l'Arxiu de la Corona d'Aragó.

Paral·lelament, una referència de l'any 1837 palesa l'estat d'abandó generalitzat en què es trobaven els arxius vinculats a corporacions religioses. A la darrereria d'aquest any, l'alcalde constitucional de Figueres notifica "*que una porción de archivos públicos se hallan abandonados de tal modo que los intereses de un sin número de familias y más particularmente los del erario nacional, pueden sufrir perjuicio de la mayor trascendencia; como que en dichos archivos se hallan continuados títulos de inmensas propiedades, tanto de particulares como de Corporaciones Religiosas*". Assenyala que els arxius totalment abandonats són el de la Col·legiata de Vilabertran, la Col·legiata de Lledó, l'arxiu de Castelló d'Empúries i el de Peralada. Els dos darrers eren en mans de l'apoderat del comte d'Empúries i d'un mosso del comte de Peralada, respectivament. Finalment esmenta el cas de l'arxiu del Monestir de Sant Pere de Rodes, que era en mans de l'escrivà de Llançà. I conclou: "*Todos los archivos de que hablo proceden de una misma causa: en su principio fueron escribanías públicas, cuyos escribanos eran nombrados por los Cabildos de Vilabertrán y Lladó, y por los Condes de Ampurias, Peralada y Monasterio de San Pedro de Roda. Las cuatro primeras escribanías fueron suprimidas hace tiempo, y con este motivo se quedaron los que se decían dueños de ellas con los protocolos y minutas. Es de notar que menos el Archivo de Castellón de Ampurias por ser punto fortificado, los restantes se hallan continuamente expuestos a que los facciosos los roben o saqueen como ha sucedido ya en otros parajes de Cataluña*"³⁹; de manera que demana que es nomeni un arxiver que se'n responsabilitzi.

³⁸ CALZADA, Josep: "La desamortització i la Comissió de Monuments de Girona", *Revista de Girona*, 113 (4t trimestre 1985), p. 28-35.

³⁹ BATLLE i PRATS, Lluís: "Dues notes de la desamortització a Girona", *Analecta Sacra Tarraconensia*, 53-54 (1980-81), 1983, p. 101-106.

La generalització de les situacions d'abandó o d'apropiació dels fons per particulars interessats, i el saqueig periòdic de les seus conventuals, portà l'Estat a decidir la confiscació oficial dels arxius i biblioteques monàstics i el seu dipòsit a la Delegació d' Hisenda de Girona, des d'on passaren més tard en bona part a l'Arxiu de la Corona d'Aragó. Així, durant els anys de la direcció de Ferran Valls i Taberner (1929-1936) varen ser dipositats a l'Arxiu de la Corona d'Aragó els arxius monàstics de Santa Maria de Ripoll, Sant Pere de Camprodon, Sant Pere de Rodes, Sant Pere de Besalú, Sant Pere de Galligants, Sant Daniel de Girona, Sant Esteve de Banyoles, Santa Maria d'Amer, Santa Maria de Roses, Sant Feliu de Guíxols, Santa Maria de Cervià, Sant Joan les Fonts, Sant Joan de les Abadesses i Sant Feliu de Girona⁴⁰. La majoria, però, hi arribaren molt delmats i fragmentats, ja que d'altres arxius i biblioteques del país en reberen també alguns volums o bé fons complets.

L'Arxiu Diocesà de Girona té documentació força nombrosa i reculada de les abadïes d'Amer i Roses, dels monestirs de Banyoles, Breda i Sant Feliu de Cadins, de les col·legiates de Besalú i Vilabertran, dels convents de les caputxines i del Carme de Girona, de les comunitats de preveres de Castelló d'Empúries i del Priorat de Cervià, i petites restes dels monestirs de Sant Miquel de Fluvià, Sant Pere de Galligants i del convent de servites d'Empúries⁴¹.

Per la seva banda, els pergamins més antics de la Col·legiata de Vilabertran varen ser comprats per Miret i Sans, que els llegà a la Biblioteca de Catalunya⁴²; l'arxiu del Monestir de Camprodon també fou dispersat, de manera que una part fou traslladada el 1918 a l'Arxiu de la Corona d'Aragó i una part anà a raure a la Biblioteca Nacional de París, concretament un lot dels segles X-XI⁴³; la biblioteca i l'arxiu del Monestir de Sant Feliu de Guíxols és, en part, a la Biblioteca Pública de Girona, a l'Abadia de Montserrat i a l'Arxiu de la Corona d'Aragó. Aquests dos darrers casos presenten una característica comuna: el fet d'haver-se'n trobat inventaris antics

⁴⁰ UDINA MARTORELL, Federico: *Guía del Archivo de la Corona de Aragón*. Madrid, Ministerio de Cultura, 1986, p. 348-350.

⁴¹ MARQUÈS, Josep Maria: *Guia de l'Arxiu Diocesà de Girona*. Girona, Bisbat, 1982, s.p.

⁴² MARQUÈS, Josep Maria: "Algunes referències documentals sobre la canònica i la Col·legiata de Vilabertran (1300-1835)" AIEG, 24 (1991), p. 113 i 122 (notes 3 i 4).

⁴³ BATLLE i PRATS, Lluís: "El archivo del monasterio de San Pedro de Camprodon", *Hispania Sacra*, III (1950), p. 1-11.

dels fons, de l'arxiu per al primer cas i de la biblioteca per al segon⁴⁴, la qual cosa permet fer-ne un estudi exhaustiu i avaluar la pèrdua documental i bibliogràfica d'aquests dos monestirs gironins.

Igual que els arxius, les biblioteques monàstiques patiren pèrdues i una greu dispersió. Marià Aguiló adquirí 54 manuscrits procedents de la Catedral de Girona quan era director de la Biblioteca Universitària de Barcelona, el 1857, mentre que l'arxiu i la biblioteca de la Col·legiata de Sant Feliu de Girona, que havien estat aplegats i començats a classificar el 1936⁴⁵, patiren les conseqüències de la guerra, i posteriorment es dispersaren, de manera que la major part dels còdexs i incunables passaren a la Biblioteca del Seminari, altres còdexs i incunables, al Museu Diocesà i a l'Arxiu Capitular, respectivament, i l'arxiu fou dipositat, sembla que íntegre, a l'Arxiu Diocesà⁴⁶.

A la ciutat de Girona, la Biblioteca Pública és una conseqüència de la desamortització de Mendizábal, ja que el fons antic conté milers de llibres de cases religioses de Girona i comarques que s'aplegaren el 1848 a l'Institut Vell, concretament a l'aula de física, en compliment de disposicions del 1837 i 1838 que manaven la recollida dels llibres dels convents i monestirs ⁴⁷.

4. UN DOCUMENT ÉS UN MONUMENT

A partir de la segona meitat del segle XIX i fins als primers intents de reorganització del patrimoni documental durant la Segona República, ens trobem amb un període caracteritzat per la lenta normalització dels arxius públics més rellevants, però sobretot per la valoració dels documents en funció de la seva presència estètica i la seva magnificació com a interpretació objectiva i irrefutable de la història.

És en aquest context on cal situar el decret de l'1 de gener del 1869 mitjançant el qual l'Estat intentava apropiar-se dels arxius i les biblioteques

⁴⁴ TORRENT i FÀBREGAS, J.: "Inventarios y enajenación de efectos del suprimido Monasterio de San Feliu de Guíxols (1835-1839)", AIEG, XX (1970-1971), p. 283-315; i BATLLE, Lluís: "La Biblioteca del Monasterio de San Feliu de Guíxols", AIEG, XX (1970-71), p. 105-282.

⁴⁵ NOGUER MUSQUERAS, T.: "La Biblioteca de la Colegiata de San Félix de Gerona", *Revista de Gerona*, 35 (1966), p. 42-46.

⁴⁶ ALTÉS, Francesc Xavier: "Llibres retrobats de la Col·legiata de Sant Feliu de Girona", AIEG, XXIV (1978), p. 37-56.

⁴⁷ MIRAMBELL i BELLOC, Enric: "La Biblioteca Pública de Girona fruit de la desamortització" *Revista de Gerona*, 113 (1985), p. 36-39.

que encara es trobessin en mans del clergat (catedrals, col·legiades, monestirs i ordes militars). En el cas de Girona, pocs dies després d'aparèixer la disposició, concretament el 25 de gener, els representants del Govern Civil varen comparèixer davant el Capítol de la Catedral i demanaren les claus de l'arxiu i de la biblioteca, i també el registre o índex dels llibres, tant dels impresos com dels manuscrits. Malgrat les protestes del Capítol, l'11 de febrer s'hi presentà el governador civil amb un grup de guàrdies civils i va confiscar les peces de més interès (les bíblies, entre elles la de Carles V, el Beatus, Breviaris, etc.).

De manera provisional, tots els documents i llibres rellevants foren dipositats a la Biblioteca Provincial, fins al 1870, en què el Ministeri del Foment ordenà que es procedís al seu trasllat a la Biblioteca Nacional de Madrid. A les protestes de la Comissió Provincial de Monuments s'hi afegiren les de la Diputació i l'Ajuntament, amb el suport de la premsa gironina. Després de diverses gestions, l'ordre quedà suspesa, per bé que les peces confiscades no foren retornades fins que ho formalitzà un reial decret del 23 de gener del 1875⁴⁸.

Com veiem, la política de l'Estat continuava entestada en l'apropiació de les peces més cabdals del patrimoni bibliogràfic i documental d'arreu del país, i contràriament no era capaç de dictar mesures encaminades a preservar els nombrosos arxius de l'administració local. L'any 1858 s'havia creat el cos facultatiu d'arxivers, bibliotecaris i arqueòlegs amb l'objectiu de situar professionals preparats al capdavant de les biblioteques provincials i els arxius de més rellevància d'adscripció nítidament governamental (arxius nacionals, ministeris). La manca de pressió oficial va fer que l'organització d'arxius restés limitada a accions isolades d'alguns municipi o institució, o bé a la preocupació d'alguns secretaris o arxivers, i en el cas de les comarques gironines dona un saldo força migrat.

A la ciutat de Girona cal esmentar la tasca desenvolupada per Julián de Chía, secretari de l'Ajuntament des de l'any 1863 fins al 1888. Enderiat per l'estudi de la història —de la qual cosa n'és prova un seguit d'obres de molt d'interès—, dedicà molt de temps a l'ordenació de l'arxiu municipal i, sobretot, en garantí la integritat en uns anys en què la desatenció i la ignorància descapitalitzen bona part dels nostres arxius⁴⁹. Per la seva banda, a Sant Feliu de

⁴⁸ MIRAMBELL i BELLOC, Enric: "La incautación del tesoro bibliográfico de la Catedral", *Revista de Gerona*, 6 (1959), p. 21-23.

⁴⁹ EL vessant d'historiador de Julián de Chía ha estat estudiat per Lluís BATLLE: "El historiador Julián de Chía", *Revista de Gerona*, 32 (1965), p. 27-29.

Guíxols l'alcalde de la ciutat es compromet el 1874 a tenir cura de l'arxiu municipal, en força mal estat segons l'opinió d'un membre de la Comissió Provincial de Monuments que l'havia visitat, i l'any 1876 el Capítol de la Catedral resol procedir altra vegada a l'ordenació de l'arxiu i al nomenament d'un arxiver. En aquest mateix context d'actuacions de la Comissió, cal remarcar l'acord de la sessió del 4 de maig del 1876 en què es nomena els senyors Ametller, Lloret i Girbal per tal que s'ocupin de l'estat dels arxius oficials i religiosos de les terres gironines⁵⁰, i la compra el 1892 d'un manuscrit en pergami i en perfecte estat de conservació⁵¹ intitulat *Privilegi y ordinations de la Taula de Gerona* (1453-1603).

Els primers anys del segle XX es caracteritzen per la repetició d'un fet ja conegut. Els arxius més rics en documentació, com ara el de Girona, Olot, Palafrugell o Puigcerdà, i els vinculats a l'Església assagen de recompondre una vegada més l'ordre dels seus fons, en una alternança cíclica entre la preocupació i el més absolut menyspreu. Caldrà arribar a l'any 1930 per trobar una iniciativa oficial d'una certa rellevància. El maig del 1930 el regidor Camps proposà a l'Ajuntament de Girona la creació de l'Arxiu Històric, prenent com a base el notarial antic i la part del de l'Ajuntament que pogués segregar-se, i es decideix nomenar una comissió per al seu estudi. Es proposava adaptar una casa de la pujada de Sant Martí i d'admetre com a dipòsit del nou Arxiu Històric de la Ciutat els llibres procedents de l'antiga Comptadoria d'Hipoteques. L'esclat de la guerra, però, deixa el tema encallat, i no se'n torna a parlar fins a l'any 1937, encara que en aquesta ocasió la iniciativa prové de la Generalitat de Catalunya, que d'ençà del 1933 ha assumit plenes competències en matèria d'arxius i biblioteques. Mitjançant un decret del 4 de juliol del 1937, es crea l'Arxiu Històric de Girona i es parla d'instal·lar-lo a la part de l'edifici del Palau Episcopal, conegut com Can Falló, on actualment hi ha el Museu d'Art de Girona. La unificació abraçava l'arxiu de la Catedral, el Diocesà, el de la Col·legiata de Sant Feliu i el seu annex de la Confraria de Sant Narcís, el del Reial Hospici, el de Protocols Notarials, el del Seminari, el de la Confraria de la Sang, el del Convent de les Bernardes, el patrimonial de Casa Carles i l'Arxiu Històric Municipal de Girona, per bé que d'aquest darrer

⁵⁰ PLA i CARGOL, Joaquim: "Comisión provincial de monumentos de Gerona. Un siglo de actuación (memoria)", AIEG, III (1948), p. 179 i 186.

⁵¹ *Revista de Gerona*, XVI (1892), p. 351-352.

es considerava que, com que tenia una instal·lació decent, el seu trasllat no era urgent⁵².

No cal dir que aquest intent de reforma de l'estructura arxivística gironina venia afavorida pel fet que amb l'esclat de la guerra i la constitució de la Comissió del Patrimoni Artístic i Arqueològic –que substituïa l'antiga Comissió Provincial de Monuments– els fons de biblioteques i arxius foren dipositats provisionalment en algunes dependències del Bisbat i de Can Falló, procedents de l'actuació duta a terme pel denominat Comitè d'Incautacions, sota la vigilància del professor Elies Serra i Ràfols⁵³. Altres arxius gironins, com el notarial de Figueres, el de Santa Coloma de Farners o el de Sant Joan de les Abadesses, anaren a raure, respectivament, als dipòsits del Monestir de Pedralbes i a Viladrau, el darrer dels quals esdevingué el dipòsit de l'Arxiu General de Catalunya. En sintonia amb la política menada per la Generalitat des de Barcelona, i impulsada per l'arxiver Agustí Duran i Sanpere, es pretenia aprofitar la necessitat d'aplegar tots els fons documentals per tal de garantir-ne la preservació durant el temps que durés la guerra i, paral·lelament, afavorir els processos de concentració d'arxius per tal de racionalitzar el sector i potenciar la recerca⁵⁴.

Acabada la contesa bèl·lica es procedeix al retorn dels arxius a les respectives institucions propietàries, per bé que els saqueigs i incendis provocats per grups de revolucionaris havien delmat els continguts dels arxius, principalment els eclesiàstics. Tanmateix, la política de concentració d'arxius –duta a terme amb una inequívoca voluntat preservacionista– va provocar que alguns conjunts documentals no tornessin mai més al lloc d'on procedien. Aquest és el cas de l'important fons de pergamins de la Pia Almoina del Pa, pertanyent a la Diputació de Girona, en tant que responsable de l'Hospici, el qual, després de restar molts anys a Can Falló, fou dipositat a l'Arxiu Diocesà. En altres casos, la recollida de fons documentals tenia uns objectius inequívocament repressius. El cas més emblemàtic és la creació d'un arxiu de la Guerra Civil a Salamanca mitjançant els documents que havia requisat l'exèrcit franquista i que hom pretenia utilitzar com a prova contra ciutadans i polítics republicans. Malgrat que es tracta de documentació pertanyent a ajuntaments,

⁵² ALBERCH i FUGUERAS, Ramon: *Guia-inventari de l'arxiu històric de l'Ajuntament de Girona*, p. 24.

⁵³ RIURÓ, Francesc: "La lluita per la salvaguarda del patrimoni artístic", *Revista de Girona*, 116 (maig-juny 1986), p. 44-49.

⁵⁴ DURAN i SANPERE, Agustí: "Els arxius documentals de Catalunya durant la guerra dels anys 1936-1939", *Barcelona i la seva història*, vol. 3, Barcelona, Curial, 1975, p. 622-639.

ateneus, partits i sindicats catalans, i l'existència d'un fons propi de la Generalitat republicana, els repetits intents de propiciar-ne el retorn a Catalunya no han reeixit.

Durant el franquisme, d'altra banda, la situació dels arxius és encara lluny de normalitzar-se i només algunes actuacions concretes –centrades en els dipòsits més importants– fan pensar en una recuperació del sector. A banda de les determinacions oficials de la delegació de "*Recuperación de documentos*" per tal de conèixer i aplegar tota la documentació "*abandonada por el enemigo*" –amb objectius clarament polítics– cap a la darrerria dels anys quaranta i començament, dels cinquanta s'engeguen una sèrie de projectes, amb desigual fortuna. L'Ajuntament de Girona, en una sessió del gener del 1948, prenia l'acord de crear l'Archivo Cinematográfico de la Ciudad amb un fons inicial integrat per un documental realitzat l'any 1942 per la Hispano Nacional Films⁵⁵. Amb tot, no es torna a parlar més del projecte, força agosarat si tenim en compte l'època i l'escassetesa de recursos econòmics.

Sí que va reeixir, en canvi, l'establiment de la Biblioteca Pública de Girona, prenent com a base la biblioteca de l'Estat ja existent. Un acord entre l'Estat –que aportava com a fons bibliogràfic inicial l'ubicat a l'Institut Vell i el personal facultatiu–, la Diputació –que ofería com a local els baixos de l'antic Hospici– i l'Ajuntament –que cedía en dipòsit el fons de la Biblioteca Municipal, la prestatgeria i el mobiliari, i una aportació econòmica anyal de 20.000 pessetes–, va permetre fer realitat la constitució d'una gran biblioteca a Girona. Concretament, el fons municipal es diposità el 1952, i s'incrementà amb els fons de Narcís Xifra i Masmitjà, i Narcís Roure i Figueras l'any 1953⁵⁶.

Mentrestant, l'abril del 1952, mitjançant una ordre del Ministeri d'Educació, es creava l'Arxiu Històric Provincial de Girona, materialitzant així un decret del novembre del 1931 que obria les portes a la creació d'arxius històrics a cada capital de província. Calia dipositar-hi inicialment els protocols notariais de més de cent anys d'antiguitat, per bé que decrets posteriors permeten d'aplegar-hi els llibres de les Comptadores d'Hipoteques (1957) i la documentació de l'administració central delegada i de les institucions dependents de l'Estat de més de 15 anys d'antiguitat (1969).

⁵⁵ AIEG, III (1948), p. 288.

⁵⁶ AHCG, M d'A 1949, ple del 2 de desembre, fols. 48v.-49v. i M d'A 1951, ple del quinze de juny. També MIRAMBELL, Enric: "La Biblioteca Pública de Gerona", *Boletín de la Dirección General de Archivos y Bibliotecas*, XX (1954), p. 24; i BATLLE, Lluís: "La Biblioteca Municipal de Gerona", AIEG, X (1955), p. 235-254.

L'Arxiu Històric Provincial de Girona naixia sense locals i sense fons documentals. Els primers fons a integrar-s'hi foren els protocols notarials del districte de Figueres i de Santa Coloma de Farners, que eren a l'Arxiu de la Corona d'Aragó (arran de l'esmentat intent de la Generalitat republicana d'unificar els arxius catalans durant la Guerra Civil), i els de les Comptadores d'Hipoteques, ambdós l'agost de l'any 1952, i s'instal·len a una nau de l'Institut Vell que havia deixat lliure mesos abans la Biblioteca Pública. Amb tot, el 1963 s'habilitaren unes dependències de l'antic Hospici, de manera que fins a l'any 1984 –en què l'arxiu abandonarà la Casa de Cultura i es traslladarà al Convent de Sant Josep– la Biblioteca i l'Arxiu restaran en el mateix edifici i esdevindran un veritable centre de conservació i recerca de la història de les nostres comarques.

L'Arxiu Històric Provincial de Girona aplegà, així, fons notarials, registrals, judicials, de l'administració central delegada, de l'administració autonòmica, i d'institucions, associacions i empreses. El 1982 es produeix el traspass de la seva gestió al Departament de Cultura de la Generalitat, esdevenint així l'Arxiu Històric de Girona, i pel febrer del 1985, la Diputació de Girona i el Departament de Cultura de la Generalitat signen un conveni pel qual la primera cedeix en dipòsit els seus fons arxivístics de caire històric i la valuosa biblioteca de J. Pella i Forgas, que havia comprat als descendents de l'il·lustre historiador i jurista empordanès⁵⁷.

Paral·lelament a la creació i desenvolupament de l'Arxiu Històric Provincial es produeix la dignificació dels locals de l'Arxiu Municipal de Girona, en ocupar l'any 1974 les plantes tercera i quarta de la Casa Consistorial –a l'època de l'arxiver Lluís Batlle i Prats–, i també una millora substancial dels locals i de l'accessibilitat de l'Arxiu Diocesà i el Catedralici. En l'àmbit dels arxius privats cal remarcar l'extraordinari esforç menat des del Palau de Peralada per tal de recuperar fons documentals i bibliogràfics en mans de llibreters de vell. L'impuls de Miquel Mateu portà a la constitució d'un arxiu, una biblioteca i un museu d'un interès excepcional, a la realització sovintejada d'exposicions de llibres i documents, i de publicacions referides a les comarques gironines.

Finalment, i per tal de cloure aquest balanç de l'evolució de l'arxivística durant el franquisme, cal fer esment de l'intent de concentració dels arxius parroquials a l'Arxiu Diocesà de Girona. Tal com assenyala Antoni Mayans,

⁵⁷ Per endinsar-se en l'estudi de l'evolució d'aquest arxiu cal consultar els treballs d'Enric MIRAMBELL, principalment la "Guia del archivo histórico provincial de Gerona", *Boletín de Archivos*, III, núm. 9, 1980, p. 251-256, i MATAS i BALAGUER, Josep: "Arxiu Històric de Girona", *Guia dels arxius històrics de Catalunya*, 3 (1989), p. 61-115.

el despoblament d'algunes parròquies havia donat lloc a la concentració dels serveis pastorals de més d'una parròquia en mans d'un sol rector i, de retop, a l'agrupació dels respectius fons documentals. En el cas de la Garrotxa, el resultat d'aquest procés és que a "*la darrerria del 1986, només una tercera part de la seixantena de parròquies de la comarca (20/63) conservaven en el seu lloc d'origen els propis fons documentals*"⁵⁸. Aquest fenomen de dispersió dels fons parroquials propicià una actuació dels responsables eclesiàstics; així, el juliol de l'any 1973, la conferència episcopal espanyola recomanava la transferència dels fons parroquials d'una antiguitat superior als cent anys a un arxiu històric diocesà, i pel novembre del 1976, el bisbe de Girona publicava una circular en què disposava el compliment de l'anterior disposició.

Aquesta concentració dels fons parroquials a l'Arxiu Diocesà de Girona provocà diverses reaccions d'estudiosos i entitats de la comarca de la Garrotxa, que parlaven d'espoliació diocesana i de centralisme gironí, i proposaven que els fons parroquials desatesos fossin dipositats a les capitals dels respectius arxiprestats. L'estira i arronsa entre el Bisbat i el Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca s'allargà durant l'any 1979 i, quan semblava apai-vagat, un decret del març del 1986 reincidia en la deposició dels arxius parroquials mancats de rector a l'Arxiu Diocesà, i dels fons amb una antiguitat superior als cent anys, en el termini d'un any⁵⁹. Admès que la dispersió és un factor de risc, i que la concentració permet racionalitzar l'ús i oferir un millor servei a l'investigador, és també evident que la unificació a Girona allunya la documentació de la col·lectivitat que l'ha generada i que té interès per estudiar-la i difondre-la.

A hores d'ara sembla que la política de concentració es basa necessàriament en una entesa entre les institucions civils i eclesiàstiques, i que la creació dels arxius comarcals pot ésser un element d'entesa a cavall entre la concentració total i la dispersió més absoluta.

5. EL DESVETLLAMENT DE L'ARXIVÍSTICA GIRONINA

La nova situació política derivada de l'aprovació de la Constitució, amb la recuperació de les institucions de govern de Catalunya i, sobretot, l'im-

⁵⁸ MAYANS, Antoni: *Els arxius parroquials, municipals i notariais de la Garrotxa. Una aproximació*, p. 43.

⁵⁹ *Ibidem*, p. 44-53.

puls dels ajuntaments sortits de les eleccions del 1979, permeten parlar d'un veritable canvi en la vida política i cultural del país, i és en aquest context on es comencen a formular les primeres polítiques arxivístiques globals d'una certa coherència. Tot i així, la situació dels arxius a la dècada dels setanta es caracteritza per una desatenció envers la majoria de fons –fonamentalment els municipals–, la inexistència d'un sistema arxivístic, la manca d'una legislació específica en matèria d'arxius, el reduït nombre de professionals de l'arxivística –mancats, a més, d'una formació especialitzada– i un gravíssim dèficit en equipaments i infraestructures. En el cas de Girona, un punt de referència ineludible és l'informe realitzat l'any 1980, sota els auspicis de la Diputació, amb l'objectiu de conèixer l'estat dels arxius dels municipis gironins.

El treball fou dut a terme per quatre estudiants universitaris mitjançant el coneixement directe de la realitat i una trobada i prèvia amb els secretaris dels ajuntaments per comarques. Els volums fruit d'aquest estudi es varen sintetitzar en un informe⁶⁰ que palesava l'estat d'abandó dels arxius, la pèrdua contínua de documentació, la manca d'unes instal·lacions dignes i les dificultats dels estudiosos per accedir al patrimoni documental. Posteriorment, l'allau de dades que hom aplegà han estat la base ferma indispensable per al reeiximent d'actuacions i estudis en l'àmbit comarcal, com és el cas de la Garrotxa i el Baix Empordà, i un referent imprescindible en altres experiències endegades arreu de Catalunya.

A la primeria dels anys vuitanta el desvetllament dels arxius gironins prové del dinamisme del sector municipalista i les primeres materialitzacions de la política arxivística de la Generalitat, mitjançant la creació dels arxius històrics comarcals. I en aquest sentit val a dir que el paper que va tenir la ciutat de Girona és cabdal, en tant que els primers instruments de descripció dels fons són publicats el 1982 (Arxiu Diocesà) i, 1983 (Arxiu Municipal), i que el 1982 es crea l'Arxiu d'Imatges de l'Ajuntament de Girona, que generarà una important captació de fons (Unal, Lux, Fontanet, 1983-1989) i esdevindrà un referent a Catalunya en adoptar un sistema informatitzat de tractament del seu fons (1990).

Paral·lelament, a partir de l'any 1981 s'inicia la publicació de col·leccions de fotografies antigues gràcies a l'impuls d'Emili Massanas, i d'ençà del 1990, i en convocatòria bianual, Girona és escenari d'unes jornades dedicades a l'estudi i difusió de la imatge. El 1993, la Diputació de Girona

⁶⁰ CASADEMONT, Miquel; MAYANS, Antoni; PRADES, Isidre; TEMPORAL, Josep: "Els arxius municipals, aquests petits i grans tresors amagats (Resum de l'informe sobre l'estat dels arxius municipals de les comarques gironines)", *revista de Girona*, 95 (1981), p. 137-150.

enceta la publicació d'un butlletí periòdic del seu fons d'imatge amb l'objectiu d'esdevenir un mitjà de recuperació i valoració de la fotografia, i de difusió dels seus fons (Massanas, Pablito, *l'Independent*, 1992-93); i també amb la voluntat de retre un homenatge permanent a Emili Massanas, veritable pioner dels estudis de la fotografia antiga a casa nostra. I, finalment, cal remarcar les interessants aportacions en el camp de la fotografia dutes a terme a l'Escala –amb les exposicions del fotògraf Esquirol– i a Figueres –amb l'inici de l'organització i informatització de l'Arxiu d'Imatges de l'Ajuntament.

Tanmateix, la preocupació per la salvaguarda dels arxius privats és un moviment que s'inicia a les terres de Girona amb els estudis capdavanters de M. Àngels Adroer i Pere Gifre⁶¹, i que sintonitza amb l'extraordinària importància dels arxius de les masies i cases nobiliàries gironines. A banda de l'arxiu Viader de Parets, els Puig de Rupjà, els Fages d'Ordís o la Casa de Vallgornera –per només esmentar-ne alguns dels més rellevants–, una part dels arxius privats han estat recollits en arxius públics, com el cas del Marquès de Camps a Salt, o el fons Mercader-Bell-lloc a Cornellà de Llobregat, o bé resten en les seves pairalies.

Les excepcions més remarcables són l'arxiu dels comtes d'Empúries, actualment a la Casa Pilatos dels ducs de Medinaceli a Sevilla, i l'arxiu nobiliari dels marquesos de la Torre, amb documentació dels comtes de Peralada, actualment a l'Arxiu del Regne de Mallorca. Al seu torn, l'Arxiu-Biblioteca del Palau de Peralada ha aplegat un conjunt documental de procedència majoritàriament privada de rellevància, i el Museu Marés de Barcelona conserva centenars de pergamins –referits fonamentalment a indrets de l'Empordà– i un gruix considerable de documentació contemporània gironina que havia estat comprada arran de la passió col·leccionista del Sr. Frederic Marés.

En l'àmbit de les col·leccions hemerogràfiques, cal no oblidar l'interès per a la recerca històrica de les hemeroteques de la Biblioteca Pública i de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Girona, la potenciació d'aquesta secció en la resta d'arxius municipals, i els estudis monogràfics realitzats per Lluís Costa i Jaume Guillamet. Pel que fa a la documentació gràfica, i a banda de les col·leccions de mapes, plànols i gravats dels arxius gironins, cal fer especial esment del paper que ha tingut en els darrers anys la Cartoteca de la Universitat de Girona i, sobretot, l'Arxiu Històric del Col·legi d'Arquitectes, que ha desenvolupat una actuació en aquest àmbit d'ençà dels anys setanta i que

⁶¹ ADROER, M. Àngels; GIFRE, Pere: "Arxius privats i arxius patrimonials a Catalunya", *Lligall*, 1 (1988), p. 83-94.

convoca, amb voluntat que esdevinguin bianuals, unes jornades d'estudi de la documentació de l'arquitectura i l'urbanisme (1993).

Tot això confereix als arxius gironins un paper protagonista en la recuperació del patrimoni documental català. Quan l'any 1985 es procedeix a la creació de l'Associació d'Arxivers de Catalunya –organisme que ben aviat aglutinarà i donarà cohesió al col·lectiu de professionals i fomentarà la revitalització del sector–, la contribució dels arxivers gironins és decisiva. D'altra banda, les I Jornades, d'Arxivística de Catalunya se celebren el 1987 a Ribes de Freser, i les III Jornades, el 1991 a Girona, com a prova de l'esmentat suport.

L'extraordinari avenç de l'arxivística gironina en el darrer decenni es pot exemplificar amb el formidable treball de classificació i ordenació de fons que s'ha dut a terme paral·lelament a la incorporació de professionals preparats a l'administració pública, i també amb la renovació de les instal·lacions d'arxius. L'esforç de preparar instruments de descripció i informació s'ha correspost amb una remarcable potenciació de la recerca, i en l'edició de nombroses guies d'arxiu. Enguany, són prop d'una vintena els municipis gironins que tenen una guia publicada dels seus fons, i en el capítol cinquè d'aquest treball es pot avaluar l'empenta donada a l'edició de textos i col·leccions documentals⁶², a l'estudi de les tipologies, i l'impuls dels estudis teòrics en el marc de l'arxivística catalana. Un total de 689 referències en són una prova ben contundent.

Pel que fa a l'estat de les instal·lacions i el perfil dels professionals dels arxius gironins, un treball de Marisa Roig⁶³, centrat en l'àmbit dels municipis, sistematitza i actualitza les dades existents. Així, veiem que el personal tècnic que encapçala els arxius municipals és de formació universitària, i consta de 25 persones, per bé que caldria sumar-hi els 3 arxivers dels eclesiàstics, els 7 arxivers que pertanyen a la xarxa d'arxius comarcals i els 3 arxivers que treballen en arxius d'entitats públiques i privades. Per comarques, el Gironès, el Baix Empordà, l'Alt Empordà i la Selva tenen el nombre més elevat de professionals, mentre que a la Garrotxa, el Pla de l'Estany, la Cerdanya i el Ripollès la situació és més precària.

Centrals en el cas dels arxius municipals, i seguint l'esmentat estudi de Marisa Roig, veiem que més del 90% dels professionals dels arxius han

⁶² ALTURO, Jesús; MARQUÈS, Josep Maria: "La publicació de col·leccions documentals", ATCA, 5 (1986), p. 305-324.

⁶³ ROIG, Marisa: *Els arxius municipals a les comarques gironines: situació i problemàtica dels fons documentals a les petites administracions locals. L'Arxiu Municipal de Sant Pere Pescador: proposta per a una anàlisi*. Barcelona, II Màster en arxivística, UAB i AAC, 1993. Concretament, les pàgs. 10-63.

ingressat a l'administració local entre els anys 1983 i 1992⁶⁴, i que l'estat de la infraestructura i de la catalogació de fons és molt satisfactòria en el cas del Gironès, la Selva i el Baix Empordà; satisfactòria, a la Garrotxa i amb dèficits importants, a l'Alt Empordà, el Pla de l'Estany, el Ripollès i la Cerdanya. Amb tot, cal tenir present que aquesta situació és directament proporcional, no només al nombre dels arxivers municipals, sinó també al grau de desenvolupament i de compromís dels arxius històrics comarcals. Llevat de la comarca del Ripollès i el Pla de l'Estany, la resta de comarques disposen d'un arxiu comarcal en condicions, amb un arxiver al capdavant⁶⁵.

El model d'arxiu municipal que preval és el que es basa en una visió integradora del patrimoni documental, amb la intenció de posar fi a l'esmicolament de la funció arxivística en centres administratius i històrics dependents d'òrgans o serveis diferents. Usualment disposen d'instal·lacions adients, algunes de les quals són molt recents⁶⁶ i amb un perfil d'arxiver que s'implica en tasques de divulgació cultural (exposicions, conferències, publicacions) i en l'organització dels fons administratius i històrics. Alguns arxius impulsen l'aparició periòdica de butlletins informatius i de revistes d'història d'àmbit local, com és el cas de Sant Feliu de Guíxols, –que a més edita uns documents del Taller d'Història–, Palafrugell, Torroella de Montgrí, l'Escala, Llagostera⁶⁷ i, més recentment, Castelló d'Empúries.

5. BIBLIOGRAFIA GIRONINA D'ARXIU I ARXIVÍSTICA

En les referències que adjuntem intentem de presentar una bibliografia al més exhaustiva possible dels arxius i l'arxivística de les comarques giro-

⁶⁴ Cal exceptuar el cas de Girona, que disposa d'arxiver amb més o menys continuïtat des de la primèria del s. XIX, i el cas de Sant Feliu de Guíxols, que data del 1954. En el període 1983-1992, els anys de més rellevància són el 1985, amb la creació de 5 places, i el 1991, amb la dotació de 4 places.

⁶⁵ L'any 1982 es crea l'Arxiu Comarcal de la Bisbal, el 1983, els de Santa Coloma de Farners i Olot; el 1984, el de Puigcerdà i el 1991, el de Figueres. El 1985 s'inaugura l'Arxiu Històric de Girona, que fa funcions alhora de comarcal del Gironès.

⁶⁶ A banda de les nombroses instal·lacions renovades en els darrers anys, algunes d'elles han celebrat actes formals d'inauguració, com una manera de divulgar la seva existència a la col·lectivitat. És el cas de Girona (1986 i 1992), Arbúcies (1987), Palafrugell (1989), Sant Feliu de Guíxols, Llagostera i Begur (1991) i l'Escala (1992).

⁶⁷ GIL i TORT, Rosa Maria: "Memòria dels arxius i museus gironins. Les guies dels arxius", *Revista de Girona*, 143 (novembre-desembre 1990), p. 56-58.

nines⁶⁸. Per tal de fer més accessible aquest volum d'informació, hem assajat de sistematitzar-lo en quatre grans blocs. El primer abraça els instruments de descripció i informació (guies i inventaris generals, inventaris i catàlegs específics, documentació hemerogràfica, en imatges, gràfica i estudis de sèries i tipologies documentals). El segon bloc es refereix a l'edició de textos i a l'aplec de col·leccions documentals; hem prioritzat la inclusió d'articles i llibres on l'edició del text –breu o llarg– és un element bàsic i substancial, per tal de limitar d'alguna manera un epígraf que, contràriament, podria ser inacabable. El tercer apartat, intítulat “Arxivística”, se centra en el recull d'estudis teòrics, normatives, memòries, informes i exposicions, i difusió cultural. Finalment, el darrer epígraf recull notícies d'arxivers i investigadors; no hem inclòs els índexs d'autors, de matèries i el topogràfic per tal de no allargar excessivament el text, que en la versió actual permet tanmateix una recerca racional de les referències, en presentar-se sota grans agrupacions temàtiques i per ordre alfabètic.

Paral·lelament, hem procedit a incloure algunes precisions (localització, abast del treball) en aquells casos en què ens ha semblat que la referència era poc aclaridora o que duia un títol molt general. Finalment, cal assenyalar que la confecció d'aquesta bibliografia s'ha basat en el buidatge de revistes d'arxivística i d'història, i en la consulta de les bibliografies publicades a casa nostra. Concretament, cal remarcar el formidable treball de compilació i regest bibliogràfic que es duu a terme a la revista *Arxiu de Textos Catalans Antics*. És de doldre que un treball de tanta rendibilitat cultural i social com és la realització de bibliografies ensopegui amb tantes dificultats per a la seva generalització⁶⁹.

⁶⁸ Agraïm les suggerències i les aportacions bibliogràfiques dels Srs. Narcís Castells, Enric Mirambell i Antoni Mayans.

⁶⁹ Curiosament, i malgrat que l'IFLA (International Federation of Libraries Association) recomana en les seves directrius internacionals que la Biblioteca Pública –dins la seva “col·lecció local”– ha d'emprendre (art. 1.43) “la publicació d'instruments bibliogràfics per als estudis locals i publicar materials del seu propi fons”, és el sector d'historiadors i arxivers el més decidit a fer-ho, tal com es constata en la relació bibliogràfica inicial. D'altra banda, és significatiu que en un país on la despesa en publicacions és tan elevada resti encara per editar la bibliografia del Gironès i el Pla de l'Estany realitzada els anys 1987-1989.

0. APLECS BIBLIOGRÀFICS

- ALABRÚS, Miquel: "Bibliografia de Figueres i de l'Empordà". *AIEE*, 15 (1981-1982), p. 363-408.
- ALABRÚS, Miquel: "Bibliografia de Figueres i de l'Empordà". Addició a la part primera. *AIEE*, 16 (1983), P. 403-417.
- ALABRÚS BRUÑOL, Miquel: "Bibliografia de Figueres i de l'Empordà. (Addició a la part II)". *AIEE*, 18 (1985), p. 363-391.
- ALBERCH i FUGUERAS, Ramon; NADAL i FARRERAS, Joaquim: *Bibliografia històrica de les comarques gironines. 1. Ciutat de Girona*. Girona, Institut d'Estudis Gironins, 1982, 268 p.
- "BIBLIOGRAFIA històrica de Castelló d'Empúries". *AIEA*, 1976, p. 289-293.
- BOADA, Martí; ROSELL, Carme: "Bibliografia del Montseny". *Aixa*, 3 (1990), 125 p.
- COMPTE i FREIXANET, Albert: "Repertori d'índexs dels vint volums d'annals publicats". *AIEE*, 21 (1988), p. 341-381.
- GIRBAL, Enrique Claudio: "Bibliografía histórica de Gerona". *Revista de Gerona*, V (1881), p. 121-131.
- MARQUÈS, Josep Maria: *Impresos gironins de la Biblioteca del Seminari Diocesà (1502-1936)*. Girona, Diputació, Seminari Diocesà i Caixa de Girona, 1987, 225 p.
- MATAS i BALAGUER, Josep: *Bibliografia del Baix Empordà*. La Bisbal, Consell Comarcal del Baix Empordà, 1991, 823 p.
- MAYANS i PLUJÀ, Antoni: "Bibliografia de la Garrotxa. 1981-1985. Història". *Vitrina*, núm. 1, 1986, p. 73-77.
- MAYANS i PLUJÀ, Antoni: "Bibliografia de la Garrotxa. 1986. Història". *Vitrina*, núm. 2, 1987, p. 87-91.
- MAYANS i PLUJÀ, Antoni: "Bibliografia de la Garrotxa. 1987. Història". *Vitrina*, núm. 3, 1988, p. 90-93.
- MAYANS i PLUJÀ, Antoni: "Bibliografia de la Garrotxa. 1988. Història". *Vitrina*, núm. 4, 1989, p. 90-92.
- MAYANS i PLUJÀ, Antoni: "Bibliografia de la Garrotxa. 1989. Història". *Vitrina*, núm. 5, 1990, p. 84-86.
- MAYANS i PLUJÀ, Antoni: "Bibliografia de la Garrotxa. 1990. Història". *Vitrina*, núm. 6, 1991, p. 79-80.
- MAYANS i PLUJÀ, Antoni: "Bibliografia de Carme Sala i Giralt". *APEHOC*, 1986-1987, 1988, p. 11-17.
- MAYANS I PLUJÀ, Antoni, i PUJIULA i RIBERA, Jordi: "Bibliografia

- històrica comarcal de Josep M. de Solà-Morales". *Vitrina*, núm. 2, 1987, p. 75-79.
- MIRAMBELL BELLOC, Enric: *Bibliografía gerundense desde la introducción de la imprenta hasta el siglo XX*. Barcelona, Ed. Ivern, 1966, 17 p.
- PADROSA i GORGOT, Inés: "Bibliografía sobre Castelló d'Empúries". *AIEE*, 23 (1990), p. 377-392.
- PUJULÀ i RIBERA, Jordi: "Bibliografía de la Guerra Civil a Olot". *Vitrina*, núm. 2, 1987, p. 91-93.
- Repertorio de índices*. Revista de Gerona (1876-1895). Certamen de la Asociación Literaria. Anales del Instituto de Estudios Gerundenses. Pyrene. Anales del Instituto de Estudios Ampurdaneses. Revista de Gerona (1955-1975). Girona, Diputació provincial, 1976, 453 p.
- SOLÀ-MORALES i de ROSSELLÓ, Josep Maria, "Bibliografía". *APEHOC* 1984-1985, 1986, V.I, p. 7-15.
- SURROCA i SENS, Joan: *Bibliografía de Torroella*. Girona, Imp. Curbet 1983, 151 p.
- SURROCA i SENS, Joan: *Bibliografía de Torroella (1983-1989)*. Torroella, Museu del Montgrí i del Baix Ter, 1990, 95 p.

1. INSTRUMENTS DE DESCRIPCIÓ I INFORMACIÓ

1.1. Guies i inventaris generals

- ADROER, M. Àngels; GIFRE, Pere: *Inventariació dels arxius patrimonials de les comarques gironines*. Girona, Diputació, Servei d'Estudis, vol. I (1985), 224 f.; II (1987), 156 f. exemplars mecanoscrits.
- ADROHER i BONA, Carme: *Guia de l'Arxiu Històric de Torroella de Montgrí*. Torroella de Montgrí, Museu-Ajuntament, 1989, 69 p. (Papers del Montgrí, 10).
- ADROER, M. A.; PONS, J.: "Arxiu del Marquès de Camps". *La Farga*, Salt, núm. 91 (1987), p. 10-11.
- ALBERCH i FUGUERAS, Ramon: "Arxius de Catalunya. 10. L'Arxiu Històric Municipal de Girona", dins *L'Avenç*, 20 (octubre, 1979), p. 73-74.
- ALBERCH i FUGUERAS, Ramon: *Guia-inventari de l'arxiu històric de l'Ajuntament de Girona*. Girona, Servei Municipal de Publicacions, 1983, 274 p.

- ALBERCH i FUGUERAS, Ramon: "Arxiu Històric de la Ciutat de Girona". *Guia dels arxius històrics de Catalunya*, 2 (1987), p. 227-250.
- ALBERT, Lluís: "L'Arxiu de Música de l'església parroquial de Santa Maria de Castelló d'Empúries". Figueres, Canigó, 1990. Publicat dins el catàleg de l'exposició "Castelló d'Empúries i la música".
- ARXIU-MUSEU PARROQUIAL DE RIPOLL: *Arxiu-Museu parroquial de Ripoll*. Ripoll, Patronat de l'Arxiu-Museu Parroquial de Ripoll, 1986, 35 p.
- BARREDA i MASÓ, Pere: "L'Arxiu Històric Municipal". *Vall d'Aro. Butlletí d'Informació Municipal*, Castell-Platja d'Aro (1980), núm. 12.
- BARREDA i MASÓ, Pere: "*Guia de l'Arxiu Històric Municipal de Castell-Platja d'Aro*". Ajuntament de Castell-Platja d'Aro, 1988, s.p.
- BARREDA i MASÓ, Pere: "L'Arxiu Històric Municipal de Castell-Platja d'Aro". *El Carrilet*, Platja d'Aro, núm. 14, (1989), p. 6-7.
- BATLLE i PRATS, Lluís: "El archivo del monasterio de San Pedro de Camprodón". *Hispania Sacra*, III (1950), p. 1-11.
- BATLLE i PRATS, Lluís: "La Biblioteca de la Colegiata de San Félix de Gerona". *Gesammelte Aufsätze zur kulturgeschichte Spaniens*, 21 (1963), p. 146-148.
- BOADAS i RASET, Joan; COLOMER i ARCAS, M. Assumpció: "Arxiu Municipal de Salt". *Guia dels arxius històrics de Catalunya*, 5 (1992), p. 327-366.
- BOSCH, Josep: "L'arxiu musical de l'Orfeó Catalunya". *Llum i Guia*, 413 (desembre 1985), p. 28-30.
- BOSOM i ISERN, Sebastià: "Inventari de l'Arxiu Històric de Llívia". *Setè Quadern d'Informació Municipal*, Llívia, desembre de 1986, p. 113-132.
- BOSOM i ISERN, Sebastià: "Arxiu Històric Comarcal de Puigcerdà". *Guia dels arxius històrics de Catalunya*, 5, (1992), p. 129-217.
- BUSQUETS i DALMAU, Joan; NADAL i FARRERAS, Joaquim: *Les possibilitats de la demografia històrica a les comarques gironines: inventari dels arxius parroquials de la diòcesi*. Girona, Col. monografies de l'IEG, 1975, 141 p.
- CANAL i MORELL, Jordi: *Guia-inventari de l'Arxiu Parroquial de Sant Esteve d'Olot*. Olot, l'autor, 219 f. (treball mecanografiat dipositat a l'AHCO), 1987.
- "Castelló d'Empúries, parròquia de Sta. Maria". *Revista Musical Catalana*, 62 (1989), p. 42.

- CASTELLS i LLAVANERA, Ramon M.: "Servei Arxiu Històric", dins *Serveis Col·legials a Butlletí del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya. Demarcació de Girona*, 31 (s.d), s.p. Presentació del Servei d'Arxiu Històric del col·legi, dedicat a la recollida i catalogació de material documental de l'arquitectura gironina. Inclou documentació d'arquitectes (R. Masó, Joan Martorell, Ricard Giralt, Joan Roca Pinet, Josep Esteve i altres), 3.300 postals antigues, els fitxers d'inventari d'arquitectura, 10.000 diapositives i un arxiu fotogràfic amb unes 20.000 fotografies.
- CLAVAGUERA i CANET, Josep: "L'Arxiu del Palau de Peralada". *AIEE*, 21 (1988), p. 291-295. (No conté l'Arxiu dels comtes de Peralada i Rocabertí –que és a Mallorca–, sinó un fons creat mitjançant una política de compres a llibreters i masies de la comarca).
- COLOMER, Assumpció; BOADAS, Joan: "Aproximació a la història i als fons de l'Arxiu Municipal de Salt". *Quaderns d'història de Salt*, núm. 4 (gener-abril 1992), p. 3-6.
- CONSTANS, Lluís; MARQUÈS, Josep M.: "L'Arxiu del monestir de Banyoles". *Quaderns del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles*, 1980-84 (1985), p. 9-25. (Inventari dels documents del monestir de Banyoles que es troben dispersos arran de l'exclaustració del 1835. Història de l'arxiu i inventari dels pergamins, lligalls, llibres i volums conservats actualment a l'Arxiu de la Casa Missió, Arxiu Guardiola, Arxiu Brugada i Arxiu del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles, a l'Arxiu de la Corona d'Aragó de Barcelona, a l'Arxiu Diocesà de Girona, a l'Arxiu del Monestir de Montserrat, i a l'Arxiu del Museu Episcopal de Vic).
- CORTILS y VIETA, José: "El archivo municipal de la villa de Blanes". *Revista de Gerona*, VIII (1984), p. 249-253, 276-280, 321-328, 353-362, i IX (1985), p. 1-6, 74-78.
- COSTA, Lluís: *Introducció a la història de Sils. El patrimoni documental: inventari de l'arxiu municipal*. Girona, Diputació, col·lecció Joaquim Botet i Sisó, 5, 1988, 143 p.
- COSTA i FERNÀNDEZ, Lluís: "L'Arxiu Històric Municipal de Begur". *Es Pedris Llarg*. Revista Municipal d'Informació i Cultura, núm. 11, Begur-Esclanyà, abril 1990, p. 8-9.
- COSTA, Lluís: "Arxiu de l'Ajuntament de Begur". *Centre Cultural Escoles Velles Begur*. Begur, Ajuntament, 1991 (guia).
- DANÉS i TORRAS, Joaquim: "L'Arxiu notarial", dins *Preterits olotins*, Olot Imp. Aubert, 1937, p. 95-99. Id. 2a edició, p. 158-166.

- DANÉS i TORRAS, Joaquim: "Addició complementària a la glossa XXII "L'Arxiu notarial"", dins *Pretèrits olotins*, Olot, Imp. Aubert, 1950, p. 603-606.
- ESTEVA i CRUAÑAS, Lluís: "Les fitxes de mossèn Llambert i l'Arxiu Municipal". *Àncora*, Sant Feliu de Guíxols, núm. 1749 (1982).
- FABRE, Jaume: "L'arxiu històric municipal de Girona". *Plecs d'història local*, 5 (octubre 1986), p. 65-67.
- GELI AGUADÉ, Jordi: "El Museu de l'Empordà. L'arxiu parroquial de Vilamacolum". Figueres, Arts Gràfiques Canigó, 1988, 30 p.
- GIL i BONANCIA, Miquel: "L'arxiver de la Diputació". *Revista de Girona*, 158 (maig-juny 1993), p. 86-87. (Es refereix al Dr. Jaume Marquès).
- GIL i TORT, Rosa M.: "Memòria dels arxius i museus gironins. Les guies dels arxius". *Revista de Girona*, 143 (novembre-desembre 1990), p. 56-58.
- GIL i TORT, Rosa M.: "L'organització arxivística dels fons del COAC de la demarcació de Girona". *Jornades d'estudi de la documentació d'arquitectura i urbanisme*, Girona, COAC 1993, p. 101-131.
- "GIRONA, Arxiu Episcopal". *Revista Musical Catalana*, 45-46 (1988), p. 40.
- "GUIA d'història local: la Garrotxa". *Plecs d'història local*, 23 (octubre 1989), p. 44-45.
- "GUIA d'història local: la Selva". *Plecs d'història local*, 31 (1991), p. 42-45.
- "GUIA d'història local: l'Alt Empordà". *Plecs d'història local*, núm. 40 (juliol-agost 1992), p. 40-45.
- "GUIA d'història local: el Baix Empordà". *Plecs d'història local*, núm. 41 (octubre 1992), p. 38-45.
- "GUIA d'història local: la Cerdanya". *Plecs d'història local*, núm. 44 (abril 1993), p. 39-42.
- GUILLERÉ, Christian: "Les archives de Gérone: le fonds du XIVe siècle". *Quaderns d'Història Econòmica de Catalunya*, oct. 1979, p. 119-123.
- GUILLERÉ, Christian: "Els fons del segle XIV en els arxius de Girona". *Diner, poder i societat a la Girona del s. XIV*, Girona, Servei Municipal de Publicacions, 1985, p. 215-222.
- JORDÀ AVELLANA, Joan: "L'arxiu històric municipal de Cornellà del Terri. Documentació fins al 1950". *Cornellà del Terri. Pregons i estudis*, Cornellà, 1986, p. 141-162.
- MARQUÉS CASANOVAS, Jaime: "El archivo catedralicio de Gerona". *Revista de Gerona*, 42 (1968), p. 80-84.
- MARQUÉS CASANOVAS, Jaime: "El archivo del castillo de Perelada". *Revista de Gerona*, 62 (1973), p. 48-54.

- MARQUÈS i PLANAGUMÀ, Josep Maria: "*Guia de l'Arxiu Diocesà de Girona*". Girona, Bisbat, 1982, (24 p.). Descripció sumària dels fons documentals conservats a l'Arxiu Diocesà de Girona, estructurada en sis grans blocs: fons episcopals, cúria de l'oficial i del vicari general, secretaria de cambra i govern, administració econòmica, arxius incorporats (Pia Almoïna, Casa Carles, Seminari Diocesà, Sant Feliu de Girona, Monestirs, col·legiates i confraries) i arxius dipositats (arxius històrics parroquials).
- MARQUÈS DE VALLGORNERA: "Breve descripción del archivo de la Casa de Vallgornera". *I Assemblée d'estudis sobre el comtat de Besalú*, 1968, p. 149-166 (presenta l'arbre familiar per tal de justificar l'organització de l'arxiu basant-se en les famílies que hi han aportat documentació. En fa una descripció del contingut força sistemàtica per fons).
- MATAS i BALAGUER, Josep: "Arxiu Històric de Girona". *Guia dels Arxius Històrics de Catalunya*, 3 (1989), p. 61-115.
- MAYANS i PLUJÀ, Antoni: "*Els arxius parroquials, municipals i notarians de la Garrotxa. Una aproximació*". Olot, Generalitat, Diputació, Ajuntament, 1987, 318 p. (s'analitzen la tipologia documental, la localització dels fons, l'estat de conservació, el grau d'ordenació, les eines de descripció i la classificació dels arxius atenent a la seva riquesa documental i es presenten unes conclusions i una fitxa sinopsi de cadascun dels arxius parroquials, municipals i notarians de la comarca de la Garrotxa. Inclou una relació de la producció historiogràfica de la comarca i una bibliografia final molt exhaustiva. Pròleg d'en Ramon Alberch i Fugueras, president de l'Associació d'Arxiviers de Catalunya).
- MAYANS i PLUJÀ, Antoni: "Arxiu Històric Comarcal d'Olot", a *Guia dels Arxius Històrics de Catalunya*, 2 (1987), p. 153-187.
- MEDIR i JOFRA, Ramir: "Noticia sobre el antiguo Archivo Municipal de la Villa de Palafrugell". *Revista de Palafrugell*, Palafrugell, núm. 1 (1962), p. 5-6.
- MIRAMBELL BELLOC, Enric: "Archivo Histórico Provincial de Gerona". *Boletín de la Dirección General de Archivos y Bibliotecas*, núm. LXIV, Madrid, 1962, p. 91-92.
- MIRAMBELL BELLOC, Enric: "El archivo histórico provincial". *Revista de Gerona*, 35 (1966), p. 48-50.
- MIRAMBELL BELLOC, Enric: "Guía del archivo histórico provincial de Gerona". *Boletín de Archivos*, any III, núm. 9, Madrid, 1980, p. 251-256.

- "Olot. Arxiu Parroquial de Sant Esteve". *Revista Musical Catalana*, 51 (1988), p. 43.
- PADROSA GORGOT, Inés: "Biblioteca del Palau de Peralada". *AIEE*, 21 (1988), p. 297-306 (hi ha una important col·lecció de manuscrits i còdexs).
- PINTO i COMAS, Àngel: "*Documents per a una història de Santa Eugènia de Ter (L'Arxiu documental històric de la parròquia de Sta. Eugènia de Ter)*". Girona, parròquia de Santa Eugènia, 1989, 93 p.
- PLANAS, Miquel: "Els arxius eclesiàstics". *AIEE*, 21 (1988), p. 283-289 (relació breu de les fonts eclesiàstiques a l'Empordà).
- PRADES i BUIXONS, Isidre: "Arxiu Històric Comarcal de Santa Coloma de Farners". *Guia dels arxius històrics de Catalunya*, 2 (1987), p. 189-196.
- PUIG, Roser; GRAU, Josep M.T.: "Aproximació a l'arxiu parroquial de Santa Coloma de Farners". *I Congrés d'Història de l'Església Catalana*, Solsona, 1993, vol. I, p. 139-152 (inventari de l'arxiu 1517-1979).
- "PUIGCERDÀ. Arxiu Històric Comarcal". *Revista Musical Catalana*, 61 (1989), p. 42.
- RIGAU i RIGAU, Antoni Maria: "L'Arxiu de la Ciutat", dins *Horizontes*, Banyoles, núm. 8, (juliol 1946).
- "RIPOLL, Arxiu-Museu". *Revista Musical Catalana*, 74 (1990), p. 52.
- ROIG i SIMON, Marisa: "L'Arxiu Municipal de Sant Pere Pescador". *AIEE*, 25 (1992), p. 211-222 (història i inventari del fons).
- RUEDA i TORRES, Josep Manuel; TURA i MASNOU, Jordi: "Arxiu Històric Municipal d'Arbúcies". *Guia dels arxius històrics de Catalunya*, 5 (1992), p. 307-323.
- SAGUER i HOMS, Enric; SAURÍ i ROS, M. Concepció: "Arxiu Històric de Palafrugell". *Guia dels arxius històrics de Catalunya*, 3 (1989), p. 291-316.
- SAGUER, Enric; SAURÍ, M. Concepció: "Els fons de l'Arxiu Històric de Palafrugell". *Estoig*, 1 (octubre 1989), p. 69-82.
- SALA, Maria Esther; VILAR, Josep M.: "Puigcerdà. Arxiu Històric Comarcal. Arxius Musicals a Catalunya (XVII)". *Rev. Món Sonor*, 61 (nov. 1989).
- SALA, M. Esther; VILAR, J.M.: "Badalona. Castelló d'Empúries. Arxius Musicals a Catalunya (segle XVIII)". *Revista Musical Catalana*, Barcelona, núm. 62, 1989.
- SALA GIRALT, Carme: "Arxius de Catalunya (6). Biblioteca i Arxiu Històric Municipal d'Olot", dins *L'Avenç*, 13 (febrer 1979), p. 4 (fons docu-

mental integrat per pergamins, acords municipals (d'ençà la 1a meitat s. XVI), correspondència, llibres de l'administració municipal i financera, padrons, ensenyament, milícia, i altres pròpies d'un arxiu municipal ric i ben conservat).

SÁNCHEZ GONZÁLEZ, Antonio: *El archivo condal de Ampurias. Historia, organización y descripción de sus fondos*. Girona, Columna-Pont de Pedra i Ajuntament d'Empúries, 1993, 292 p.

"Sant Joan de les Abadesses, Arxiu del Monestir". *Revista Musical Catalana*, 67 (1990), p. 42.

"Santa Pau, Arxiu Parroquial". *Revista Musical Catalana*, 60 (1989), p. 44.

SAURÍ i ROS, Maria Concepció; i ESPADALÉ i REBALÍ, Josep: "L'Arxiu Històric i el Museu Municipal". *Campanar*, Palafrugell, núm. 5, (1988), p. 15-16.

SERNA i COBA, Erika: "L'Arxiu Municipal de Fortià". *AIEE*, 22 (1989), p. 295-298 (guia breu del fons amb el quadre de classificació).

SOLER i SIMON, Santi: "L'Arxiu Municipal". *Proa*, Palamós, núm. 32, (1988), p. 25.

SOLER, Santi: "El Baix Empordà: una comarca sense centralitat cultural". *Plecs d'història local*, núm. 41 (octubre 1992), p. 35-37.

SOLER i SIMON, Santi; MATAS i BALAGUER, Josep: "Arxiu Històric Comarcal de la Bisbal d'Empordà". *Guia dels arxius històrics de Catalunya*, 5 (1992), p. 55-103.

SURROCA i SENS, Joan: "El Museu del Montgrí i del Baix Ter. Centre d'Estudis-Arxiu". *Papers del Montgrí*, Torroella de Montgrí, núm. 1, (1982), p. 8-11.

TORROELLA, J.B.: *El archivo provincial de Gerona. Su reorganización*. Girona, Josep A. Franquet, 1925, 112 p.

ZARAGOZA PASCUAL, Ernest: *Índex de l'arxiu del monestir de Sant Feliu de Guíxols*. Montserrat, Publicacions de l'Abadia 1992, 214 p. (*Scripta et documenta*, 42).

1.2. Inventaris i catàlegs específics

BAIGES i JARDÍ, Ignasi; CASES i LOSCOS, M. Lluïsa: "Documents dels segles XI al XIV conservats a l'arxiu municipal de Besalú". *Amics de Besalú. V Assemblea d'estudis del seu comtat*, 1983, p. 85-96 (breu regesta de 43 pergamins).

BATLLE y PRATS, Luis: "Inventario de la Biblioteca episcopal de Gerona y

- de los bienes propiedad de la mitra en el año 1329". *AIEG*, II (1947), p. 133-153 (inventaris de l'Arxiu Episcopal. Comentari i transcripció).
- BEER, Rudolf: "Los manuscritos del monaster de Santa Maria de Ripoll", dins *Boletin de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, 36 (octubre-desembre 1909), p. 137-170, 37 (gener-març 1910), p. 230-278, 38 (abril-juny 1910), p. 299-320, 39 (juliol-setembre 1910), p. 329-365, 40 (octubre-desembre 1910), p. 492-520 (notícia dels còdexs de la biblioteca del monestir de Ripoll –conservada a l'A.C.A.–, on hi ha transcrites més de 1.000 còpies de textos des del segle IX fins al XVIII)
- BOADAS i RASET, Joan: "Inventari de la biblioteca de Josep Pella i Forgas (Begur)". *Actes de les Jornades d'Història de l'Empordà*. Girona, Patronat Francesc Eiximenis, 1987, p. 333-380.
- BOSOM i ISERN, Sebastià; GALCERAN i VIGUÉ, Salvador: "*Catàleg dels Protocols de Puigcerdà*". Barcelona, Fundació Noguera, 1983, 301 p.
- CAMÓS i CABRUJA, Lluís; MARQUÈS i PLANAGUMÀ, Josep M.: "Documents en pergami de l'Arxiu Municipal de Palamós". *Estudis sobre terres del Baix Empordà*, 6 (1987), p. 119-135.
- CAMÓS i CABRUJA, Lluís; MARQUÈS, Josep M.: "Pergamins de Santa Maria de Palamós". *Estudis del Baix Empordà*, 7 (1988), p. 101-146.
- CARLES i UTSET, Francina: "Documentació sobre Esquerra Republicana de Catalunya a l'arxiu de la Guerra Civil a Salamanca". *AIEG*, XXVI (1982-83), p. 273-310.
- Catàleg general de l'Arxiu de Premsa de l'Oficina d'Informació Urbanística (O.I.U.)*, 1986. Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, Demarcació de Girona, 1987, 172 p.
- Catàleg general de l'Arxiu de Premsa de l'Oficina d'Informació Urbanística (O.I.U.)*, 1987. Col·legi d'Arquitectes de Catalunya. Demarcació de Girona, 1988, 262 p.
- CLAVAGUERA i CANET, Josep: "Els pergamins de l'arxiu del Palau de Peralada". *AIEE*, 22 (1989), p. 261-269.
- CULEBRAS i DAVESA, Jesús; SOLER i SIMON, Santi: "Documents olotins a l'Arxiu-Biblioteca del Palau de Peralada". *APEHOC*, 1986-87, p. 109-144, (breu regesta dels documents –manuscrits i impresos– referits a la vila d'Olot).
- CULEBRAS i DEVEESA, Jesús; SOLER i SIMON, Santi: "Documents de la Garrotxa a l'Arxiu-Biblioteca del Palau de Peralada". *VI Assemblea d'estudis sobre el comtat de Besalú*, 1988, p. 123-154 (relació dels manuscrits i impresos, llevat dels referits a Olot).

- ESTEVA i CRUAÑAS, Lluís: "Inventari de la donació Vidal-Camps a l'Arxiu Municipal". *Àncora*, Sant Feliu de Guíxols, núm. 1750 (1982).
- FERNÁNDEZ i TRABAL, Josep; FERNÁNDEZ i TRABAL, Joan: "Inventari dels pergamins del fons Mercader-Bell-lloc de l'arxiu històric municipal de Cornellà de Llobregat (s. XI-XVIII)", vol. I. Barcelona, Fundació Noguera. Textos i Documents, 18, 1989, 530 p.
- FERNÁNDEZ i TRABAL, Josep; FERNÁNDEZ i TRABAL, Joan: "Inventari dels pergamins del fons Mercader-Bell-lloc de l'arxiu històric municipal de Cornellà de Llobregat (s. XI-XVIII)", vol. II. Barcelona, Fundació Noguera. Textos i Documents, 19, vol. II, 1989 592 p.
- FERNÁNDEZ i TRABAL, Josep: "L'Arxiu dels marquesos de Castelludosrius i la comarca de la Selva". *Quaderns de la Selva*, 4 (1991), p. 181-189. (descripció breu del fons referit a viles de la comarca de la Selva).
- GARCÍA MIRALLES, M.: "Inventario del fondo del convento de Santo Domingo de Gerona, existente en el Archivo Histórico de la provincia de Aragón de la orden de Predicadores". *AIEG*, XII (1958), p. 349-352.
- GONZÁLEZ MORENO, J.: *Catálogo del Archivo de la Casa Ducal de Medinaceli*. Sevilla, Instituto de Estudios Sevillanos – Diputación Provincial, 2 vol., 1969 (200 + XXIII p.) i 1973.
- GRAU i PUJOL, Josep M.T.; PUIG i TÀRRECH, Roser: "Aproximació del fons judicial (secció civil) de Santa Coloma de Farners durant la segona república". *La II República, 60 anys després. Estudis sobre les comarques gironines*. Girona, Quaderns del Cercle, 7, 1991, p. 237-253.
- GRAU i PUJOL, Josep M.T.: "La Delegació Sindical Comarcal de Santa Coloma de Farners (1949-1978) de la CNS-AISS". *Quaderns de la Selva*, 5 (1992), p. 149-157.
- GRAU i PUJOL, Josep M.T.: "Un balneari a l'arxiu". *Revista de Girona*, 158 (maig-juny 1993), p. 16-17 (cessió a l'Arxiu Històric Comarcal de Sta. Coloma de Farners de tota la documentació històrica del balneari Termes Orion, 15,5 m. l.).
- GRAU PUJOL, Josep M.T.: "Les col·lectivititzacions forestals a Santa Coloma de Farners (1936-1939)". *Quaderns de la Selva*, 5 (1992), p. 143-148 (inventari de la documentació de tres col·lectivititzacions. Es tracta d'un fons de 26 llibres i 1 lligall).
- GRAU PUJOL, Josep M.T.: "El fons documental del Balneari Termes Orion de Santa Coloma de Farners (1906-1975)". *Quaderns de la Selva*, 6 (1993), p. 214-219.

- GRAU PUJOL, Josep M.T.: "Fonts per a la història de l'església conservades a l'Arxiu Històric Comarcal de Santa Coloma de Farners". *I Congrés d'Història de l'Església Catalana*. Solsona, 1993, vol. I, p. 77-82.
- GROS PUJOL, Miquel S.: "L'arxiu del monestir de Sant Joan de les Abadesses. Notícies històriques i regesta dels documents dels anys 995-1115". *II Col·loqui d'Història del Monaquisme Català*, II. Abadia de Poblet, 1974, p. 87-128.
- GROS i PUJOL, Miquel: "Manuscrits de l'Arxiu-Museu Folklòric de Ripoll". *Revista de Girona*, 83 (1978), p. 191-193.
- GROS, Miquel S.: "Els manuscrits litúrgics de l'antiga biblioteca del monestir de Ripoll". *Annals del Centre d'Estudis del Ripollès*, I (1981-1982), p. 109-112 (notícia breu dels manuscrits de Ripoll conservats a l'ACA).
- JANINI, José; MARQUÉS, José M.: "Manuscritos de la Colegiata de San Félix de Gerona". *Hispania Sacra*, XV (1962), p. 401-437 (catalogació dels 46 còdexs que resten de l'Arxiu de la Col·legiata de Sant Feliu).
- JULIOL i ALBERTÍ, Griselda: "La Inquisició a la ciutat de Girona: la seva documentació a l'Arxiu Històric Provincial". *AIEG*, XXVII (1984), p. 229-247.
- MARQUÈS i PLANAGUMÀ, Josep M.: *Pergamins de la Mitra (891-1687)*. Arxiu Diocesà de Girona. Institut d'Estudis Gironins, Girona, 1984, 191 p.
- MARQUÈS, Josep Maria: "Documents de Sta. Maria de Lledó, anteriors al s. XIV, conservats a l'Arxiu Diocesà de Girona". *AIEE*, 22 (1989), p. 273-291 (breu regesta de 119 pergamins (1038-1299)).
- MARQUÈS, Josep Maria: "Pergamins de Santa Maria de Besalú a l'Arxiu Diocesà de Girona". *APEHOC: 1990-1991*, Olot, 1992, p. 239-310.
- MASSOT i MUNTANER, Josep: "El fons monàstic de Sant Feliu de Guíxols de la Biblioteca de Montserrat". *Scriptorium Populeti* (II Col·loqui Hist. Monaquisme Català), 9 (1974), p. 343-358.
- MATEU i IBARS, M. Dolors: "Inventari de la llibreria del monestir de Sant Pere de Rodes. ms. 2001 de l'Arxiu de la Corona d'Aragó". *Studia Monastica*, Barcelona, 1984.
- MIRAMBELL BELLOC, Enrique: "Los Protocolos históricos de Figueras en el Archivo Histórico de Gerona". *Canigó*, núm. 21 (novembre 1955), p. 9.
- MIRAMBELL BELLOC, Enric: "Els protocols notarials històrics de Castelló d'Empúries". *AIEE*, XIII (1977), p. 215-246.

- MIRAMBELL BELLOC, Enric: "Els protocols notarial històrics de Peralada". *AIEE*, XV (1981-1982), p. 137-159.
- MIRAMBELL BELLOC, Enric: "Els protocols notarial històrics del districte de Figueres". *AIEE*, XVI (1983), p. 91-133.
- MIRAMBELL BELLOC, Enric: "Documentación notarial gerundense del último tercio del siglo XIII". *XI Congreso di Storia della Corona d'Aragona*. Palermo, 1982 (1984), p. 421-425.
- ORRIOLS i VIDAL, Maria Lluïsa: "Pergamins de la diòcesi de Girona a l'Arxiu Parroquial de Santa Maria de la Geltrú". *AIEG*, XXIX (1987), p. 195-209 (es tracta de sis pergamins (1595-1631) relatius a la família Comes, vinculada a Calonge i la Bisbal).
- PAZ MELIA, A.: *Archivo y Biblioteca de la Casa Medinaceli. Series de sus principales documentos*. Madrid, 1915, vol. I.
- PERARNAU i ESPELT, Josep: "Pergamins de Girona a Copenhague". *Arxiu de Textos Catalans Antics*, 3 (1984), p. 221-242 (notícia de l'existència d'un fons de 564 pergamins (2 s. XII; 23 s. XIII; 98 s. XIV; 95 s. XV; 182 s. XVI; 142 s. XVII; i 9 s. XVIII; anys 1.154-1727) de les comarques gironines a les sèries de manuscrits de la Biblioteca Reial de Copenhaguen. En publica 8, com a mostra de l'interès del fons. Fons comprat el 1918 a Eigil Fischer).
- PERIS, Sabí; RAMÍREZ, Remei: "Els pergamins de l'Arxiu Històric de Palafrugell". *Estoig*, 1 (octubre 1989), p. 83-128.
- PONS i GURI, Josep Maria: "*Inventari dels pergamins de l'Arxiu Històric «Fidel Fita» d'Arenys de Mar*". Barcelona, Direcció General del Patrimoni de la Generalitat, 1984, 696 p.
- PUIGDEVALL i DIUMÉ, Narcís: "Els documents sobre la Garrotxa durant els segles IX i X". *APEHOC*, 1980-81, p. 199-213.
- PUIGDEVALL i DIUMÉ, Narcís: "Els documents sobre la Garrotxa els segles IX i X". *APEHOC*, VI-2 (1987), p. 77-90.
- ROCA i COMA, Imma: "Els manuscrits dels segles XV, XVI i XVII referits a Catalunya existents a la Biblioteca Lambert Mata de Ripoll. Catàleg". *Annals del Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès*. 1987-88, Ripoll, desembre 1988, p. 69-85.
- ROURA, Gabriel: "Els pergamins municipals". *Papers del Montgrí*, 3 (març 1984), 39 p.
- ROURA i GUIBAS, Gabriel: "Per una revisió de la història de l'Empordà: els fons d'arxiu". *Jornades d'Història de l'Empordà. Homenatge a J. Pella i Forgas*. Actes, Patronat Eiximeis, 1987, p. 315-318 (inventari de les

sèries d'època medieval referides a l'Empordà que es troben conservades a l'Arxiu Capitular de Girona, l'Arxiu Diocesà de Girona i l'Arxiu de la Corona d'Aragó).

- SAGUER i HOMS, Enric; GÓMEZ CACHO, Josep Xavier: *Documents sobre el període 1808-1814 en el fons municipal d'Olot de l'Arxiu Històric Comarcal de la Garrotxa*. Barcelona, els autors (treball mecanografiat dipositat a l'AHCO).
- SALA, M. Ester; VILAR, Josep M.: "Breu notícia del fons musical de la parròquia de Sant Esteve d'Olot", *Alimara*, 22 (hivern 1987), p. 21-22.
- SANCHEZ GONZÁLEZ, Antonio: *Documentación de la Casa de Medinaceli: el Archivo General de los duques de Segorbe y Cardona*. Madrid, Dirección de Archivos Estatales 1990, 254 p. Anexo: Apéndice Genealógico.
- SEVILLANO COLOM, F.: *Inventario de pergaminos medievales de monasterios gerundenses*, vol. I. Madrid, Dirección General de Archivos y Bibliotecas, VIII, 1953, 212 p.
- TREMOLEDA i ROCA, Josep: "Les dispenses matrimonials de la Selva a l'Arxiu Diocesà de Girona (1504-1850)". *Quaderns de la Selva*, 6 (1993), p. 197-213.
- TRENCHS ODENA, José: "Documentación de Eller guardada en el archivo municipal de Bellver de Cerdanya (Lérida)". *Miscelánea en homenaje al Profesor Roca Lletjós*, Lérida, IEI, 1979, p. 263-272.
- VERDAGUER i LLOVERAS, Esteve: "Documents en pergami de l'Arxiu Municipal de Palamós". *Proa*, Palamós, núm. 21 (1987), p. 16.
- ZARAGOZA i PASCUAL, Ernest: "Pergaminos del Archivo Diocesano de Gerona referentes a Sant Feliu". *Àncora*, Sant Feliu de Guíxols, núm. 1806, (1983).

1.3. Documentació hemerogràfica

- ALBERCH i FUGUERAS, Ramon: *Arxiu Municipal: catàleg de l'Hemeroteca*. Girona, Servei Municipal de Publicacions, 1980, 47 p.
- ALBERCH i FUGUERAS, Ramon: "Índex alfabètic per matèries del "Suplemento Literario de "El Autonomista"". *AIEG*, XXVI (1982-83), p. 425-457.
- ALBERCH i FUGUERAS, Ramon: "La Revista de Girona a l'abast dels estudiosos". *Plecs d'història local*, 9 (juny 1987), p. 137-139.
- ALBERCH i FUGUERAS, Ramon: "Arxius i hemeroteques: l'exemple de l'autonomista". *L'Autonomista. Suplement Literari*, Girona, oct. 1990, p. 5.

- AULÍ i VILA, Carles: "Publicacions olotines de pensament cristià". *Alimara*, núm. 1, tardor 1982, p. 11.
- BERGA i BAGUÉ, Miquel: "L'Autonomista davant la internacionalització de la guerra civil espanyola". *AIEG*, XXV-II (1981), p. 331-346.
- BOIX ANGELATS, Jaume: "Un segle de periodisme banyolí. Cinquanta revistes". *El bagant*, 1 (abril 1981), p. 15-18.
- BOSOM, S.; SOLÉ, M.; BLANCHON, J.L.: *115 anys de mitjans de comunicació escrita a Cerdanya (1875-1990)*. Puigcerdà, Consell Comarcal i AH Comarcal, 1990, 64 p.
- CANER i ESTRANY, Pere: "La premsa calongina". *Proa*, Palamós, núm. 83, (1962), p. 14 i 15.
- CASACUBERTA i ROCAROLS, Margarida: "La premsa", dins *La guerra civil a Olot*, Olot, Edicions Municipals, 1986, p. 14-21.
- CASTELLS, Pere: "El «Correo de Torruella de Montgrí». El periòdic més antic de la vila". *Llibre de la Festa Major*, 1989, p. 75-84 (periòdic del 1808).
- CENT anys de premsa local a Palafrugell, 1882-1982*. Palafrugell, Museu-Arxiu 1982, 4 p.
- CLARA, Josep: "Notes sobre la premsa carlina a Girona (1868-1876)". *AIEG*, XXIV (1978), p. 205-219.
- CLARA, Josep: "La premsa federal de Girona (1868-1874)". *AIEG*, XXV-II (1981), p. 295-313.
- CORNELLÀ i ROCA, Pere: "«La Acción», periòdic dels republicans radicals de Girona (1905-1906)". *Revista de Girona*, 82 (1978), p. 23-26.
- CORNELLÀ i ROCA, Pere: "La premsa gironina en el context de la guerra". *Revista de Girona*, 116 (maig-juny 1986), p. 38-43 (estudi de la premsa del 1936-39).
- COSTA i FERNÀNDEZ, Lluís: "*Història de la premsa a la ciutat de Girona (1787-1939)*". Girona, col·lecció de monografies de l'IEG, núm. 12 (1987), 268 p.
- COSTA i FERNÀNDEZ, Lluís: *Premsa i societat a la girona franquista*. Barcelona, Diputació i Col·legi de Periodistes de Catalunya, 1989, 140 p.
- COSTA i FERNÀNDEZ, Lluís: "L'Autonomista: Història i memòria". *Annals del periodisme català*, 18 (gener-juny 1991), p. 23-35.
- COSTA i FERNÀNDEZ, Lluís: "La premsa a la comarca de la Selva". *Plecs d'història local*, 32 (abril 1991), p. 40-43.
- COSTA i FERNÀNDEZ, Lluís: "El patrimoni comunicatiu". *Revista de Girona*, 153 (juliol-agost 1992), p. 22-23.

- COSTA i FERNÀNDEZ, Lluís: "La premsa al Baix Empordà durant la dictadura de Primo de Rivera (1923-1930)". *Estudis sobre temes del Baix Empordà*, 11 (1992), p. 233-259.
- DALMAU, Jorge: "La premsa de los Sitios". *Revista de Gerona*, 8 (1959), p. 43-44.
- DANÉS i TORRAS, Joaquim: *Historial bibliogràfic abreujat de la Premsa olotina, i gràfica de l'ordre cronològic i sincrònic corresponent*. Olot, Josep Alzamora, 1933.
- DANÉS i TORRAS, Joaquim: "La premsa olotina i el renaixement de Catalunya". *Joaquim Danés i Torras (1888-1960)*, Olot, Edit. de Batet, 1989, p. 241-249.
- DOMÈNECH i MONER, Joan: "El periòdic "El Porvenir" (1896-1897) i les seves aportacions a la història de la comarca de la Selva". *Quaderns de la Selva*, 1 (1983), p. 189-207.
- DOMÈNECH i MONER, Joan: " "Aires lloretencs": una publicació d'inspiració catòlica dins d'una època d'ambient esquerrà". *La II república, 60 anys després. Estudis sobre les comarques gironines*, Girona, Quaderns del Cercle, 7, 1991, p. 207-221.
- ESTEVA i CRUAÑAS, Lluís ; ESTEVE i MASSEGUER, Elena: "Inventari de la premsa guixolenc (1878-1979)". *Publicacions del museu Municipal*, Sant Feliu de Guíxols, núm. 2, (1980), p. 55-138.
- FORT i OLIVELLA, Joan: "La col·lecció de premsa patriòtica del Callís (Sant Salvador de Bianya, Garrotxa) (1808-1809)". *AIEG*, XXVIII (1985-86), p. 359-379.
- FULCARÀ, M. Dolors: "Dues revistes modernistes a la Girona de 1902". *Treballs d'història*, Girona 1976, p. 183-213 (es tracta de "L'Enderroch" i "Vida").
- GIL i TORT, Rosa Maria: "Benvingut, l'estoig". *Plecs d'història local*, 26, abril 1990, p. 46-47.
- GIRBAL, Enrique Claudio: "El periodismo en Gerona. Notas histórico-bibliográficas". *Revista de Gerona*, XVIII (1894), p. 225-234; 257-266; 321-329 (relació de periòdics publicats a Girona).
- GRAHIT, Emilio: "La Gazette de Gironne". *Revista de Gerona*, II (1878), p. 297-310.
- GUILLAMET, Jaume: *La premsa de les comarques gironines*. Barcelona, Edit. Selecta, 1977, 211 p.
- GUILLAMET, Jaume: " «El Bien del País» de Figueres, primer periòdic agrícola". *Revista de Girona*, 117 (juliol-agost 1986), p. 57-62.

- GUILLAMET, Jaume: "«El País» i la revolució de 1868 a Figueres". *Revista de Girona*, 130 (set.-oct. 1988), p. 82-86.
- GUILLAMET, Jaume: "La premsa de la transició: revistes i periòdics a la província de Girona". *Treballs de comunicació*, 3 (octubre 1992), p. 61-63.
- GUILLAMET, Joan: "Apuntes para una historia del periodismo local". *Vida parroquial*, any XXXI, núm. 1000 (28-II-1958), p. 67-69.
- JORDÀ i GÜELL, Ricard: "La Revista Olotina i el moviment solidari". *APEHOC*, 1989, p. 245-291, (anàlisi de la revista i de la visió de la solidaritat (1905-1907)).
- LLAGOSTERA i FERNÁNDEZ, Antoni: "Scriptorium (1923-1936). Assaig d'història de la premsa". *Annals del Centre d'Estudis del Ripollès*, I (1981-1982), p. 13-41.
- MARINA i GÓMEZ, Francesc: "«Estel» una revista d'estudiants". *La guerra civil a les comarques gironines (1936-1939)*, Quaderns del Cercle, 2 (1986), p. 325-339 (estudi i índex d'autors i articles de la revista *l'Estel*, de la qual sortiren vint números entre el gener de 1937 i el maig-abril de 1938. Es conserva a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Girona).
- MARQUÈS i SUREDA, Salomó (coord.): *Catàleg de llibres, publicacions periòdiques i documents existents a les escoles de les comarques gironines anteriors a l'any 1940*. Girona, Universitat Autònoma de Barcelona i Estudi General de Girona, 1991.
- MEDIR i JOFRA, Ramir: "La premsa palafrugellense". *Revista de Palafrugell*, Palafrugell, núm. 7, (1962), p. 5-6.
- MIRAMBELL, Enrique: "Índice de artículos de «La Renaixença» sobre temas gerundenses". *AIEG*, III (1948), p. 265-268.
- MIRAMBELL BELLOC, Enrique: "Las colecciones de prensa local de la Biblioteca Pública de Gerona". *AIEG*, IV (1949), p. 293-304.
- MIRAMBELL BELLOC, E.: *Catálogo de la exposición bibliográfica. Gerona en la guerra de la independencia*. Girona, 1950, 22 p.
- MIRAMBELL, Enrique: "Revistas culturales publicadas en Gerona". *Revista de Gerona*, 13 (1960), p. 37-39.
- NADAL i FARRERAS, Joaquim: *La premsa en català a Girona*. Girona, 1980.
- PALOMERA i COSTA, Maria Mercè: *Cent anys de premsa a Ripoll (1881-1980)*. Barcelona, Generalitat de Catalunya 1982, 224 p.
- PLA PLANAS, Jordi: "Una aproximació al periodisme alt-empordanès durant el període de la guerra civil". *AIEE*, 23 (1990), p. 359-372 (analitza l'"Empordà Federal", "Avant" i "Vibraciones").

- PUIG i OLIVER, Jaume de: "La «Revista de Girona» i la seva contribució als textos catalans antics". *ATCA*, 7-8 (1988-89), p. 303-322.
- PUIG i OLIVER, Lluís M. de: "Notes sobre la premsa napoleònica a Girona". *AIEG*, XXII (1974-75), p. 337-350.
- PUIG i OLIVER, Lluís M. de: "La primera premsa gironina". *Presència*, 446 (30-X-1976), p. 20-23.
- PUIGBERT i BUSQUETS, Joan: "Per a una història de la intransigència a Girona. "El Integrista" (1888-1890)". *Revista de Girona*, 99 (1982), p. 149-156.
- PUIGBERT i BUSQUETS, Joan: «Lo Rossinyol», un setmanari integrista gironí (1885-1887)". *AIEG*, XXVI (1982-83), p. 405-423.
- SAPENA i AZNAR, Carles: "La premsa palamosina, apunts pel seu estudi (I-II)". *Proa*, Palamós, núm. 130 i 132, (1980), p. 2 i 5.
- SELLAS i RIGAT, Narcís: "Sang Nova". *Vitrina*, núm. 1, 1986, p. 55-60.
- SIMON i ADROHER, Carme: *Catàleg del fons més antic de la Biblioteca-Arxiu Històric Municipal d'Olot*, Barcelona, Escola Universitària de Biblioteconomia, 1983.
- SOLER, Montserrat: "Prensa de Figueras". *Biblioteconomia*, XI, núm. 39 (1954), p. 26-52.
- TERRADES, Dolors: "Un segle de periodisme banyolí. La premsa política de la república". *El Bagant*, núm. 1 (abril 1981), p. 15-20.
- TORRENT, Joan: "Prensa comarcal. Ripoll". *Curiositats de Catalunya*, vol. II (1937), Barcelona, p. 712-718.
- VALL i CLARA, Joan: "Vint anys de «Presència»". *Presència*, 686 (14-IV-1985), p. 17-32.
- VINYOLES, Carme; LANAO, Pau: "«Presència». El setmanari valent i compromès fet a Girona". *Tele-estel, Arreu, Oriflama, Canigó i Presència. Cinc revistes catalanes entre la dictadura i la transició*, Barcelona, Diputació i Col·legi de Periodistes de Catalunya, 1987, p. 101-117.
- VIVER i PUIG, Francesc: "La història literària de Torroella: la premsa periòdica". *Llibre de la Festa Major, Torroella de Montgrí* (1928), 16 p.

1.4. Documentació en imatge

- ALBERCH i FUGUERAS, Ramon: "Aproximació bibliogràfica als fons d'imatges catalans". *La imatge i la recerca històrica*, Girona, Ajuntament, 1990, p. 111-118.

- BOADAS, Joan; CASELLAS, Lluís-Esteve; FREIXAS, Pere; SAIS, Carme; VIVERN, Montserrat: "L'Arxiu d'Imatges de l'Ajuntament de Girona: el tractament informàtic del fons". *La imatge i la recerca històrica*, Girona, Ajuntament, 1990, p. 123-128.
- BOADAS i RASET, Joan; VARÉS i DE BATLLE, Albina: "Catàleg de l'obra fílmica d'Antoni Varés. Arxiu d'Imatges de l'Ajuntament de Girona". *La imatge i la recerca històrica. Segones Jornades*, Girona, 1992, p. 22-64.
- BOIX i LLONCH, Lurdes: "Josep Esquirol. La memòria de paper. Una experiència de recuperació de la memòria històrica de l'Escala". *La imatge i la recerca històrica*, Girona, Ajuntament, 1990, p. 139-147 i 179-180.
- COLOMER, Assumpció; BARRIS, Josep M.: "L'Arxiu d'Imatges de l'Ajuntament de Salt". *Quaderns d'història de Salt*, núm. 4 (gener-abril 1992), p. 7.
- GIL i TORT, Rosa Maria: "Organització del fons d'imatges de l'Ajuntament de Figueres". *La imatge i la recerca històrica. Segones Jornades*, Girona, 1992, p. 170-175.
- SAIS, Carme; CÁRCELES, Dolors: "El fons Fontanet-Masó de l'Arxiu de l'Ajuntament de Girona". *La imatge i la recerca històrica. Segones Jornades*, Girona, 1992, p. 184-198.
- VALENTÍ, Lluís: "Metodologia per a la documentació de fons cinematogràfics als arxius d'imatge. L'experiència del fons Varés a l'Arxiu d'Imatges de Girona". *La imatge i la recerca històrica*, Girona, Ajuntament, 1990, p. 197-202.

1.5. Documentació gràfica

- ALBERCH, Ramon: "El plànol de Salt de l'any 1865". *La Farga*, Salt, núm. 30, (gener 1982), p. 10-11.
- ÁLVAREZ TERÁN, M. Concepción: *Archivo General de Simancas. Catálogo XXIX. Mapas, planos y dibujos (años 1503-1805). volumen I*. Valladolid, Ministerio de Cultura, 1980, 1077 p.
- BOLÓS i MASCLANS, Jordi; HURTADO i CUEVAS, Víctor: *Atlas Històric de Catalunya*. Barcelona, Edicions Mirador.
- BOLÓS i MASCLANS, Jordi; HURTADO i CUEVAS, Víctor: "Alguns problemes plantejats durant la confecció d'un mapa històric del comtat de Besalú". *AAV*, V, 1986, p. 181-187.
- CASTELLS, Ramon; CATLLAR, Bernat; RIERA, Josep: *Girona ciutat*.

Catàleg de plànols de la ciutat de Girona des del segle XVII al XX.
Girona, COAC, Ajuntament, 1992, 596 p.

CASTELLS LLAVANERA, Ramon: "Interès de la cartografia per al coneixement del desenvolupament urbà de la ciutat de Girona". *Jornades d'estudi de la documentació d'arquitectura i urbanisme*, Girona, COAC 1993, p. 164-172.

FONS documental de la cartoteca de l'Estudi General de Girona, Girona: Departament de Geografia, edició núm. 1, desembre 1989, 225 p.

GALERA i MONEGAL, Montserrat: "Cartografia de l'àrea gironina en el període 1304-1812". *Revista de Girona*, 129 (juliol-agost 1988), p. 26-35.

GALERA i MONEGAL, Montserrat: "Cartografia de l'àrea gironina en el període 1812-1988". *Revista de Girona*, 130 (set.-oct. 1988), p. 62-68.

INVENTARI cartogràfic de Catalunya. Baixa Cerdanya. 23. Barcelona, Institut Cartogràfic de Catalunya 1987, 265 p.

INVENTARI cartogràfic de Catalunya. Baix Empordà. Barcelona, Institut Cartogràfic de Catalunya, 1989, 306 p.

INVENTARI cartogràfic de Catalunya. Garrotxa. Barcelona, Institut Cartogràfic de Catalunya, 1989, 198 p.

INVENTARI cartogràfic de Catalunya. Selva. Barcelona, Institut Cartogràfic de Catalunya, 1989, 304 p.

RIERA MICALÓ, Josep: "La cartografia militar, una visió de la realitat", *Jornades d'estudi de la documentació d'arquitectura i urbanisme*, Girona, COAC 1993, p. 182-187 (analitza el cas de la ciutat de Girona als segles XVII-XIX).

VAQUÉ, Empar: "Estat actual de la cartografia a les comarques gironines". *Revista de Girona*, 129 (juliol-agost 1988), p. 58-64.

1.6. Estudis de sèries i tipologies documentals

ADROHER BEN, M. Antònia: "Estudios sobre el manuscrito "Petri Michaelis Carbonelli adversaria 1492" del Archivo Capitular de Gerona". *AIEG*, XI (1956-57), p. 109-162.

AGRUPACIÓN AGRÍCOLA DE VILABLAREIX: *Amillaramientos*. Girona, Josep V. Dorca, 1879, 70 p.

ALFARO i ROA, Carles; CARDELÚS i MUÑOZ-SECA, Santiago; FAUS i PUJOL, Manuel: "Els testaments a la Garrotxa: contingut i evolució", *La Comarca d'Olot*, núm. 338 (14-XI-1985), p. 13-16.

- ALTÉS i AGUILÓ, Francesc Xavier: "Llibres retrobats de la Col·legiata de Sant Feliu de Girona". *AIEG*, XXIV (1978), p. 37-56 (notícies de l'Arxiu-Biblioteca al llarg de la història. Descripció de cinc llibres –tres manuscrits, un incunable i un llibre del segle XVI– procedents de l'Arxiu Diocesà i Capitular i de la Biblioteca del Seminari que es donaven per desapareguts).
- ALTÉS i AGUILÓ, Francesc Xavier: "A propòsit del manuscrit llatí 3.806 de la Biblioteca Nacional de París: un homiliari de Vilabertran". *Miscel·lània Litúrgica Catalana*, II (1983), p. 13-47 (l'autor referma la procedència gironina del manuscrit, i en concreta la seva adscripció a la Canònica de Vilabertran. Formaria part d'un grup de manuscrits gironins enduts pel mariscal Noailles a la darrerria del s. XVIII).
- ALTURO i PERUCHO, Jesús: "Corpus Glossariorum Latinorum Cataloniae. Els glossaris de Ripoll (I)". *Faventia*, 12-13 (1990-1991), p. 141-164.
- ANTICÓ i COMPTA, Salvador: "Una història inèdita de Garriguella". *AIEE*, 13 (1978), p. 159-217 (manuscrit obra de Salvador Anticó i Compta, sacerdot de Garriguella, mort el 1945. Aplega notícies i ref. històriques).
- ARAGÓ, Antoni Maria; COSTA, M. Mercè: "Fonts per a la demarcació territorial de les vegueries de Besalú i Camprodon (segles XIII-XIV)". *I Assembla d'estudis sobre el comtat de Besalú*, 1968, p. 81-90 (col·lecció documental que aporta un conjunt de fonts documentals de l'Arxiu Reial (ACA) de Barcelona. 29 doc. de 1200 a 1377).
- ARNALL i JUAN, M. Josepa: "Els pergamins de Sant Pere de Rodes a l'Arxiu de la Corona d'Aragó (segles XIII-XV)". *Llambard. Estudis d'art medieval*, II (1981-82[1986]), p. 31-63 (presentació i anàlisi de 204 pergamins conservats a l'ACA, Monacals. Hisenda).
- ARNALL i JUAN, M. Josepa: "Un segle de vida a Vila-sacra segons el "Llibre de Testaments" de l'Arxiu Parroquial (1764-1846)". *AIEE*, 16 (1983), p. 135-186.
- ARNALL i JUAN, M. Josepa: "Un manual de Sant Pere de Rodes del segle XVII (Estudi onomàstic i notarial)". *AIEE*, 18 (1985), p. 71-96 (conté documents del segle XIV al XVII).
- ARNALL i JUAN, M. Josepa: "La vila i el terme de Vila-sacra en el segle XV (Estudi d'un capbreu del monestir de Sant Pere de Rodes)". *AIEE*, 19 (1986), p. 205-285 (volum de l'any 1636 de l'ACA, que inclou íntegrament la capbreu dels habitants de Vila-sacra sobre les cases, terres i altres béns que posseïen per al monestir l'any 1429).

- ARNALL i JUAN, M. Josepa: "Toponímia medieval de la Garrotxa (municipis i agregats)", *AAB*, V, 1986, p. 259-294.
- ARNALL i JUAN, M. Josepa: "Onomàstica de la Vall del Bac l'any 1267". *Societat d'Onomàstica. Butlletí interior*, XXX, 1987, p. 6-9.
- ARNALL i JUAN, M. Josepa: "Inventari de béns mobles de l'abat de Sant Pere de Rodes de l'any 1633". *AIEG*, XXIX (1987), p. 211-229.
- ARNALL i JUAN, M. Josepa: "Onomàstica empordanesa del segle XI. Documentació del monestir de Vilabertran". *Miscel·lània d'homenatge a Enric Moreu-Rey*, I, Barcelona, Publ. Abadia de Montserrat, 1988, p. 65-105 (aquest fons documental (anys 1071-1097) és ara a la Biblioteca de Catalunya de Barcelona).
- ARNALL i JUAN, M. Josepa: "La moneda melgoresa en la documentació de San Pedro de Rodes (siglos XII-XIV)". *Montpellier, la Couronne d'Aragon et les pays de Langue d'Oc (1204-1349)*. Actes, Montpellier, 1989, p. 33-45. (Estudi de 44 pergamins de l'ACA).
- ARNALL i JUAN, M. Josepa: "El Llibre de Privilegis i Franqueses del Regne de Mallorca a la Biblioteca del Palau de Peralada". *XIII Congrés d'història de la Corona d'Aragó*, Palma, Institut d'Estudis Baleàrics, 1990, II, p. 121-141 (aplec realitzat entre 1334 i 1339. És una còpia, amb complements fins al 1471, que fou adquirida el 1943. Estudi i comentari del text).
- BARTINA, Sebastià: "El Colegio de San Martín de Gerona (1700-1767). Notas para una historia". *AIEG*, XXV-II (1981), p. 153-166 (notícia dels catàlegs i fullets del s. XVIII d'interès per a la història de Girona conservats a l'Arxiu Històric de la prov. Tarraconense (Sant Cugat del Vallès)).
- BATLLE i PRATS, Lluís: "Documents per a la biografia i obres dels artistes gironins Francesc Artau i Pere Compte". *Miscel·lània Puig i Cadafalch*, I (1947-1951), p. 139-148.
- BATLLE i PRATS, Lluís: "Notícies històriques de El Voló, Besalú i Banyoles a través d'una correspondència del segle XVIII". *Amics de Besalú. III Assemblea d'estudis del seu comtat*, 1976, p. 17-33 (comenta i publica correspondència procedent de l'Arxiu Municipal de Girona).
- BATLLE i PRATS, Lluís: "Notícies de Santa Pau i les Planes a través d'una correspondència, segles XVII i XVIII". *Annals 1977. Patronat d'estudis històrics d'Olot i Comarca*, Olot, 1978, p. 127-140 (comenta i transcriu tres cartes de l'Arxiu Municipal de Girona, anys 1707, 1713 i 1719).

- BATLLE i PRATS, Lluís: "Dues notes de la desamortització a Girona". *Analecta Sacra Tarraconensia*, 53-54 (1980-1981 [1983]), p. 101-106 (transcriu documents gironins del 1837 que contenen notícies sobre els arxius de Vilabertran, Lledó, Castelló d'Empúries i Peralada, i transcriu la narració de Marià Aguiló relativa al salvament d'uns còdexs gironins (ara a la Bibl. Univ. de Barcelona)
- BATLLE i PRATS, Lluís: "Dos manuscrits inèdits del P. Joan Gaspar Roig i Jalpí". *AIEG*, XXVI (1982-83), p. 209-214 (notícia de dos llibres manuscrits inèdits conservats a la Biblioteca Universitària de Barcelona).
- BAYER i CASTAÑER, Robert: "Arrendament de les imposicions a l'últim quadrimestre de l'any 1334 pel Consell d'Universitat de Besalú". *APEHOC 1988*. 1989, p. 191-217.
- BELLAVISTA i RAMON, Joan: "El temporal del Sacramentari de Ripoll en relació amb el de Trento". *Miscel·lània Litúrgica Catalana*, IV (1990), p. 29-36.
- BOADAS i RASET, Joan: "Agricultura i estructura sòcio-professional a Riudellots de la Selva segons els cadastres de 1730 i 1819". *AIEG*, XXVIII (1985-86), p. 327-356.
- BOFARULL, Manuel: "Poesías religiosas catalanas copiadas de un códice que se custodia en la Catedral de Gerona". *Revista histórica latina*, II (1875), p. 62-64 i 102-108.
- BOFILL, Miquel: "750 aniversari de la primera carta de franquícia de la vila de Torroella de Montgrí". *Llibre de la Festa Major*, 1988, p. 1-5.
- BOHIGAS, Pedro: "Códices miniaturados en las iglesias de Gerona". *Revista de Gerona*, 35 (1966), p 11-15.
- BOLÓS i MASCLANS, Jordi: "La parròquia de Montagut de Fluvià en el segle XVIII. Paisatge, societat, toponímia". *Miscel·lània d'homenatge a Enric Moreu-Rey*, I, Barcelona, p. 245-270.
- BOLÓS VAYREDA, Carlos de: "Un manuscrito inédito del siglo XVI". *AIEG*, I (1946), p. 125-135 (comentari d'un manuscrit relatiu a fets succeïts durant el pontificat d'Alexandre VI, sense autor i sense data (s. XVI), conservat a la Biblioteca del Seminari de Girona).
- BOTET SISÓ, Joaquín: "Inundaciones en Riudellots de la Selva". *Revista de Gerona*, IX (1885), p. 33-38 (comenta i publica un document de l'aiguat del 1763 extret de la consuetud de la parròquia de Riudellots).
- BOTET i SISÓ, Joaquim: "Un contracte d'establiment a rabassa morta". *BRABLB*, 4 (1907), p. 14-15.

- BRUTAILS, A.: "Bible de Charles V et autres Ms. du chapitre de Gerone". *Bibliothèque de l'école des chartes*, 47 (1886), p. 637-654.
- BRUTAILS, Augusto: "Biblia de Carlos V y otros manuscritos del Cabildo de Gerona". *Revista de Gerona*, XI (1887), p. 112-120 (comentari de la Bíblia, les butlles, concilis i evangeliaris de l'Arxiu Catedralici de Girona).
- BUSQUETS i DALMAU, Joan: "La crònica de Jeroni de Real sobre la Catalunya del segle XVII. Estudi comparatiu dels manuscrits". *AIEG*, XXV-II (1981), p. 63-106.
- CALZADA i OLIVERAS, Josep: "Més sobre el diploma de Carloman al bisbe Teotari". *Estudis sobre temes del Baix Empordà*, 1 (1981), p. 121-126 (es refereix a la troballa a l'Arxiu de la Catedral del pergamí original datat el 2-IX-881, que es donava per perdut en articles de M. Rovira (*AIEG*, 1974-75) i del mateix Calzada (*Estudis sobre temes guixolencs*, vol. II, 1980), i que en publicaven sengles còpies que havien trobat a l'ACA i a l'AHG, respectivament).
- CALZADA i OLIVERAS, Josep: "Documentació inèdita". *Revista de Girona*, 94 (1981), p. 45-52 (doc. de la Comissió de monuments històrics i artístics de Girona).
- CALZADA i OLIVERAS, Josep: "La desamortització i la Comissió de Monuments de Girona". *Revista de Girona*, 113 (1985), p. 316-323.
- CAMPO i JORDÀ, Ferran del: "Relació i estudi general dels plets en què es veié involucrada una família pagesa de la Catalunya vella, al regnat de Carles III". *2n Congrés d'història moderna de Catalunya*, I, 1988, p. 633-644 (es tracta dels Jordà, de Pont de Molins (Alt Empordà). Relaciona i sintetitza els plets dels anys 1758-1788).
- CANER i ESTRANY, Pere: "Un document de l'Arxiu del Castell de Calonge". *Proa de Palamós*, Palamós, núm. 105 (1975), p. 10.
- CARDONA, Osvald: "Goigs propis de Santa Coloma de Farners". *Quaderns de la Selva*, 3 (1990), p. 49-68.
- CÁTEDRA, Pedro M.: "Los manuscritos castellanos de la Biblioteca Lambert Mata (Ripoll)". *El Crotalón. Anuario de Filología Española*, 1 (1984), p. 877-885.
- CAVALLERS i ciutadans a la Catalunya del cinc-cents. A cura d'Antoni Simon. Introducció; Antoni Pladevall, Barcelona, Curial, 1991, 253 p. (edició de diaris i memòries, en aquest cas de Peret de Vilanova, Frederic Despalau i el gironí Saconomina (1572-1602), p. 181-253).
- CIVIL CASTELLVÍ, Francisco: "Los libros cantorales de la Catedral de Gerona". *Revista de Gerona*, 35 (1966), p. 23-27.

- CLARA i RESPLANDIS, Josep: "El poblament de la Garrotxa a les darreries del segle XVIII. El nomenclàtor diocesà del 1790". *APEHOC*, IV, 1982, p. 59-67.
- CLARA, Josep: "Precisions i nous documents sobre els pintors Borrassà (segles XIV-XV)". *AIEG*, XXIX (1987), p. 129-142.
- CLARA, Josep: "Una nova font per a l'estudi de la repressió franquista: el padró d'habitants del 1940. Aplicació al Baix Empordà". *Estudis sobre temes del Baix Empordà*, 9 (1990), p. 213-228.
- CLARA, Josep: "La Segona República en l'epistolari de Miquel Santaló". *La II República, 60 anys després. Estudis sobre les comarques gironines*, Girona, Quaderns del Cercle, 7, 1991, p. 39-60.
- CLAVAGUERA i CANET, Josep: "La vida de Llançà durant una cinquantena d'anys del segle XIX segons el manuscrit «Libreta de memorias de Juan Bautista Sariñana escrita lo añ 1851 y cupiada lo añ 1879»". *AIEE*, 25 (1992), p. 151-173 (presentació, resum i transcripció parcial del manuscrit procedent d'un arxiu privat).
- COLLELL, Alberto: "Aportación documental a la historia del convento de Santo Domingo de Gerona". *AIEG*, XIV (1960), p. 185-200 (comentari i publicació d'unes notes del convent de Sant Domènec de Girona (1600-1688) conservades a l'Arxiu General de l'Orde Dominicana de Roma).
- COMPTE, Albert: "Un inventari de l'Arxiu de Castelló d'Empúries de mitjan del segle XVIII". *AIEE*, 20 (1987), p. 175-228.
- CONDOM i GRATACÓS, Dolors: "El Cartoral de Carlemany en el context lexicogràfic de l'Alta Edat Mitjana". *AIEG*, XXIX (1987), p. 277-289.
- CONSTANS, Luis G.: "La figura prócer del P. Fita a través de unas cartas inéditas". *AIEG*, IV (1949), p. 59-77 (publica cartes que Fita adreçava a Pere Alsius).
- CORREDOR PLAJA, Anna M.: "L'onomàstica a través dels registres parroquials: Buidatge d'un llibre de baptismes (1577-1657) de Pals (Baix Empordà). III. Els topònims i d'altres elements relacionats amb la toponímia". *Societat d'Onomàstica. Butlletí interior*, XLI, setembre 1990, p. 78-81.
- CORTÉS i MINGUELLA, Enric: "El comentari d'Is 66 en un dels fragments de manuscrits descoberts recentment a l'Arxiu Diocesà de Girona (Ms.G)". *Associació Bíblica de Catalunya. Butlletí, Suplement núm. 1*, 1981, p. 9-14 (notícia de doc. escrits en hebreu i arameu en cobertes de registres de l'ADG, i descripció i transcripció del foli Ms 6).

- CORTÉS, Enric: "Fragments de manuscrits hebreus i arameus descoberts de nou a l'Arxiu Diocesà de Girona". *Revista Catalana de Teologia*, VII (1982), p. 1-56 (redescoberta de textos hebreus en cobertes de registres de l'ADG. Descripció i anàlisi de vuit fragments).
- CORTÉS i MINGUELLA, Enric: "Una poesia cabalística desconeguda i uns fragments d'Ibn Guiat procedents de l'Arxiu Diocesà de Girona". *ATCA*, 2 (1983) p. 7-21 (procedeixen de cobertes de dos volums de final del s. XV i inici del XVI).
- CORTÉS i MINGUELLA, Enric: "Fragments de manuscrits hebreus i arameus descoberts de nou a l'Arxiu Diocesà de Girona. II". *Revista Catalana de Teologia*, IX-1 (1984), p. 83-101.
- CORTILS i VIETA, José: "Noticia de los antiguos privilegios de la villa de Blanes". *Revista de Gerona*, V (1881), p. 17-23 i 48-57.
- CORTILS i VIETA, José: "Sentencia arbitral de la rectoria de la iglesia de Blanes". *Revista de Gerona*, V (1881), p. 450-458 (transcripció d'un document del s. XIV).
- DANÉS TORRAS, Joaquim: *El centenari d'un manuscrit olotí*. Girona, Imp. A. Franquet Gusiñé, 1922, 16 p.
- DOMÈNECH i MONER, Joan: "El rector Torremilans, de Lloret de Mar, i la seva visió de l'època napoleònica". *Quaderns de la Selva*, 3 (1990), p. 121-128 (comenta i extracta paràgrafs d'un escrit inserit en un volum dels llibres d'obreria de Sta. Cristina de Lloret de Mar, per part del rector Joaquim Torramilans).
- ESCRIBÀ i BONASTRE, Gemma; FRAGO i PÉREZ, Maria Pilar: *Documents dels jueus de Girona. 1124-1595*. Girona, Ajuntament, 1992, 383 p.
- FAUS, Manuel; CARDELÚS, Santiago; ALFARO, Carles: "El testament a la Garrotxa, passat i evolució". *Simposi Dret Civil de Catalunya. XXV anys de la compilació*, Barcelona, Generalitat, 1989, p. 43-46.
- FIGUERAS CAPDEVILA, Narcís: "Avís als mortals!". *Quaderns de la Selva*, 4 (1991), p. 151-158 (estudi d'un full manuscrit on hom hi escrigué una cançó popular intitolada "Avís als mortals!" que es trobava a l'interior de la "Introducció a la vida devota" (2a meitat s. XVIII)). Forma part de l'arxiu patrimonial de la família Prat de Sta. Coloma i és dipositat a l'Arxiu Comarcal de Santa Coloma).
- FONT i GRATACÓS, Llambert: "El llibre vermell de l'arxiu municipal". *La Costa Brava*, Sant Feliu de Guíxols, núm 102, (1932).
- FONT i GRATACÓS, Llambert: "El llibre vermell de Sant Feliu de Guíxols y

- su importancia histórica". *Àncora*, Sant Feliu de Guíxols, núm. 491-492 (1957).
- FONT i GRATACÓS, Llambert: "Los pergaminos hebreos del Archivo municipal guixolense y su resonancia internacional". *Àncora*, Sant Feliu de Guíxols, núm. 743 (1962).
- FONT i RIUS, Josep Maria: "El antiguo derecho local de Torroella, privilegios y franquicias de la villa". *Llibre de la Festa Major*, Torroella de Montgrí (1961).
- GALCERÁN VIGUÉ, Salvador: "Els privilegis de Puigcerdà". *Ir Congrés Internacional d'història de Puigcerdà*, juliol 1977 (Institut d'Estudis Ceretans, 1983), p. 124-133.
- GARCIA i SANZ, Arcadi; ROCAFIGUERA i GARCIA, Francesc: "El calendari lunar de Sant Joan de les Abadesses". *Ausa*, XIII (1989), p. 427-436 (exemplar manuscrit del 1230, ara al Museu Episcopal de Vic).
- GIRBAL, Enrique Claudio: "Documentos inéditos de judíos gerundenses". *Revista de Gerona*, V (1881), p. 275-277, 299-302.
- GIRBAL, Enrique Claudio: "Biblia de la Catedral de Gerona". *Revista de Gerona*, XI (1885), p. 353-357 (comentari al còdex del s. XIV).
- GIRBAL, Enrique Claudio: "Bulas en papyrus existentes en la Catedral de Gerona". *Revista de Gerona*, X (1886), p. 65-71 (comentari i transcripció de les butlles dels papes Formós i Romà (s. IX)).
- GONZÁLEZ HURTEBISE, Eduardo: "Un document relatif à la ville de Perpignan conservé aux archives de Finances a Gerone". Perpinyà: J. Payet, 1901, 5 p. + 1.
- GRABOLOSE i ROURA, Francesc: "Llibre de Baptismes i Òbits de Santa Pau (1499-1513)". *APEHOC*, 1980-81, p. 81-109.
- GRABOLOSE i ROURA, Francesc: "Un censal i un testament de l'Arxiu parroquial de Santa Pau". *APEHOC* III, (1981), p. 75-89.
- GRABULOSE i CORCOY, Àngel: "Documents antics del mas Aulina de Capsec". *Jornada d'Estudis sobre les terres de Bianya*, 1984, Olot (1987), p. 35-37 (notícia de la recuperació d'una cinquantena d'escripures del mas Aulina, dels anys 1666 al 1760).
- GRAHIT, Emili: "Llibre vert del cabildo de la Catedral de Girona", *Revista històrica*, Barcelona, IV (1877), p. 118-119 i 165-173.
- GRAHIT, Emili: "Noticias para la historia de Gerona de 1653 a 1675 (extracto de documentos inéditos)". *Revista de Gerona*, XVI (1892), p. 209-222; p. 248-254; p. 279-287 (publica documents solts extrets fonamentalment de l'AHCG).

- GRAHIT, Emili: "El sitio de Gerona en 1684 (Extracto de documentos inéditos)". *Revista de Gerona*, XVII (1893), p. 15-30; 54-62; 82-94.
- GRAHIT y PAPELL, Emilio: "Los manuscritos de la Biblioteca Provincial de Gerona". *Biblioteconomia*, Barcelona, núm 18, abril-juny 1948.
- GRAHIT y GRAU, José: "Una consuetud de la Catedral de Gerona". *AIEG*, II (1947), p. 99-123 (manuscrit sense data, sovint esmenat i amb afegitons, que explica tot allò relatiu al toc de les campanes. Transcripció i comentari).
- GRAU i MONTSERRAT, Manuel: "Instrumenta judeorum (1327-1328)". *AAB*, V, 1986, p. 129-179.
- GRAU, Josep M.; PUIG, R.; RUÍZ-OLMO, J.: "Persecución del lobo (Canis Lupus L.) en Girona (NE ibérico) durante los siglos XVIII y XIX: ejemplo de utilización de datos de archivo". *Miscel·lània Zoològica*, XIV (1990), p. 217-223.
- GROS i PUJOL, M.S.: "Notes de l'Arxiu Ripollès referents als terratrèmols del segle XV". *Butlletí del centre d'Estudis del Ripollès*, 9 (des. 1985), p. 20-23 (notes d'un inventari d'un volum de l'Arxiu capitular de Vic (Ms. Can. Ripoll) que conté notícies de documents i manuscrits ripollesos).
- GUILLERÉ, Christian: "Les visites pastorales en Tarraconaise à la fin du Moyen-Age (XIVème-XVème s.). L'exemple du Diocèse de Gerone". *Mélanges de la Casa de Velázquez*, Madrid, XIX (1983), p. 125-167.
- GUILLERÉ, Christian: "Criteris medievals per a l'estudi comarcal: el cas de la Selva a través de les enquestes episcopals". *Quaderns de la Selva*, 2 (1988), p. 85-101.
- JANINI, José: "Un sacramentario benedictino pirenaico del siglo XI (Barcelona, Biblioteca Universitèria, ms 827)". *Analecta Sacra Tarraconensia*, n. 53-54 (1980-81 [1983]), p. 253-265 (presentació del fragment d'un volum comprat per Marià Aguiló a Girona. Creu que el volum fou copiat a Ripoll. Transcripció).
- JANINI, José: "El Sacramentario de San Félix de Gerona". *Miscel·lània Litúrgica Catalana*, II (1983), p. 57-72 (notícia del volum de Girona, Museu Diocesà, cod. 46, copiat en el "scriptorium" de Girona en la 1a meitat del s. XII. Transcripció parcial en apèndix).
- JIMÉNEZ i NAVARRO, Àngel: "El document més antic de l'Arxiu Municipal". *Setmana*, Sant Feliu de Guíxols, núm. 3 (1988).
- JULIÀ i FIGUERES, Benet: "Notes guixolenques del segle XVIII". *Revista de Girona*, 102 (1983), p. 59-63 (notícia dels notaris i del fons notarial de Sant Feliu de Guíxols (1701-1746)).

- JULIÀ i FIGUERES, Benet: "El tema dels tapers a l'Arxiu de Simancas (segle XVIII)". *Àncora*, Sant Feliu de Guíxols, núm. 2108-2110, (1988), p. 6-7.
- LLONGARRIU i MONSALVATGE, Ramon: "Impietat paterna a través d'un testament". *Alimara*, núm. 11, primavera 1985, p. 25.
- LLONGARRIU i MONSALVATGE, Ramon: "Un inventari dels arbres de la Vall del Bac a mitjan segle XVIII". *APEHOC*, V, 1984, p. 159-167.
- LLONGARRIU i MONSALVATGE, Ramon: "Rocabruna. La consuetud. Les visites pastorals i els memorials dels rectors. El conreu del blat de moro". *APEHOC*, VI-2, p. 37-76.
- LUCERO COMAS, Lluís: "Sobre uns poemes inèdits d'Antonio Geraldini conservats a l'Arxiu Capitular de la catedral de Girona". *Actes del IX Simposi de la Secció Catalana de la SEEC*, Barcelona, 1991, vol. I, p. 431-436.
- "Del manuscrit 129 de Ripoll (Arxiu de la Corona d'Aragó) del segle XIV". *Revista de bibliografia catalana*, 1905, p. 285.
- MARQUÈS, Salomó: "Un llibre de gramàtica de la Bisbal d'Empordà". *Revista de Girona*, 108 (1984), p. 184-188 (estudi d'un manuscrit del darrer terç del s. XVIII conservat a l'Arxiu del Palau de Peralada).
- MARQUÈS i CASANOVAS, Jaume: "El document més antic sobre Begur". *Es pedris llarg*, Begur, 12 (juliol 1990), p. 11.
- MARQUÈS, Josep Maria: *Vilobí d'Onyar a través del capbreu d'en Ramon Malars (1338)*. Cassà de la Selva, Gràfiques Duch, 1976.
- MARQUÈS, Josep Maria: "Descobriments de manuscrits hebreus a l'Arxiu Diocesà de Girona". *Taüll. Butlletí de les Comissions per al Patrimoni Cultural dels Bisbats Catalans*, 3-4 (1983-1984), p. 64-66.
- MARQUÈS i PLANAGUMÀ, Josep Maria: "Clàusules d'evicció d'alguns notaris gironins del segle XIII". *ATCA*, 3 (1984), p. 13-27.
- MARQUÈS, Josep Maria: "Vilobí d'Onyar a través del Capbreu d'en Ramon Malars". *Estudis d'Història Agrària*, 5 (1985), p. 27-52.
- MARQUÈS i PLANAGUMÀ, Josep Maria: "Documents sobre l'església de Sant Miquel de Roca". *Quaderns del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles*, 1980-84 (1985), p. 137-144.
- MARQUÈS i PLANAGUMÀ, Josep Maria: "Sis diaris i memòries de guerra sacerdotals". *La guerra civil a les comarques gironines (1936-1939)*, Girona, CEHIS, 1986, p. 71-87.
- MARQUÈS i PLANAGUMÀ, Josep Maria: "Fundacions de Causes Pies al bisbat de Girona (s. XVI-XIX)". *Pedralbes. Revista d'Història*

- Moderna*, 8-2 (1988), p. 513-523 (presentació de la secció de Causes Pies de l'ADG, i estudi dels 40 volums de la sèrie "Institucions").
- MARQUÈS i PLANAGUMÀ, Josep Maria: "Un formulari de lletres de la Cúria eclesiàstica de Girona, s. XV". *ATCA*, 10 (1991), p. 319-334 (presentació, anàlisi i transcripció parcial d'un quadern de 48 folis de la 2a meitat del s. XV, de l'Arxiu Diocesà de Girona).
- MARTÍNEZ GÁZQUEZ, José: "Las glosas de contenido científico en los glosarios del siglo X del Monasterio de Ripoll". *Mittellateinisches Jahrbuch*, 24-25 (1989-1990), [1991], p. 311-317.
- MARTÍNEZ MARTÍNEZ, Isabel: *La religiositat popular a través de les consuetes parroquials del Bisbat de Girona*. UAB, tesi de llicenciatura, 1977, 151 f.
- MASCARELLA i ROVIRA, Jordi: "L'abaciologi glossat del monestir de Ripoll". *Annals Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès*, 1989-1990, p. 11-68 (estudi, transcripció i traducció al català. N'hi ha un exemplar a l'Arxiu Episcopal de Vic i dos més a l'AM de Ripoll).
- MASIÀ DE ROS, Ángeles: "Documentos de carácter no eclesiástico contenidos en el "Libro de Calzada" del Archivo Capitular de la catedral de Gerona". *AIEG*, II (1947), p. 50-67.
- MASIÀ DE ROS, Ángeles: "Derechos señoriales y dominicales en la comarca de Gerona". *Anuario de Historia del Derecho Español*, XIX (1948-49), p. 547-556 (es refereix al repertori alfabètic de Sulpici Pontich).
- MASIÀ DE ROS, Ángeles: "Manuscrito denominado "Libro de Calzada" existente en el Archivo Capitular de Gerona". *Analecta Sacra Tarraconensia*, XXII (1950), p. 93-102.
- MATEU IBARS, Dolors: "Un inventari de la llibreria del monestir de Sant Pere de Rodes (ms. 1005 de l'ACA recompost mitjançant els fons libraris conventuals de la Biblioteca Provincial i Universitària de Barcelona". *Studia Monastica*, 31 (1989), p. 321-405 (descripció dels quaderns, caracterització cal·ligràfica i transcripció de les 581 entrades).
- MILLÀS VALLICROSA, José M.: "Restos de una biblia hebreaica manuscrita en Gerona". *Sefarad*, XIII (1953), p. 356-358 (pertany a l'Arxiu Catedralici de Girona. Datada del s. XIV).
- MIRAMBELL BELLOC, Enrique: "Un libro de cuentas del siglo XV de la iglesia de Castelló de Ampurias". *Revista de Archivos, Biblioteca y Museos*, 72 (1964-65), p. 5-30 (comentari i transcripció de documents (anys 1411-1428) de l'arxiu notarial de Girona).

- MIRAMBELL BELLOC, Enrique: "El testamento de Roger de Cartellà y su notable biblioteca". *AIEG*, XVII (1964-65), p. 383-403.
- MIRAMBELL BELLOC, Enrique: "Un libro del notario Miguel Martí Abrich y algunos detalles de la vida gerundense en el siglo XVI". *Revista de Gerona*, 47 (1969), p. 34-36.
- MIRAMBELL BELLOC, Enric: "El testament d'Andreu Alfonsello, vicari del Cardenal Margarit". *Revista de Girona*, 82 (1978), p. 9-12.
- MIRAMBELL BELLOC, Enrique: "Documentos para el ordenamiento jurídico y económico del barrio judío de Gerona (siglo XV)". *La Ciudad Hispánica durante los siglos XIII al XVI*. Actas del coloquio celebrado en la Rábida y Sevilla del 14 al 19 de setiembre de 1981, vol. II (Univ. Complutense, Madrid, 1985), p. 1465-1468.
- MIRAMBELL BELLOC, Enric: "Documents referents a la sinagoga i al cementiri jueu de Girona". *Jornades d'Història dels jueus a Catalunya. Actes*, Girona, Ajuntament, 1987, p. 237-244.
- MIRAMBELL BELLOC, Enric: "Acotacions a un llibre de visites del Dr. Josep Antoni Oms i Jofre, metge de Blanes, del segle XVIII". *Quaderns de la Selva*, 2 (1988), p. 157-160 (comentari a un volum en format foli, enquadrant en pergami. És un llibre de visites de la 2a meitat del XVIII, pertanyent a una biblioteca mèdica donada a la Biblioteca Pública de Girona el 1969).
- MIRAMBELL BELLOC, Enric: "El llibre de visites d'un metge blanenc del segle XVIII". *Revista de Girona*, 134 (maig-juny 1989), p. 44-47 (comentari d'un llibre manuscrit de la 2a meitat del s. XVIII del metge J. Oms i Jofre).
- MONTURIOL i SANÉS, Joaquim: "L'Olot de mitjan segle XVIII. Estudi del Cadastre del 1742". *APEHOC*, 1989, p. 293-356 (conservat a la Biblioteca Municipal d'Olot. És una còpia de l'original, que es perdé).
- MONTZEY, C. de: "Sitio de Gerona. Ejército de Cataluña. 1809. (Extracto de un manuscrito del conde de Fournás)". *Revista de Gerona*, VI (1882), p. 9-22; p. 73-82.
- MORENO, Manolo: "Els llibres de viatges". *AIEE*, 21 (1988), p. 307-319 (referits a l'Empordà).
- MORERA SABATER, José: "Los papiros de la Catedral de Gerona". *Studia papyrologica*, t. III, Barcelona, 1964, p. 7-17.
- MUNDÓ, Anscari, M.: "Els manuscrits del "Liber iudiciorum" de les comarques gironines". *La formació i expansió del feudalisme català. Actes*. Girona, Estudi General, 5-6 (1985-86), p. 77-86.

- MURLÀ i GIRALT, Josep: "Notícia dels temples de l'ardiaconat de Besalú a través d'un document del bisbe Josep de Taberner i d'Ardena". *IV Assemblea d'estudis del comtat de Besalú*, 1980 (1981), p. 155-194 (transcriu una instrucció pastoral del 15-III-1725, adreçada al Bisbat de Girona, on sovintegen les referències als arxius parroquials).
- MURLÀ i GIRALT, Josep: "Unes lletres papals sobre Sant Aniol d'Aguja". *AAB*, V. Olot, 1986, p. 43-48.
- MURLÀ i GIRALT, Josep: *De la consuetud i altres notícies de la Vall del Bac*. La Vall de Bianya, Amics de la Vall de Bianya, 1982.
- NADAL i FARRERAS, Joaquim: "Notes documentals entorn de la revolució de 1868 a Girona". *AIEG*, XXV-II (1981), p. 601-607 (comentari i transcripció d'un text literari del setembre de 1869 i una carta de l'abadessa de les Caputxines a l'alcalde de Girona, de l'Arxiu Municipal de Girona).
- NEGRE PASTELL, Pelayo: "Un antiguo contrato de establecimiento de un manso". *AIEG*, II (1947), p. 247-253 (comentari i transcripció d'un document del 1249 pertanyent a l'arxiu de la família Negre de Torroella i que desaparegué després del 1936).
- NEGRE PASTELL, Pelayo: "El testamento de Guilaberto, probable progenitor del linaje de Cruilles". *AIEG*, III (1948), p. 198-221.
- PALOU i MIQUEL, Hug: "El temple de Santa Maria de Roses. Noves aportacions als primers documents". *AIEE*, 24 (1991), p. 33-53.
- PARELLA, Ignasi: *Llibreta de ordenansas per lo q. deu fer y practicar lo campaner de la yglesia parroq. de St. Esteve de la villa de Olot escrites per lo Rt. Ignasi Parella... any 1824* (transcripció a cura de Carles Aulí i Vila i Glòria Llinàs i Miró). Olot, Alimara, 1983.
- PLADEVALL i FONT, Antoni: "Un lot vigatà de documents sobre Sant Pere de Rodes". *AIEE*, 22 (1989), p. 243-257 (31 documents de l'Arxiu Capitular de Vic, datats entre 938 i 1342. Se'n fa una àmplia regesta).
- PLANAS, Miquel: "Vies d'estudi dels registres parroquials. Estructura social i oficis a l'Alt Empordà durant l'Antic Règim". *Manuscrits*, 1 (1985), p. 39-62.
- PONS GURI, Josep M.: "El testamento parroquial gerundense". *AIEG*, XVI (1963), p. 185-199.
- PONS GURI, José M.: "Nomenclátories de la diócesis gerundense en el siglo XIV". *AIEG*, XVII (1964-65), p. 5-77.
- PONS GURI, Josep M.: "Entre l'emfiteusi i el feudalisme (Els reculls de dret gironins)". *La formació i expansió del feudalisme català. Actes*. Girona, Estudi General 5-6 (1985-86), p. 411-418.

- PRATS, Modest: "«Descobriments» d'un manuscrit del segle XVIII. La segona part de les "Instruccions" de Mn. Rexach". *Presència*, 395 (8-XI-1975), p. 23.
- PUIG i ALEU, Immaculada: "Les visites pastorals a la diòcesi de Girona, segle XV". *AIEG*, XXVIII (1985-86), p. 211-241.
- PUIG i REIXACH, Miquel: "La població d'Olot el 1716". *APEHOC 1986-1987*, 1988, p. 145-175.
- PUIGGARÓ, Josep: "Ordenanzas municipales de Castelló de Ampurias en el siglo XVI". *Revista Histórica Latina*, 1 (1874), p. 7-12.
- PUIGVERT, Joaquim M.: "Misèries de l'any 1764: narració d'una crisi alimentària d'Antic Règim per un clergue de la comarca de la Selva". *Manuscrits*, 1 (1985), p. 63-78.
- PUIGVERT i SOLÀ, Joaquim: *Una parròquia catalana del segle XVIII a través de la seva consuetada (Riudellots de la Selva)*. Barcelona, Fundació S. Vives Casajuana, 1986.
- PUIGVERT, Joaquim M.: "Les consuetes parroquials, unes fonts històriques i antropològiques ignorades". *Quaderns de l'Institut Català d'Antropologia*, núm. 6, Barcelona 1987, p. 137-171.
- RAHOLA SASTRE, José: "Cadaqués en la edad media. Privilegios en los siglos XIII y XIV". *Revista de Gerona*, 14 (1961), p. 61-66.
- RAHOLA SASTRE, José: "Cadaqués en la edad media. Privilegios en el siglo XV". *Revista de Gerona*, núm. 18, (1962) p. 71-74.
- RAHOLA SASTRE, José: "Cadaqués en la edad media. Las "ordinacions de la pesquera" (I)". *Revista de Gerona*, 38 (1967), p. 29-33 (comentari d'aquest manuscrit del 1675 de l'Arxiu parroquial de Cadaqués).
- RAHOLA SASTRE, José: "Cadaqués en la Edad Media: las "ordinacions de la Pesquera" (II)". *Revista de Gerona*, núm. 54, (1971), p. 39-43.
- RAHOLA SASTRE, Josep: "Cadaqués. Les ordinacions de la pesquera (III)". *Revista de Girona*, 106 (1984), p. 57-61.
- "RECULL de pergamins que afecten Cassà". *Llum i Guia*, núm. 411, 412 i 413, (1985).
- REDACCIÓN, LA: "Curiosidades". *Revista de Gerona*, IX (1885), p. 92 (publica dos referències breus de l'execució del bandoler Josep Pujol (a Boquica (1815)).
- REDACCIÓN, LA: "Curiosidades". *Revista de Gerona*, IX (1885), p. 155-156 (publicació d'un document referent a la fam del 1764 extret de la consuetada de la parròquia de Riudellots de la Selva).
- REDACCIÓN, LA: "Curiosidades". *Revista de Gerona*, IX (1885), p. 213-

- 217 (publicació d'un document referent a l'església de Sant Feliu de Guíxols propietat d'un col·laborador de la *Revista de Gerona*).
- REDACCIÓN, LA: "Curiosidades". *Revista de Gerona*, IX (1885), p. 286 (publicació d'una carta (12--XI-1653), conservada a l'AHCG, dels Jurats de Girona a Joan d'Àustria relativa a una epidèmia).
- REDACCIÓN, LA: "Curiosidades". *Revista de Gerona*, X (1886), p. 217-218 (transcripció de notícies entorn de castells d'un llibre manuscrit del notari Onofre Caxàs de Castelló d'Empúries (s. XVI)).
- REDACCIÓN, LA: "Curiosidades". *Revista de Gerona*, X (1886), p. 263-266 (publicació d'un memorial que la ciutat de Girona eleva a Carles II el 1682, relatiu a problemes en la formació del govern municipal).
- REDACCIÓN, LA: "Curiosidades". *Revista de Gerona*, XII (1888), p. 217-218 (publicació d'un document referit a un peix anomenat Solroig capturat per pescadors del Port de la Selva el 1752. Procedeix d'un arxiu sense especificar de la dita vila).
- RELLES, Onofre: "Índice de manuscritos". *Historia apologética de la vida y martirio de S. Narciso, obispo y patrón de la ciudad de Gerona*, Barcelona, 1679.
- RODRÍGUEZ i BURCH, J.M.: "El capbreu d'Osor i Susqueda". *Estudi General*, Girona, núm. 1 (1981), p. 109-112.
- ROURA, Gabriel: "L'evangeliari carolingi de la catedral de Girona, segle XI. Notes codicològiques i paleogràfiques". *AIEG*, XXV-II (1981), p. 349-371.
- ROURA, Gabriel: "Un diploma desconegut del rei Odó a favor del seu fidel Wicfrid (888-898)". *La formació i expansió del feudalisme català. Actes*. Girona, Estudi General 5-6 (1985-86), p. 65-75 (presenta, comenta i transcriu aquest diploma de l'ACG).
- ROURA, Gabriel: "El capbreu de Palafrugell de 1332". *Estoig*, 1 (octubre 1989), p. 51-60.
- ROURA, Gabriel: "El martirologi d'Usuard". *El martirologi. Un llibre miniat entorn del 1400*, Girona, Museu d'Art, 1993, p. 21-23 (còdex del 1254 conservat al Museu d'art de Girona).
- ROURA, Gabriel: "El text del martirologi". *El martirologi. Un llibre miniat entorn del 1400*, Girona, Museu d'Art, 1993, p. 25-30 (es refereix al martirologi d'Usuard, conservat al Museu d'Art de Girona).
- ROURA, Gabriel: "Codicologia del manuscrit". *El martirologi. Un llibre miniat entorn del 1400*, Girona, Museu d'Art, 1993, 91-93 (es refereix al martirologi d'Usuard, conservat al Museu d'Art de Girona).

- RUBIÓ, Jordi: "Documents sobre els terratrèmols de 1427-28 a terres de Girona". *Miscel·lània Fontserè*, Barcelona, 1961, p. 357-375.
- SALA i CANADELL, Ramon: "Les possessions del monestir de Camprodon segons la Butlla del Papa Benet VIII, de l'any 1017". *AAB*, IV-2, 1984, p. 11-29.
- SALA i PLANA, Josep: "Els apunts inèdits de Josep Berga i Boada". *Revista de Girona*, 154 (set.-oct. 1992), p. 42-47.
- SALA, Ernesta: "El llibre de les ordinacions de la pesquera de Cadaqués, un document del segle XVI". *L'Autonomista. Suplement Literari*. Girona, oct. 1990, p. 35-40.
- SALRACH i MARÉS, Josep Maria: "El comte-bisbe Miró Bonfill i la fundació i dotació de Sant Pere de Besalú (977-978)". *APEHOC*, 1986-1987, 1988, p. 9-44.
- SANZ SÁNCHEZ, Erundino: "Topografía y toponímia en la descripción que en 1531, hizo el notario de Besalú, Arjeles Fexas, de la rodalia estreta de Besalú". *AAB*, VII-1, 1992, p. 87-99.
- SMITH, Robert S.: "Documentos del Consulado de Mar en Gerona y en San Feliu de Guíxols". *Revista Jurídica de Cataluña*, Barcelona XXXIX (1933), p. 128-132.
- SOBERANAS LLEÓ, Amadeu J.: "L'edició de les sinodals de Girona de 1512". *AIEG*, XXV-2 (1981), p. 397-410.
- SOLER i SIMON, Santi: "Els capbreus de Vilajoan (1482-1566). Aproximació a l'estudi d'un petit senyoriu empordanès". *AIEE*, 21 (1988), p. 37-56 (volum de capbreuacions transcrits i recopilades en un volum de 1609, pertanyent a l'arxiu patrimonial de la Casa de Sala i de Caramany, avui en mans de la família Simon de Pastors).
- SORNI i ESTEVA, Xavier: "Santa Coloma de Farners en temps de Ferran VI. Aportació documental". *Quaderns de la Selva*, 4 (1991), p. 190-196 (regesta de 28 documents referits a Sta. Coloma continguts en les sèries de "Cartas acordadas" i "Cartas de la Real Audiencia" (1746-1759) de l'ACA).
- TO i FIGUERAS, Lluís: "El comte Bernat de Besalú i el seu testament sacramental". *AAB*, IV-1, p.117-128.
- TORRENT y FABREGAS, Juan: "Inventarios y enajenación de efectos del suprimido monasterio de Sant Feliu de Guíxols (1835-1839)". *AIEG*, XX (1970-71), p. 283-315 (comentari i publicació de documents de l'Arxiu Municipal. Referències a la història del fons i de l'arxiu).
- TRENCHS ODENA, J.: "El escribano y la corrección de originales en documentos catalanes (siglos X-XI)". *AIEG*, XXII (1975), p. 219-230.

- TRENCHS ODENA, José: "Documentos pontificios sobre la peste negra en la diócesis de Gerona". *Cuadernos de trabajos de la Escuela Española de Historia y Arqueología en Roma*, Roma, 14 (1980), p. 183-230.
- TRIJUEQUE, Pere: "Inventari del castell de Vila-romà (1411)". *Estudis sobre temes del Baix Empordà*, 11 (1992), p. 33-44.
- TUBAU MASET, Ramon: "Els gavatxos a Vilanant (1794-1795)". *AIEE*, 17 (1984), p. 173-200 (comentari d'un manuscrit d'un regidor de Vilanant, Antoni Pons, dels anys 1794-95).
- VALLS i TABERNER, Ferran: "Els privilegis de la vegueria de Besalú". *Estudis Universitaris Catalans*, IX (1915-16), p. 182-183. També a *AIEG*, XVII (1964-65), p. 161-162.
- VALLS i TABERNER, Ferran: "Un diplôme de Charles le Chauve pour Sunaire d'Ampurias-Roussillon". *Le Moyen Age*, París, XXX (1919), p. 211-218.
- VALLS i TABERNER, Ferran: "Els usatges i consuetuds de Girona". *Revista de Catalunya*, IV, maig 1927, núm. 35, p. 492-503. També a *AIEG*, XVII (1964-65), p. 108-119.
- VALLS i TABERNER, Ferran: "Els antics privilegis de Girona i altres fonts documentals de la compilació consuetudinària gironina de Tomàs Mieres". *Estudis Universitaris Catalans*, XII (1928), p. 171-208. També a *AIEG*, XVII (1964-65), p. 120-160.
- VALLS i TABERNER, F.: "Códices manuscritos de Ripoll". *Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos*, 35 (1931).
- VILA, Pep: "Una nova aportació al tema del "miracle de les mosques". *Presència*, Girona (febrer 1980), núm. 533, p. 19-21 (ressenya d'un manuscrit gironí del segle XVIII).
- VILAR i BONET, Maria: "Estudi de capítols per la lluiació jurisdiccional de Calonge". *Estudis sobre temes del Baix Empordà*, 3 (1984), p. 107-116.
- VIÑAS, Manuel: "Consuetudines gerundenses". *Revista de Gerona*, I (1876-77), p. 77-78; p. 269-272; i p. 413-421.
- VIVAS i LLORENS, Eduard: "La vida jonquerenca en la centúria del 1700. Estudi i divulgació del volum I de Testaments". *AIEE*, 15 (1981-1982), p. 255-268 (volum de l'Arxiu Parroquial (15-IV-1694 a 11-X-1789), 230 folis).

2. Edició de textos. Col·leccions documentals

- ALTÉS i AGUILÓ, Francesc Xavier: "Un qüestionari sinodal sobre la litúrgia gal·licana en un manuscrit gironí". *Revista Catalana de Teologia*, IV

- (1979), p. 101-116 (comentari i edició d'un text de la Biblioteca Universitària de Barcelona, s. XI).
- ALTÉS i AGUILÓ, Francesc Xavier: "El testament de Pere Bernat de Salt (1118), prelat de Sant Martí Sacosta". *AIEG*, XXV-I (1979-80), p. 137-151 (comentari i transcripció d'un testament conservat a l'arxiu de la Biblioteca de Catalunya).
- ARNALL JUAN, M. Josefa: "Notas y documentos para la historia de Vilasacra" (I). *AIEE*, 12 (1977), p. 269-318 (estudi i comentari de documents referits a Vila-sacra, dels qual se'n transcriuen 9 dels anys 1400-1540).
- ARNALL JUAN, M. Josefa: "Notas y documentos para la historia de Vila-sacra" (II). *AIEE*, 13 (1978), p. 104-137 (transcriu 8 documents referits a Vila-sacra (1564-1622)).
- ARNALL i JUAN, M. Josepa: "Notes i documents per a la història de les Escaules al segle XIII". *AIEE*, 20 (1987), p. 53-82 (comentari i transcripció de 63 pergamins (1, del s. XII; 12, del XIII; 50, del XIV) conservats a la Biblioteca del Palau de Peralada).
- ARNALL i JUAN, M. Josepa: "Onomàstica empordanesa del segle XI. Documentació del monestir de Santa Maria de Vilabertran", *Miscel·lània d'homenatge a E. Moreu-Rey*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1988, p. 65-105.
- ARNALL i JUAN, M. Josepa: "Testaments de fons monacals gironins existents a l'Arxiu de la Corona d'Aragó (segles XI-XV). Llurs clàusules diplomàtiques". *De scriptis notariorum* (s. XI-XV), Barcelona, Universitat, Dep. Ha. medieval-Paleografia i Diplomàtica, 1989, p. 39-159, (presentació i transcripció de 53 testaments (anys 1066 a 1491). Procedeixen de Sant Esteve de Banyoles (1), St. Feliu de Guíxols (15), Sant Joan les Fonts (4), St. Pere de Camprodon (19) i Sta. Maria d'Amer (14)).
- BALAGUER i MERINO, Andreu: "Ordinacions i Bans del Comtat d'Empúries". *Revue de Langues Romanes*, t. I (1989), Montpeller, p. 18-48, + 2 f. s.n. (comentari i transcripció d'aquest manuscrit conservat a l'AHCB).
- BARAUT, Cebrià: *El llibre ferrat. Privilegis i ordinacions de la vila de Llúvia*. Llúvia, Patronat del Museu 1985, 116 p. (estudi i transcripció del "llibre ferrat" i d'una sèrie de privilegis i ordinacions (s. XIII-XVIII) procedents de l'Arxiu Municipal de Llúvia i de l'ACA).
- BASSAS, Andreu: "Els privilegis de Castelló i del Comtat d'Empúries". *Estudis Universitaris Catalans*, VIII (1914), p. 250-305.

- BATLLE i PRATS, Lluís: "Inventari dels llibres de Berenguer d'Anglesola". *Estudis Universitaris Catalans*, XVII (1932), p. 234-249.
- BATLLE i PRATS, Lluís: "Inventari dels béns de l'Hospital de la Seu de Girona (10 gener 1362)". *Estudis Universitaris Catalans*, XIX (1934), p. 58-80.
- BATLLE i PRATS, Lluís; MILLÀS i VALLICROSA, Josep M.: "Inventari de llibres de jueus gironins". *Butlletí de la Biblioteca de Catalunya*, VIII (1934), p. 5-45.
- BATLLE y PRATS, Luis: "Inventarios municipales gerundenses del siglo XV". *AIEG*, VI (1951), p. 179-192 (comentari i transcripció de dos inventaris (1459-1484) de la Casa de la Ciutat).
- BATLLE y PRATS, Luis: "Las rúbricas del "libre groc" del Archivo Municipal de Gerona". *AIEG*, VIII (1953), p. 241-250 (transcripció de les rúbriques del Llibre Groc de privilegis de la ciutat de Girona (dels anys 1617-1693)).
- BATLLE y PRATS, Luis: "Ordenaciones relativas a los judíos gerundenses". *Homenaje a Millàs Vallicrosa*, I, (1954), p. 83-92 (comentari i transcripció de quatre ordinacions (1445 i 1448) procedents de l'Arxiu Municipal de Girona).
- BATLLE PRATS, Luis: "Diplomatario gerundense de Alfonso el Magnánimo". *AIEG*, XI (1956-1957), p. 5-81 (comentari i transcripció de 42 documents alfonsins (juny 1416-maig 1458) conservats a l'Arxiu Municipal de Girona).
- BATLLE y PRATS, Luis: "Diplomatario gerundense de Fernando de Antequera". *AIEG*, XIV (1960), p. 5-37 (comentari i publicació de 16 documents (28-VI-1412-19-II-1416) de Ferran I conservats a l'Arxiu Municipal de Girona).
- BATLLE y PRATS, Luis: "Documentos relativos a la guerra de la Independencia". *AIEG*, XV (1961-62), p. 225-247 (comentari i transcripció d'un manuscrit contemporani dels setges de Girona i del desterrament dels religiosos propietat del Sr. Joaquim Fors Blanch i d'altres documents de l'època).
- BATLLE y PRATS, Luis: "Alfonso II en los cartularios del Archivo Municipal de Gerona". *VII Congreso de Historia de la Corona de Aragón*, II (1962), p. 161-169.
- BATLLE i PRATS, Luis: "Diplomatario gerundense de la Reina Doña Juana Enríquez y del principe D. Fernando". *AIEG*, XVI (1963), p. 33-80 (comentari i transcripció de 48 cartes (1461-1479) procedents de l'Arxiu Municipal de Girona).

- BATLLE y PRATS, Luis; SOBREQÜÉS VIDAL, Santiago: "Diplomatario gerundense de la infanta Juana de Aragón, lugarteniente general de Catalunya". *AIEG*, XVI (1963), p. 81-106 (comentari i transcripció de 14 cartes (1458-1477) procedents de l'Arxiu Municipal de Girona).
- BATLLE y PRATS, Luis: "La casa del Concell de Gerona en 1498". *AIEG*, XVII (1964-65), p. 373-381 (comentari i transcripció d'un inventari municipal de l'any 1498).
- BATLLE y PRATS, Luis: "Epistolario gerundense del Príncipe de Viana". *Homenatge a Jaume Vicens i Vives*, Barcelona I (1965), p. 351-364.
- BATLLE y PRATS, Luis: "Epistolario gerundense de Juan II de Aragón". *AIEG*, XVIII (1966-67), p. 261-346 (comentari i transcripció de 117 cartes (1458-1479) procedents de l'Arxiu Municipal de Girona).
- BATLLE y PRATS, Luis; SOBREQÜÉS VIDAL, Santiago: "Diplomatario gerundense del rey Juan de Navarra en la lugartenencia de Catalunya (1454-1458)". *Anuario de Estudios Medievales*, 4 (1967), p. 427-464.
- BATLLE y PRATS, Luis: "Privilegios gerundenses de Alfonso el Benigno". *VIII Congreso de Historia de la Corona de Aragón*, València, I (1969), p. 237-243.
- BATLLE y PRATS, Luis: "Diplomatario gerundense de Fernando I". *IV Congreso de Historia de la Corona de Aragón*, (1959) vol. II (1970), p. 633-661.
- BATLLE y PRATS, Luis: "El rey don Fernando, en los cartularios del Archivo Histórico Municipal de Gerona". *Cuadernos de Historia J. Zurita*, 19-20 (1976-77), p. 113-156.
- BATLLE i PRATS, Lluís: "Inventari dels béns de Guillem Coll, apotecari especier de Girona. 1454". *Estudios históricos y Documentos de los Archivos de Protocolos*, Barcelona, VI (1978), p. 199-213.
- BATLLE i PRATS, Lluís: "Jaume I en el cartoral «Llibre verd» de l'Arxiu Municipal de Girona". *X Congreso de Historia de la Corona de Aragón*, Saragossa (1981), p. 377-383.
- BATLLE y PRATS, Luis: "Cartas testimoniales de la presentación del privilegio de las franquicias de Gerona en Aragón". *Cuadernos de Historia Jerónimo Zurita*, 41-42 (1982), p. 237-248.
- BOFARULL i MASCARÓ, Próspero: *Colección de documentos inéditos del Archivo General de la Corona de Aragón*. Barcelona, 1847-1971. XII, 1856; XXXIX, 1871; XL-XLI, 1876-1910; XLIII, 1971.

- BONASTRE, Francesc: "L'obra de fra Bartomeu Triay a l'orgue de Torroella de Montgrí (1682)". *Anuario Musical*, 43 (1988), p. 111-119 (estudi i transcripció d'un contracte de l'Arxiu Històric de Girona).
- BOSOM ISERN, Sebastià: *Homes i oficis de Puigcerdà al segle XIV (un document inèdit de 1345)*. Puigcerdà, Institut d'Estudis Ceretans, 1982, 131 p. (estudi, comentari i edició d'un document provinent d'un llibre notarial de la Secció de Protocols de l'Arxiu Històric de Puigcerdà).
- BOSOM ISERN, Sebastià: *La defensa de la vila de Puigcerdà enfront els atacs carlistes (Texts)*. Puigcerdà, Institut d'Estudis Ceretans, 1987, 258 p. (publicació de quatre memòries manuscrites inèdites).
- BOTET y SISÓ, Joaquín: "Privilegio concedido el 26 de noviembre de 1503 por D. Fernando el Católico, a los habitantes de la Vegueria y Bailia de Gerona". *Revista de Gerona*, V (1881), p. 62-67 (transcripció d'un privilegi regalat per Vicente de Romero (president de la Societat Econòmica barcelonina) a la Societat Econòmica gironina d'amics del país).
- BOTET y SISÓ, Joaquín: "Ordinaciones inéditas del condado de Ampurias del siglo XVI". *Revista de Gerona*, VII, (1883), p. 278-288; p. 297-303; p. 366-374 (comentari i transcripció d'unes ordinacions del manual "Notabilium rerum diversarum" del notari castelloní Onofre Caxàs propietat de J. Botet).
- BOTET i SISÓ, Joaquim: *Cartoral de Carlemany. Índex cronològic del Cartoral de la Cúria Eclesiàstica de Girona anomenat de Carlomagno*, Barcelona, 1905.
- BOTET i SISÓ, Joaquim: "Cartoral de Carles Many, de la Seu de Girona". *BRABLB*, III (1905-1906), p. 92-99, 166-172, 249-254, 324-329, 407-410, 479-483, 550-557; IV (1907-1908), p. 41-46, 122-126, 180-191, 241-247, 320-329, 416-424, 469-487 i 503-517.
- CAMÓS CABRUJA, Luís: "Un libro de la tesoreria real de Renato d'Anjou". *AIEG*, I (1946), p. 55-93 (comentari i transcripció d'un llibre manuscrit (oct. 1467-des. 1468) pertanyent a l'ACA (Fons del Reial patrimoni de Catalunya, secció del Mestre Racional. N. 435 de l'inventari), referit fonamentalment a les comarques gironines).
- CAMÓS CABRUJA, Luís: "El libro de la administración de la corte real de Gerona (1462-1463)". *AIEG*, VII (1952), p. 60-141 (comentari i transcripció íntegra d'un llibre manuscrit de 47 fol. de l'ACA (Mestre Racional. Reial Patrimoni de Catalunya. N. 547)).
- CASANOVAS i CANUT, Sebastià: *Memòries d'un pagès del segle XVIII*.

- Barcelona, Curial Edicions Catalanes, 1978, 127 p. Edició a cura de Jordi Geli i M. Àngels Anglada (testimoni en català d'un pagès de Palau-saverdera). Hi ha una 2a edició revisada: GELI, Jordi; ANGLADA, M. Àngels: *El manuscrit de Palau-saverdera. Memòries d'un pagès empordanès del segle XVIII*. Figueres, Carles Vallès editor, 1986, col. El Corral del Vent.
- CLARA, Josep: "Un informe sobre els protestants a la diòcesi de Girona l'any 1930". *Revista de Girona*, 100 (1982), p. 247-254 (comentari i transcripció d'un informe conservat a l'Arxiu Diocesà de Girona).
- CLARA, Josep: "Epistolari del Bisbe de Girona amb el govern de Franco (1941-1953)". *AIEG*, XXX (1988-89), p. 497-529 (comentari i transcripció de 37 cartes conservades a l'Arxiu Diocesà de Girona).
- CODINA, Jaume; PERIS, Sabí: "Ordinacions de Girona de l'any 1358". *AIEG*, XXVIII (1985-86), p. 191-209 (comentari i transcripció d'una còpia conservada a l'Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols).
- CONSTANS, Luis G.: "Las moscas de San Narciso (un documento inédito)". *AIEG*, II (1947), p. 254-257 (comentari i transcripció d'una narració d'aquest miracle contingut en el llibre de baptismes (1698-1773) de la parròquia de Centenys).
- CONSTANS, Luis G.: "Una crònica inédita de la guerra de Sucesión en Gerona". *AIEG*, V (1950), p. 73-112 (comentari i transcripció d'una crònica de la guerra de Successió continguda en un manual manuscrit ("Llibre d'Axidas", 1711-1735) pertanyent a l'Arxiu del Col·legi-Santuari de Sta. Maria del Collell).
- CONSTANS i SERRATS, Lluís G.: *Diplomatori de Banyoles, Volum I (de l'any 822 al 1050)*. Banyoles, Centre d'Estudis Comarcals, 1985, 351 p.
- CONSTANS i SERRATS, Lluís G.: *Diplomatori de Banyoles. Vol. II (de l'any 1051 al 1299)*. Banyoles, Centre d'Estudis Comarcals, 1987, 500 p.
- CONSTANS i SERRATS, Lluís G.: *Diplomatori de Banyoles. Vol. III de l'any 1300 al 1384*. Banyoles, Centre d'Estudis Comarcals, 1989, 370 p.
- CONSTANS i SERRATS, Lluís G.: *Diplomatori de Banyoles. Vol. IV*. Banyoles, Centre d'Estudis Comarcals, 1991, 446 p.
- CONSTANS i SERRATS, Lluís G.: *Diplomatori de Banyoles. De l'any 1500 al 1699. Vol. V*. Banyoles, Centre d'Estudis Comarcals, 1992, 366 p.
- CORBELLA, A.: "Consuetudines civitatis et diocesis Gerundensis". *Estudis Universitaris catalans*, III (1909), p. 54-64, 149-154, 245-252, 333-343, 450-458, i 535-541.

- CORTILS VIETA, José: "Ordenanzas de la villa de Blanes en el siglo XV". *Revista de Gerona*, V (1881), p. 305-317 (comentari i transcripció de les ordinacions).
- CORTILS VIETA, José: "Arancel de las imposiciones de la villa de Blanes (siglo XV)". *Revista de Gerona*, VI (1882), p. 25-30 i 47-51 (transcripció literal del document).
- COTS y GORCHS, Jaime: "*Consuetudines Diocesis Gerundensis*". Barcelona, Libreria Casulleras, 1929, 204 p.
- CULTURA. *Una revista gironina de l'any 1914*. Edició facsímil, Barcelona, Edicions del Cotal, 1979, s.p.
- DELCOR, Matias: "Le "Dietari de Puigcerdà" texte publié et annoté". *Études Roussillonnaises*, IV (1954-1955), p. 135-150.
- DÍAZ DE CERIO, Franco: *Registro de la correspondencia de los obispos de España en el siglo XIX con los nuncios, según el fondo de la Nunciatura de Madrid con el Archivo Vaticano. II. Gerona-Oviedo*. Ciutat del Vaticà, Arxiu Vaticà, 1984, 676 p.
- EGEA CODINA, Antoni: "Un document inèdit sobre el comerç figuerenc del segle XVII". *AIEE*, 13 (1978), p. 140-156 (transcripció dels "Capitols y ordinacions de la vila de Figueras de la Mostassaria..."(1620). Perdut l'original, només en resta una còpia mecanografiada en mans d'un particular).
- FERRER i GIRONÈS, Francesc: "L'estructura econòmica de la Bisbal a finals del set-cents". *AIEG*, XXVI (1982-83), p. 573-594 (comentari i transcripció d'un informe del 1790 conservat a la Biblioteca del Palau Reial de Madrid).
- FERRER i MALLOL, Maria Teresa: "Notes sobre el monestir de Sant Pere de Rodes (1362-1410)". *Miscel·lània Fort i Cogul*, Barcelona, 1984, p. 137-165, Biblioteca Abat Oliva, 32 (comentari, regesta i transcripció de 12 doc. (1368-1405), conservats a l'ACA (Canc. registres i Monacals, Pergamins de Sant Pere de Rodes)).
- FRANCE, John: "The text of the Account of the Capture of Jerusalem in the Ripoll Manuscript". *English Historical Review*, CIII (1988), p. 640-657 (estudi i transcripció del document de la Biblioteca Nacional de París).
- FREEDMAN, Paul H.: "An Unsuccessful Attempt at Urban Organization in Twelfth-Century Catalonia". *Speculum*, LIV (1979), p. 479-491 (estudi i edició d'un pergamí de l'ACA (s. XII) que conté la sentència donada per Arnau de Darnius, sagristà de Girona, en una qüestió entre els ciutadans i l'església de Vic).

- GALCERAN i VIGUÉ, Salvador: *Dietari de la fidelíssima vila de Puigcerdà. Transcripció literal del text i comentari*. Barcelona, Fundació S. Vives i Casajuana, 1977, 204 p.
- GALCERAN i VIGUÉ, Salvador: "Els privilegis de la vila de Puigcerdà del Llibre Verd i del seu trasllat (1298-1318)". *Urgellia*, I (1978), p. 301-348.
- GALCERAN i VIGUÉ, Salvador: *La indústria i el comerç a Cerdanya. Estudi socio-econòmic i polític segons les «ordinacions mustassaph»*. Barcelona: Fundació Vives Casajuana, 1978, 240 p. (estudi i transcripció del llibre del Mostassà (1485) de l'AH Puigcerdà).
- GARGANTA, José M. de: "Un obituario del convento de Santo Domingo de Gerona". *AIEG*, VI (1951), p. 137-178 (comentari i transcripció d'un quadern manuscrit que conté els difunts del convent des del s. XIII, per bé que l'exemplar transcrit és del s. XIX. Es conserva a l'Arxiu Històric de la província dominicana d'Aragó (València)).
- GIRBAL, Enrique Claudio: "Miscelánea histórica". *Revista de Gerona*, XIII (1889), p. 48-61; p. 75-84; 116-125; p. 140-148; p. 164-168 (publica unes cartes dels Jurats de Girona (1425-1428) procedents d'una col·lecció de documents conservats a la Biblioteca Nacional de París i altres documents).
- GIRBAL, Enrique Claudio: *Epistolario del cardenal gerundense D. Fr. Benito de Sala y de Caramany, obispo de Barcelona (1707-1714)*. Girona, Tip. del Hospicio Provincial, 1889, 484 p. (publica 340 cartes dels anys 1707 a 1714).
- GIRBAL, Enrique Claudio: "Inventario de la tesorería de la Catedral de Gerona formado en 1685". *Revista de Gerona*, XV(1891), p. 23-30; p. 55-62; p. 75-80. (comentari i transcripció d'aquest inventari extret d'un manual del notari Pere Rosselló).
- GIRBAL, Enrique Claudio: "La Universidad literaria (datos y documentos inéditos)". *Revista de Gerona*, XVIII (1894), p. 115-127; 142-145 (comentari i transcripció de les ordinacions dictades el 1686 pels Jurats per al règim de l'Estudi General de Girona).
- GOLOBARDES VILA, Miguel: *Una colección de documentos inéditos sobre el dominio napoleónico en las comarcas del nordeste de Cataluña*". Edic. Biblioteca Palacio Peralada, 1960, 49 p.
- GRAHIT, Emilio: "La plaza de Gerona en 1794". *Revista de Gerona*, XIII (1889), p. 301-310 (transcripció d'un document de l'AHCG del 1794 on explica l'estat de les fortificacions).

- GRAHIT i GRAU, José: "Partes inéditos sobre Gerona en 1809". *AIEG*, XIII (1959), p. 275-303 (publica 23 oficis i cartes (11-I-1809 a 23-XII-1809) procedents de l'Arxiu de la Corona d'Aragó).
- HERAS i TRIAS, Assumpció: "La instauració del magisteri de cant de Sant Pere de Figueres a primeries del s. XVII". *Recerca Musicològica*, I (1981), p. 203-212 (introducció i transcripció del document que conté les 18 condicions fundacionals. 1601).
- HINOJOSA, Eduardo de: *Costumbres de Gerona. I. Usatges de Gerona*. Barcelona, 1926.
- JORDÀ i GÜELL, Ricard: "Un contracte de companyia de 1772". *Amics de Besalú. V Assemblea d'estudis del seu comtat*, 1983, p. 33-41 (comentari i transcripció del document procedent de l'AH d'Olot).
- LEMARIÉ, Joseph: "*Le bréviaire de Ripoll, Paris ms. latin 742, Étude sur sa constitution et ses textes inédits*". Montserrat, 1965, 232 p. *Scripta et Documenta*, 14.
- MADURELL MARIMON, J.M.: "Un contrato del año 1703 para la desecación del estanque de Sils". *AIEG*, IV (1949), p. 257-262 (comentari i transcripció del document, pertanyent a l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona).
- MADURELL MARIMON, J.M.: "Derechos enfitéuticos en la diócesis gerundense". *AIEG*, XVI (1963), p. 249-297 (comentari i transcripció d'un petit còdex manuscrit de la Biblioteca del Col·legi Notarial de Barcelona (abraça notícies del 1319 al 1689).
- MADURELL y MARIMON, José M.: "Las obras de las murallas de Gerona (1362-1685). Notas documentales para su historia". *AIEG*, XVII (1964-65), p. 331-372 (comentari i transcripció de 27 documents procedents de l'ACA i de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona).
- MADURELL i MARIMON, Josep M.: "Les ordinacions de la vila de Sant Joan de les Abadesses de 1630". *AIEG*, XXIII (1976-77), p. 35-51.
- MARQUÉS CASANOVAS, Jaime: "Colección diplomática del linaje de Llers". *AIEG*, XIX (1968-69), p. 209-230 (comentari i publicació de vint documents de l'Arxiu catedralici de Girona (1160-1211)).
- MARQUÉS CASANOVAS, Jaime: "Documentos sobre Castelló d'Empúries". *AIEA*, 1976, p. 161-206 (tradueix i comenta 17 documents medievals importants que contenen referències a Castelló).
- MARQUÈS PLANAGUMÀ, José M.: "La iglesia de Gerona en la defensa de la ciudad durante los sitios de 1808 y 1809". *AIEG*, XIII (1959), p. 305-356 (publicació de documents procedents de l'Arxiu Capitular i Diocesà).

- MARQUÈS i PLANAGUMÀ, Josep M.: *El Cartulari "de rubricis coloratis" de Pere de Rocabertí, Bisbe de Girona. 1318-1324*. UAB, tesi de llicenciatura, 1981, 2 vol. 579 f.
- MARQUÈS i PLANAGUMÀ, Josep Maria: *El Cartoral de Santa Maria de Roses (segles X-XIII)*. Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1986, 156 p.
- MARQUÈS, Josep Maria: *Cartoral, dit de Carlemany, del bisbe de Girona (s. IX-XIV)*. Barcelona, Fundació Noguera, 1993, 2 vols.
- MARTÍNEZ GÁZQUEZ, José: "La glosa a los signos del Zodíaco en la "Massa Compoti" del ms. 91 del Archivo Capitular de Girona". *AIEG*, XXXI (1990-91), p. 31-40 (estudi i transcripció del manuscrit).
- MASCARELLA, Jordi: "Carta de dotació de l'església de Sant Pere de Ripoll". *Annals del Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès*, 1988-89, p. 51-65 (comentari i edició crítica d'unes còpies redescobertes a l'Arxiu-Museu Folkloric de Ripoll).
- MERINO, A; LA CANAL, J.; FLORES, P.: *España Sagrada*. Madrid, Josep Collado, vols. XLIII, LXXXII-XLV, 1819, 541 p; 1826, 416 p; 1832, 399 p.
- MILLÀS, Josep Maria; BATLLE, Lluís: "Inventaris de llibres de jueus giro-nins". *Butlletí de la Biblioteca de Catalunya*, VIII (1928-32 [1934]), p. 5-45 (estudi i transcripció d'uns inventaris del s. XV trobats a l'Arxiu de la Cúria Episcopal de Girona).
- MIRAMBELL BELLOC, Enrique: "Un inventario del siglo XV de la iglesia de Santa Maria de Castelló de Ampurias". *AIEG*, IX (1954), p. 233-246 (comentari i transcripció d'un inventari del tresor i sagristia de l'església de Sta. Maria de Castelló (1415) pertanyent al fons notarial de l'Arxiu Històric de Girona).
- MIRAMBELL BELLOC, Enrique; PLA DALMAU, José María: "Una farmacia gerundense del siglo XV", *Analectas Farmacéutico Gerundenses*, VI (1975), p. 33-101 (es tracta de la farmàcia de N. Rovira).
- MIRAMBELL BELLOC, Enrique; PLA DALMAU, José María: "Una farmacia gerundense del siglo XVIII", *Analectas Farmacéutico Gerundenses*, XI (1983), p. 5-46 (es tracta de la farmàcia Ametller).
- MIRAMBELL BELLOC, Enrique; PLA DALMAU, José María; JULIÀ, Benet: "Una farmacia del siglo XVIII". *AIEG*, XXX (1988-89), p. 283-318 (es tracta de la farmàcia Dorca).
- MIRAMBELL BELLOC, Enrique; PLA DALMAU, José María: "Una farmacia gerundense del siglo XVI". *Analectas Farmacéutico Gerundenses*, VIII (1980), p. 51-97 (presentació i transcripció de l'inventari de la farmàcia de Josep Subirà, de Girona. 1572-1573).

- MONSALVATJE y FOSSAS, Francisco: *Noticias históricas*. Olot, Josep J. Bonet. vol. I (1889), 304 p.; II (1890), 280 p.; III (1891), 290 p.; IV (1892), 240 p.; V (1893), 144+96 p.; VI (1895), 148+47 p.; VII (1896), 116+113 p.; VIII (1896) 191+XLVII; IX (1899), 314 p.; X (1899), 331 p.; XI (1901), 514 p.; *Colección diplomática y Nomenclátor histórico*. XII (1902), 626 p.; XIII (1906), 447 p.; XIV (1904), 488 p.; XV (1907), 456 p.; XVI (1908), 349 p.; XVII (1909), 344 p.; XVIII (1910), 260 p.; XIX (1908) 429 p.; XX (1910), 129+117 p.; XXI (1911), 404 p.; XXII (1912) 426 p.; XXIII (1913), 463 p.; XXIV (1915), 418 p.; XXV (1917), 356 p.; XXVI (1919), 277 p.
- NEGRE, Pelayo; MIRAMBELL, Enrique: "Sentencia arbitral dictada por los magníficos Celedonio Valencas y Bernardo Alzina, doctores en derecho y ciudadanos de Gerona para dirimir las cuestiones pendientes entre el Illtre. Sr. Montserrat de Palol, señor del castillo de Arenys (de Ampurdán) de una parte y de la otra varios labradores de la citada parroquia. "Gerona, 3 de marzo de 1576"". *AIEG*, V (1950), p. 237-263 (comentari i transcripció d'una sentència en pergami propietat de Jaime Ordís, enginyer de Girona).
- NEGRE PASTELL, Pelayo: "La cofradía de San Jorge y la nobleza gerundense". *AIEG*, VI (1951), p. 271-322 (comentari i transcripció de les ordinacions de la confraria de Sant Jordi contingudes en els manuscrits conservats a l'Arxiu Diocesà (1614-1640) i a l'Arxiu Històric de la Ciutat (1643-1709)).
- NEGRE PASTELL, Pelayo: "Dos importantes documentos del conde de Ampurias, Poncio I". *AIEG*, XIV (1960), p. 229-261 (comentari i transcripció de dos documents de la darrereria del s. XI pertanyents a l'Arxiu del Duc de Medinaceli).
- NOGUER i MUSQUERAS, Tomàs: "Un text litúrgic en català". *Analecta Sacra Tarraconensia*, XII (1936), p. 451-462 (transcripció d'un còdex de la parròquia major de St. Feliu de Girona (s. XIV-XV)).
- NOGUER y MUSQUERAS, Tomás: "Transcripción de las rúbricas del Cartulario "De Rubricis Coloratis" del Archivo Diocesano de Gerona". *AIEG*, I (1946), p. 136-159 (transcripció de les rúbriques del Cartulari, escrit en bona part entre els anys 1318-1322).
- NOGUER i MUSQUERAS, Tomàs; PONS i GURI, Josep M.: "Constitucions sinodals de Girona de la primera compilació". *AIEG*, XVIII (1966-67), p. 49-212.
- PAGÈS, Narciso: "Carta – puebla de Palamós". *Revista de Gerona*, VI (1882),

- p. 146-151 (transcripció literal del doc. del 1279 conservat a l'Arxiu Municipal de Palamós).
- PELLA y FORGAS, José: "Memorias inéditas de un caballero catalán del siglo XVII. D. Jerónimo de Real Fontclara de Gerona". *Revista la España Regional*, VII (1889), p. 352-362, 462-464, 531-541; IX (1890), p. 70-76, 270-274, 549-556; X (1891), p. 65-74; XII (1892), p. 74-82.
- PERARNAU i ESPELT, Josep: "El testament de Guillem Marrell, parent de Nicolau Eimeric". *ATCA*, 1 (1982), p. 263-268 (comentari i transcripció del testament del 1322 de l'Arxiu Diocesà de Girona).
- PERARNAU i ESPELT, Josep: "La donació de la biblioteca d'Arnau des Colomer i la fundació de la «Libreria Sedis» de Girona (1397-1411)". *ATCA*, 2 (1983), p. 171-239 (estudi i edició d'aquest document de l'Arxiu Diocesà de Girona).
- PERARNAU i ESPELT, Josep: "Notícia de més de setanta inventaris de llibres de jueus gironins. Anys 1415 i 1416". *ATCA*, 4 (1985), p. 435-444 (comentari i edició dels textos procedents de l'ADG).
- PONS i GURI, Josep Maria: *Llibre de la Universitat de la vila de Blanes*. Blanes, Ajuntament, 1969, 191 p. (presentació, descripció i transcripció d'aquest manuscrit que recull les ordinacions i privilegis (s. XIII-XVII). Es conserva a l'arxiu de la parròquia arxiprestal de Santa Maria de Blanes).
- PONS i GURI, Josep M.: "La sentència sobre el castell de Lloret". *AIEG*, XXVI (1982-83), p. 87-108 (comentari i transcripció d'aquesta resolució judicial de l'any 1378 conservada a l'Arxiu Municipal de Lloret de Mar).
- PONS i GURI, Josep Maria: *El cartoral de Santa Maria de Roca Rossa*. Barcelona, Fundació Noguera, 1984, 413 p. (Textos i Documents, 7), (edició del cartoral de la canònica de Roca Rossa (parròquia d'Hortsavinyà) conservat a l'arxiu Diocesà de Solsona. Hi ha molts documents referits a les comarques gironines).
- PONS i GURI, Josep Maria: *Les col·leccions de costums de Girona*. Barcelona, Fundació Noguera, 1988, 368 p. (Col·lecció Textos i Documents, 16).
- PONS i GURI, Josep Maria: *Recull d'Estudis d'Història jurídica catalana*. Barcelona, Fundació Noguera, 1989, vols. I-III, 478, 498 i 490 p.
- POZO y DE TRAVY, Francisco de: "Cuerpo ampurdanés de los almogávares (1803-1811). Colección de documentos firmados por su comandante

- D. Narciso Gay, procedentes del archivo que existió hasta 1918 en la Capitanía General de la IV región militar, transcritos en 1911". *AIEG*, XIV (1960), p. 323-340.
- PRAT, Enric: "Diálogo verdader, graciós y apacible dels felices y bons successos de la Guerra de Catalunya". *AIEG*, XXX (1988-89), p. 321-387 (comentari i transcripció d'un opuscle narratiu dels antecedents de la Guerra dels Segadors relacionat amb les comarques gironines i conservat a la Biblioteca del Palau de Peralada).
- PRAT, Enric; VILA, Pep: "Memorias del arte de cocina y pastelería y confituras y geleas" de Joan Baptista Panyó". *AIEG*, XXV-II (1981), p. 419-446. (Transcripció d'aquest manuscrit propietat del Sr. C. Carreras, d'Anglès).
- PUIG i OLIVER, Jaume de: "Una biblioteca del Renaixement. L'inventari de la llibreria de Vilabertran de l'any 1587". *ATCA*, 1 (1982), p. 217-259 (comentari i transcripció del manuscrit 721 de l'Arxiu de la Biblioteca de Catalunya).
- PUIG i OLIVER, Jaume de: "Un inventari de l'església de Vilabertran de 1587". *AIEG*, XXX (1988-89), p. 531-552 (comentari i publicació del document conservat a la Biblioteca de Catalunya).
- PUIG i OLIVER, Jaume de: "Qüestions burocràtiques medievals". *ATCA*, 11 (1992), p. 360-362 (comentari i transcripció d'una carta del Bisbe de Girona Berenguer de Cruïlles (15-III-1359) de l'ADG en què reclama l'expedició d'una lletra del rei que no li acaba d'arribar mai).
- PUJOL i CANELLAS, Miquel: "Un inventari de la notaria d'en Bonfill fins al primer terç del segle XVII a Castelló d'Empúries". *AIEE*, 21 (1988), p. 59-109 (comentari i transcripció de l'inventari conservat a l'AHG (volum 1251, any 1630)).
- RABELL COLL, Joan: *La Guerra Gran 1794-1795 (Comunicats de guerra dels 74 dies del setge de Roses)*. Girona, Edit. J. Rabell, 1992, 70 p. (Comentari i transcripció d'una part del manuscrit "Campana de Ricardos en el Rosellón", que és una mena de diari del setge. Es conserva a la Biblioteca del Palau de Peralada).
- RAGUER, Eudald; PUIG, Pere: *Textos mèdics catalans (Pediatría i obstetrícia al s. XVIII)*. Ripoll, Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès, 1989, 97 p.
- RASICO, Philip D.: "Les "Ordinacions d'Empúries". Estudi lingüístic i reedició del text". *Miscel·lània A.M. Badia i Margarit*, 2, Montserrat, Publicacions de l'Abadia, 1985, p. 111-143 (estudia i transcriu aquestes ordinacions, mitjançant l'exemplar més antic conservat a l'AHCB).

- RASICO, Philip D.: "El "Capbreu de la Vall de Ribes": Edició crítica-filològica i estudi lingüístic". *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, XLII (1989-1990 [1991], p. 341-378 (transcripció paleogràfica i anàlisi lingüística d'aquest capbreu (1283-84), conservat als Arxius Dep. dels Pirineus Orientals (fou publicat el 1873 per Julià Bernat Alart).
- "UN RECEPTARI gironí d'adrogueria i confiteria del segle XVII (1663) de Francesc Corominas. Estudi, transcripció i notes a cura de Pep Vila, Enric Prat, Joan Plana i Joan Boadas. Girona, Ajuntament, 1994, 169 p.
- RIUS, J.: "Cartes antigues de Sant Martí Sacosta". *Analecta Sacra Tarraconensia*, 4 (1928), p. 343-394.
- ROURA, Gabriel: *Una nova versió de l'Epístola farcida de Sant Esteve*. Girona, Col·legi Universitari, 1978, 12 p. (comentari i publicació d'un fragment de l'epístola trobada a la coberta del llibre de baptismes de la parròquia de Rupià (1592) conservat a l'Arxiu Diocesà de Girona).
- ROURA, Gabriel: "Una versió del Cant de la Sibil·la". *ATCA*, 7-8 (1988-89), p. 293-297 (presenta i transcriu una versió del Cant de la Sibil·la que figura en el missal de la parròquia de Sant Iscle de Colltort, actualment a l'Arxiu Capitular de Girona). •
- ROVIRA ARMENGOL, J.: "Consuetudines de Gerona". *Anuario de Historia del Derecho Español*, V (1928), p. 450-485.
- SALA i CANADELL, Ramon: "L'endimoniament del mas Camporiol". *Annals 1977. Patronat d'estudis històrics d'Olot i Comarca*, Olot, 1978, p. 277-287 (publicació d'un document de l'arxiu parroquial de Beget referit al cas d'un endimoniament (1657).
- SALA i CANADELL, Ramon: "Un edicte del bisbe Taverner i d'Ardena sobre l'estat de les parròquies de l'Ardiaconat de Besalú a principis del segle XVIII". *APEHOC*, 1981-82, p. 217-234 (publica íntegrament el document, datat el 1722).
- SOBREQUÉS VIDAL, Santiago: "La leyenda y la historia en el sitio de Gerona de 1462". *AIEG*, VII (1952), p. 267-349.
- SOBREQUÉS VIDAL, Santiago; BATLLE y PRATS, Luis: "Diplomatario gerundense del rey Juan de Navarra en la lugartenencia de Cataluña. 1454-1458". *Anuario de Estudios Medievales*, 4 (1967), p. 426-464.
- SOLÁ-MORALES, José M. de: "Un manuscrito genealógico del notario bañolense Pedro Prat (+1596)". *Cuaderno del Centro de Estudios Comarcales de Bañolas*, nov. 1956, p. 62-85.

- SOLÉ, Josep R.; PELÁEZ, Manuel J.: "Aspectos institucionales, jurídico-públicos y de derecho feudal en la carta de franquicia de Bañolas de 1263". *IV Asamblea intercomarcal d'estudis sobre Besalú i el seu Comtat*, 1980, p. 319-333 (comentari i transcripció de la carta d'enfranchiment).
- TO i FIGUERAS, Lluís: *El Monestir de Santa Maria de Cervià i la pagesia: una anàlisi local del canvi feudal. Diplomataris segles X-XII*. Barcelona, Fundació Salvador Vives i Casajoana, 1991, 386 p. Premi Francesc Carreras i Candi, 1987.
- VALLS TABERNER, Fernando: *Códices manuscritos de Ripoll. El inventario de 1823 de Próspero Bofarull*. Barcelona, Universidad, 1991, 52 p.
- VENTURA SUBIRATS, Jordi: "Documentos económicos de la Inquisición referentes a los judíos conversos de Gerona (1490-1504)". *Cuadernos de Historia Económica de Cataluña*, XIV (1976), p. 79-131.
- VILA, Pep; BRUGET, Montserrat: *Festes públiques i teatre a Girona. Segles XIV-XVIII. (Notícies i documents)*. Girona, Servei Municipal de Publicacions, 1983, 232 p.
- VILLANUEVA, J.: *Viage literario a las iglesias de España*. Madrid, Real Academia de la Historia, t. XII, 1850, Urgell-Girona, 354 pp; t. XIII, 1850, Girona, 356 p.; t. XIV, 1850, Girona, 335 p.; t. XV, Girona i Roda, 390 p.
- WEBSTER, Jill R.: "Col·lecció de documents del convent de Sant Francesc de Girona (1224-1399)". *AIEG*, XXVIII (1985-86), p. 157-189.
- WEBSTER, Jill R.: "Col·lecció de documents del convent de Sant Francesc de Girona (1224-1399)". *AIEG*, XXIX (1987), p. 27-86.
- WEBSTER, Jill R.: "Col·lecció de documents del convent de Sant Francesc de Girona (1224-1399). II". *AIEG*, XXX (1988-89), p. 141-226.
- ZIMMERMANN, Michel: "Un formulaire du Xème siècle, conservé à Ripoll". *Faventia*, 4-2 (1982), p. 25-86 (estudi i transcripció d'un recull de documents d'un manuscrit de l'ACA, fons Ripoll 74).

3. ARXIVÍSTICA

3.1. Estudis teòrics. Normatives

- ADROER, M. Àngels; GIFRE, Pere: "Arxius privats i arxius patrimonials a Catalunya". *Lligall* 1 (1987), p. 83-94.

- ADROER, M. Àngels; GIFRE, Pere: "Arxius patrimonials. Propostes de treball". *AIEE*, 21 (1988), p. 267-281 (estudi dels arxius patrimonials de l'Empordà (senyoriais, pagesos i hisendats), les tipologies documentals i propostes de treball).
- ALBERCH, Ramon; BARRIACH, Francesc; PANYELLA, Vinyet: *Els arxius històrics municipals. Normes bàsiques de classificació*. Barcelona, Dep. de Cultura de la Generalitat, 1982, 68 p.
- ALBERCH, Ramon; FREIXAS, Pere; MASSANAS, Emili: *L'Arxiu d'Imatges. Propostes de classificació i conservació*. Barcelona, Dep. de Cultura de la Generalitat, 1988, 29 p.
- ALBERCH, Ramon; BOADAS, Joan: *La función cultural de los archivos*. Bergara, Irargi, Centro de Patrimonio Documental de Euskadi, 1991, 94 p.
- BARRIS i RUSSET, Josep Maria: *Projecte de creació d'un sistema de gestió de documents administratius per a l'Ajuntament de Roses*. Barcelona, tesina II Màster en arxivística UAB, AAC i Dep. de Cultura de la Generalitat, 1993, 376 p.
- BASTIT i GUDAYOL, Dolors: *Organització del municipi gironí en els segles XIII-XV*. Barcelona, I Màster en arxivística, UAB, AAC, 1991, 2 vols.
- BOADA i MASOLIVER, Miquel: "La institució notarial del vescomtat de Bas (s. XIII-XIV). Notes per a una recerca més àmplia". *APEHOC*, 1988, 1989, p. 107-130.
- BOADAS, Joan: "L'Arxiu Municipal de Salt: una eina per contribuir a la recuperació històrica del nostre poble". *Programa Festa Major*, Salt (1985).
- BOADAS i RASET, Joan: "L'Arxiu Municipal: una contribució a la consolidació com a poble". *La Farga*, núm. 82 (novembre 1986), p. 6-7.
- BRUGADA, Josep: "Vers la consolidació de l'Arxiu Municipal de Sarrià". *Poble*, 5 (juny 1980), p. 13.
- BUSQUETS i DALMAU, Joan: "Història i historiografia de l'Empordà al començament de l'edat moderna: s. XVI i XVII. Estat de la qüestió i informació sobre els arxius". *Jornades d'Història de l'Empordà. Homenatge a J. Pella i Forgas. Actes*, Patronat Eiximenis, 1987, p. 153-188 (anàlisi històrica de l'edat moderna a l'Empordà. Recull una relació bibliogràfica i els fons documentals de l'època).
- CASADEMONT i DONAY, Miquel: *Informe sobre l'estat dels arxius municipals de les comarques del Gironès i de la Cerdanya*. UAB, tesi de llicenciatura, 1983, 4 vols. 421 f.

- CASADEMONT i DONAY, Miquel: *L'organització i el funcionament del sistema de gestió documental i l'arxiu del Parlament de Catalunya*. Barcelona, I Màster en arxivística, UAB i AAC, 1991, 3 vols.
- CASTELLS i CALZADA, Narcís: "La historiografia de l'Empordà en el segle XVIII. Síntesi i perspectives". *Jornades d'Història de l'Empordà. Homenatge a J. Pella i Forgas. Actes*, Girona, 1987, p. 227-232.
- CASTELLS i CALZADA, Narcís: "La informatización del archivo de la Diputación de Girona: dos intentos, dos estrategias". *Actas de las II Jornadas de archivística de Euskadi*, Bergara, Irargi, 1992, p. 57-74.
- "CIRCULAR sobre archivos parroquiales". *Boletín Eclesiástico del Obispado de Gerona*, 1939, p. 70-71 (conté el decret del bisbe Cartaña que autoritza de refer els llibres parroquials —perduts o cremats durant la Guerra Civil—, copiant els duplicats de les partides que hi ha a l'Arxiu del Bisbat).
- "CIRCULAR sobre los archivos eclesiásticos de la diócesis de Gerona". *Boletín de la iglesia de Gerona*, 10 (nov. 1976), p. 569-572.
- COLOMER i ARCAS, M. Assumpció: *Aplicacions i equipaments informàtics als arxius de Catalunya*. Barcelona, I Màster en arxivística, UAB i AAC, 1991, 2 vols.
- COLOMER, M. Assumpció; BARRIS, Josep M.; ARTAL, Ramon: "Les llicències d'obres de l'Arxiu Municipal de Salt: un projecte de gestió automatitzada de la informació". *Jornades d'estudi de la documentació d'arquitectura i urbanisme*, Girona, 1993, p. 220-228.
- COMISSIÓ del servei d'arxius (redactor: Josep Matas): *Normes per a la classificació de la documentació municipal*. Barcelona, Dep. de Cultura de la Generalitat, 1989, 84 p.
- "DECRET sobre el trasllat dels arxius parroquials a l'Arxiu Diocesà". *Butlletí de l'Església de Girona*, 4 (març 1986), p. 178-180.
- GIFRE i RIBAS, Pere; ADROER i PELLICER, M. Àngels: "Inventari dels arxius patrimonials de les comarques gironines". *Revista de Girona*, 119 (novembre-desembre 1986), p. 80-84.
- GIFRE i RIBAS, Pere: "Arxius patrimonials per a la història agrària". *Revista de Girona*, 135 (juliol-agost 1989), p. 61-66.
- GRABULEDA i SITJÀ, Josep: *Projecte d'organització de l'Arxiu Administratiu Municipal de Banyoles*. Barcelona, I Màster en arxivística, UAB-AAC, 1991, 1 vol.
- GRAU, Josep M.T.: "La salvaguarda dels arxius privats". *Revista de Girona*, 146 (maig-juny 1991), p. 18-19.

- GRAU i PUJOL, Josep M.T.: "La recuperació dels fons judicials". *Revista de Girona*, 161 (novembre-desembre 1993), p. 14-15.
- LLORENS i RAMIS, Josep Maria: "Projecte de remodelació i funcionament del museu-arxiu municipal de Breda". *Jornades d'estudi de la problemàtica cultural*, Resum de les comunicacions, Dep. de Cultura de la Generalitat, Barcelona, 1981, s.p.
- LLORET, Josep: "Algunes idees sobre el futur Arxiu". *Papers del Montgrí*, Torroella de Montgrí, núm. 1, (1982), p. 37.
- MARQUÈS, Josep Maria: "La investigació de la història religiosa de Catalunya als arxius". *I Congrés d'Història de l'Església Catalana*, Solsona, 1993, vol. I, p. 9-28.
- MAYANS i PLUJÀ, Antoni: *Els arxius municipals de les comarques de la Garrotxa i el Ripollès*. UAB, tesi de llicenciatura, 1983, 3 vols., 385 f.
- MAYANS i PLUJÀ, Antoni: "Els arxius parroquials de la Garrotxa, entre la dispersió i la centralització". *Vitrina*, Publicació del Museu Comarcal de la Garrotxa, 2 (primavera 1987), p. 29-36
- NADAL i FARRERAS, Joaquim: "Els problemes de la història local". *L'Avenç*, núm. 2 (maig 1977), p. 14-16.
- PRADES i BUIXONS, Isidre: *Els arxius municipals a la comarca de la Selva*. UAB, tesi de llicenciatura, 1983, 1 vol. s.f.
- ROIG i SIMON, Marisa: *Els arxius municipals a les comarques gironines: situació i problemàtica dels fons documentals a les petites administracions locals. L'Arxiu Municipal de Sant Pere Pescador: proposta per a una anàlisi*. Barcelona, tesina II Màster en arxivística, UAB, AAC i Dep. de Cultura de la Generalitat, 1993, 193 p.
- ROMERO i DALMAU, Alfons; TEMPORAL i PARET, Josep: "Aproximació a la historiografia de l'Alt Empordà del segle XIX". *Jornades d'Història de l'Empordà. Homenatge a J. Pella i Forgas. Actes*, Patronat Eiximenis, 1987, p. 249-312 (valoració de la bibliografia històrica de l'Alt Empordà i dels corrents historiogràfics al s. XIX i primer terç del XX, i dels estudis i fons documentals vuitcentistes per a la investigació en demografia històrica i història econòmica).
- SALA i CANADELL, Ramon: "La notaria de Castellfolit". *APEHOC*, VI-2, 1987, p. 27-36.
- SOLER i SIMON, Santi: "El patrimoni documental: una reflexió". *Proa*, Palamós, núm. 43, (1989), p. 17.
- SOLER i SIMON, Santi: *Organització i descripció dels fons documentals de*

l'Arxiu Històric de la vila de Palamós. Barcelona, I Màster en arxivística, UAB-AAC, 1991, 1 vol.

SOLER i SIMON, Santi: "Jornades catalanes d'Arxivística". *Revista de Girona*, 147 (juliol-agost 1991), p. 8-9.

TEMPORAL i PARET, Josep: *Els arxius municipals a la comarca de l'Alt Empordà*. UAB, tesi de llicenciatura, 1983, 4 vols. s.f.

"III JORNADES d'Arxivística de Catalunya". *Plecs d'història local*, núm. 33 (juny 1991), p. 47.

3.2. Memòries. Informes. Descripcions generals

AJUNTAMENT DE GIRONA: *Memòria de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Girona. 1986-1989*. Girona, Ajuntament, 1990, 19 p.

AJUNTAMENT DE GIRONA: *Memòria de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Girona. Febrer 1990 – gener 1991*. Girona, Ajuntament, 1991, 15 p.

AJUNTAMENT DE GIRONA: *Memòria de l'Arxiu Històric de la Ciutat. Febrer del 1991 – gener del 1992*. Girona, Ajuntament, 1992, 18 p.

AJUNTAMENT DE GIRONA: *Memòria de l'Arxiu Municipal de Girona. Gener – desembre 1992*. Girona, Ajuntament, 1993, 44 p.

ALBERCH i FUGUERES, Ramon; MATAS i BALAGUER, Josep: "Els arxius a plena llum". *Punt Diari*, 17-V-1987, p. 8-9.

ARXIU HISTÒRIC COMARCAL DE LA BISBAL: *Memòria d'activitats. Primer any: març 1984-març 1985*. La Bisbal d'Empordà [L'Arxiu], 1985, 20 p.

"L'ARXIU Històric Municipal estrena local". *Girona. Papers d'Informació Municipal*, 48-49 (març-abril 1986), p. 8-9.

ARXIU Municipal de Girona. *Reglament*. Girona, Ajuntament, 1993, 27 p.

BOSOM, Sebastià: "La Cerdànya, una comarca sense fronteres". *Plecs d'història local*, núm. 44 (abril 1993), p. 35-38.

CASADEMONT, Miquel; MAYANS, Antoni; PRADES, Isidre; TEMPORAL, Josep: "Els arxius municipals, aquests petits i grans tresors amagats (Resum de l'informe sobre l'estat dels arxius municipals a les comarques gironines)". *Revista de Girona*, 95 (2n. tr. 1981), p. 137-150.

CASES LOSCOS, Lluïsa; BOSOM ISERN, Sebastià: "Els arxius notariais al Pirineu. Aproximació". *VI Curs d'Estiu d'Estudis Pirinencs*, Barcelona, Caixa de Catalunya, 1989, vol. III, p. 59-80.

CASTILLO, Sofia: "L'arxiu-museu de Ripoll: una polèmica". *Revista de Girona*, 145 (març-abril 1991), p. 10-11.

- COLL, Lurdes: "L'Escala inaugura l'Arxiu Municipal". *Revista de Girona*, 152 (maig-juny 1992), p. 24-25.
- COMPTE FREIXANET, Albert: "Presentació del "Seminari sobre fonts i arxius per a la història de l'Empordà"". *AIEE*, 21 (1988), p. 263-266 (celebrades el nov. de 1987).
- COSTA i FERNÁNDEZ, Lluís: "Arxiu Municipal de Sils. Memòria 1990". *Quaderns de Sils*, 7 (desembre 1990), p. 10.
- COSTA, Lluís: "Col·laboració ciutadana amb l'Arxiu Municipal". *Es pedrís llarg*, núm. 22 (desembre 1992), p. 14-15.
- DURÁN CAÑAMERAS, Félix: "La fe pública judicial y extrajudicial en Gerona a través de los tiempos". *AIEG*, XII, (1953) p. 301-317 (ref. notaris, els fons i els arxius notariais de Girona).
- DURAN i SANPERE, Agustí: "Els arxius documentals de Catalunya durant la guerra dels anys 1936-1939". *Barcelona i la seva història*, vol. 3, Curial, 1975, p. 622-639.
- EQUIP DE TREBALL DEL MUSEU-ARXIU DE PALAFRUGELL: *El Museu-Arxiu de Palafrugell: què és i com s'hi treballa*. Palafrugell, Museu-Arxiu, 1980, 4 p.
- ESTANYOL, Maria Àngels; BARREDA i MASÓ, Pere; LAMUÀ, Jordi: "Informe dels treballs en l'Arxiu Municipal". *Vall d'Aro. Butlletí d'Informació Municipal*, Castell-Platja d'Aro (1980), núm 9.
- FABRE, Jaume: "Nova etapa a l'arxiu de Sant Josep". *Revista de Girona*, 126 (gener-febrer 1988), p. 95.
- GIL i TORT, Rosa Maria: "Catàleg de l'exposició". *Josep Azemar. Figueres 1862-Barcelona 1914. L'arquitecte i la transformació de la ciutat en el canvi del segle*, Girona, COAC, 1990, p. 27-33.
- GIL i TORT, Rosa Maria: "L'Alt Empordà: terra de col·leccionistes". *Plecs d'història local*, núm. 40 (juliol-agost 1992), p. 36-39.
- MARQUÈS i PLANAGUMÀ, Josep Maria: *Arxiu Diocesà de Girona. Balanç i perspectiva*. Girona, 1985, 36 p.
- MARQUÈS i PLANAGUMÀ, Josep Maria: *Arxiu Diocesà de Girona. Una etapa*. Girona: Col·lecció Sant Feliu, 1989, 70 p. (memòria dels anys 1980 a 1988).
- MIRAMBELL, Enrique: "La incautación del tesoro bibliográfico de la Catedral". *Revista de Gerona*, 6 (1r. tr. 1959), p. 21-23 (es refereix a un intent de l'estat d'endur-se peces rellevants de Girona el 1869).
- MIRAMBELL, Enric: "La Biblioteca Pública de Girona fruit de la Desamortització". *Revista de Girona*, 113 (1985), p. 324-327.

- MIRAMBELL, Enric: "L'Arxiu Municipal, nou de trinca". *Revista de Girona*, núm. 116 (maig-juny 1986), p. 88.
- MIRAMBELL, Enric: "Projecte de Biblioteca Provincial (1820-1823)". *Revista de Girona*, 136 (setembre-octubre 1989), p. 75-82.
- PALAHÍ i XARGAY, Lluís: "El Archivo Municipal de nuestra ciudad". *Ancora*, Sant Feliu de Guíxols (1961), núm. 716.
- PUJOL i CANELLAS, Miquel: "Clausura del "Seminari sobre fonts i arxius per a la història de l'Empordà"". *AIEE*, 21 (1988), p. 321-325.
- RIURÓ, Francesc: "La lluita per la salvaguarda del Patrimoni artístic". *Revista de Girona*, 116 (maig-juny 1986), p. 44-49 (ref. a mesures relatives a arxius i biblioteques en el període 1936-39).
- ROIG, Marisa: "Memòria de l'Arxiu Municipal de Castellò d'Empúries (1987-92)". *Revista Cultural Villa Castilionis Impuriarum*, Castellò d'Empúries, núm. 000 (1993), p. 21-38 (història recent de l'arxiu; guia del fons històric; tractament del fons, política d'adquisicions i estadística de consultes en el darrer quinquenni).
- SAURÍ i ROS, Maria Concepció; BARTI, América; BADIA, Joan: *Museu-Arxiu de Palafrugell. Donacions i ingressos anys 1984-1985*. Palafrugell, Museu-Arxiu, 1985, 8 p.

3.3. Exposicions i difusió

- BIBLIOTECA DEL PALACIO DE PERALADA: *Colección documental y bibliográfica dedicada a las fiestas conmemorativas del quinto centenario de los Reyes Católicos*. Figueras, BPP, 1951, 89 p. (M. Golobardes presenta la compilació de 21 documents i llibres procedents de la Biblioteca del Palau de Peralada).
- BIBLIOTECA PÚBLICA DE GERONA: *Exposición de proyectos y grabados referentes a la Catedral de Gerona*. Girona, DCP, 1955, s.p.
- BIBLIOTECA PÚBLICA. OLOT: *Exposición bibliográfica de la prensa olotina*. Olot, Josep R. Bonet, 1914, 52 p.
- CATÁLOGO de la exposición de prensa periódica gerundense. Girona, Tip. Carreras, 1949, 8 p.
- COSTA, Lluís: "L'Arxiu Municipal de Begur: un procés en evolució". *Es pedrís llarg*, Begur, núm. 13, 1990, p. 8.
- COSTA, Lluís: "L'activació cultural dels municipis: el cas de Begur". *Plecs d'història local*, 34, (juliol-agost 1991), p. 50-51.
- DANÉS TORRAS, Joaquín; SALA GIRALT, Carmen: *Exposición bibliográfica conmemorativa del centenario de la prensa local olotense (1859-*

1959 en la Biblioteca Municipal... del 5 al 13 de septiembre de 1959. Catálogo conmemorativo. Olot, Ajuntament, 1959, 46 p.

DELCOR, Maties: "Catàleg de l'Exposició de documents històrics de Puigcerdà i Cerdanya". *1r Congrés Internacional d'història de Puigcerdà*, juliol 1977 (Institut d'Estudis Ceretans, 1983), p. 13-18 (relaciona els documents presents a l'Exposició).

"EXPOSICIÓ bibliogràfica i documental". *I Assemblea d'estudis sobre el comtat de Besalú*, 1968, p. VII-IX (exposició de documents sobre Besalú, jueus, còdexs i llibres antics de l'Arxiu Notarial d'Olot, Arxiu Parroquial de Besalú, Arxiu del marquès de Vallgornera, Biblioteca Municipal d'Olot i de diversos arxius privats).

EXPOSICIÓ de fons arxivístics. Arxiu històric de Puigcerdà. Ripoll, Josep Maldeu, 1983, 20 p.

JIMÉNEZ i NAVARRO, Àngel: "Les dificultats d'ensenyar història i l'aspecte pedagògic d'un arxiu". *Àncora*, Sant Feliu de Guíxols, núm 2.000, (1986), p. 14.

PUIGVERT i SOLÀ, Joaquim M.: "El Taller d'Història de Maçanet de la Selva". *Plecs d'Història Local*, 22 (setembre 1989), p. 40-41.

TURRÓ, Marta; MATAS, Josep: *Catàleg-comentari de l'Exposició "Notícies d'Història de la Bisbal"*. La Bisbal, Arxiu Històric Comarcal, 1982 s.p.

4. NOTÍCIES D'ARXIVERS I INVESTIGADORS

ALBERCH i FUGUERAS, Ramon: "El Dr. Lluís Batlle i Prats". *AIEG*, XXV-I (1979-80), p. 1-26.

ALBERCH i FUGUERAS, Ramon: "El Dr. Lluís Batlle, historiador i arxiver". *Revista de Girona*, núm. 103 (1983), p. 171-172.

BATLLE i PRATS, Lluís: "El P. Roig i Jalpí a l'arxiu municipal de Girona". *Analecta Sacra Tarraconensia*, XLIV (1972), p. 57-61.

BATLLE i PRATS, Lluís: "El P. Onofre Relles a l'Arxiu Municipal de Girona". *Escritos del Vedat*, X (1980), p. 97-106.

CANAL, Jordi; MAYANS, Antoni; PUJIULA, Jordi: "Diari del Dr. Joaquim Danés i Torras a la presó de Girona: del 16-IV-1941 al 22-III-1942". *Joaquim Danés i Torras (1888-1960)*, Olot, Editora de Batet, 1989, p. 205-220.

CRIVILLÉ, Florenci; DALMAU, Agustí: "Eudald Graells o la passió per la recerca". *Revista de Girona*, 158 (maig-juny 1993), p. 32-35.

ESTEVA CRUAÑAS, Lluís: "Eduardo González Hurtebise, dit Delaborde. Madrid 17-VIII-1876 + Barcelona 9-VIII-1921. Notes biogràfiques".

- Estudi sobre temes del Baix Empordà*, VI (1987), p. 137-160 (fou arxiver de la Delegació d'Hisenda a Girona, director de la Biblioteca Prov. de Tarragona i director de l'ACA).
- GIL i BONANCIA, Miquel: "Víctor Català al seu museu-arxiu de l'Escala". *Revista de Girona*, 115 (març-abril 1986), p. 58-62.
- GIL i TORT, Rosa Maria: "Azemar a l'Arxiu Històric Municipal". *AIEE*, 23 (1990), p. 353-354 (doc. referits a Josep Azemar, arquitecte municipal, amb motiu de l'exposició dedicada als 100 anys del seu nomenament com a arquitecte municipal).
- GUILLAMET, Jaume: "Josep Pella i Forgas, primer historiador del periodisme català". *L'Avenç*, núm. 68 (febrer 1984), p. 24-30.
- MAYANS, Antoni: "Danés i l'Arxiu". *Joaquim Danés i Torras (1888-1960)*, Olot, 1989, p. 105-110.
- ROURA i GÜIBAS, Gabriel: "L'arxiver capitular". *Revista de Girona*, 158 (maig-juny 1993), p. 69-70 (es refereix al Dr. Jaume Marquès i Casanovas).
- VARÉS i DE BATLLE, Albina: "Antoni Varés: materials per a una biografia". *La imatge i la recerca històrica. Segones Jornades*, Girona, 1992, p. 7-21.
- ZARAGOZA i PASCUAL, Ernest: "Monjos arxivers i bibliotecaris del monestir guixolenc (s. XVII-XIX)". *Àncora*, Sant Feliu de Guíxols, núm. 2.111 (1989), p. 3.

Abreujaments emprats

- ACG = Arxiu Capitular de Girona.
 ADG = Arxiu Diocesà de Girona.
 AHG = Arxiu Històric de Girona.
 AHCB = Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona.
 AHCG = Arxiu Històric de la Ciutat de Girona.
 AIEE = Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos.
 AIEG = Annals de l'Institut d'Estudis Gironins.
 APEHOC = Annals del Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca.
 ATCA = Arxiu de Textos Catalans Antics.
 BC = Biblioteca de Catalunya.
 BRABLB = Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona.